

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ**

**TÜRK VE YABANCI ÖĞRENCİLERİN MUHASEBE
EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Khal Mohammad SHARIFI

Enstitü Anabilim Dalı : İşletme

Enstitü Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şule YILDIZ

Haziran 2022

Khal Mohammad SHARIFI tarafından hazırlanan ‘‘Türk ve Yabancı Öğrencilerin Muhasebe Eğitime İlişkin Görüşleri: Sakarya Üniversitesi Örneği’’ başlıklı bu tez, 14/06/2022 tarihinde Sakarya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yapılan Tez Savunma Sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Doç. Dr. Şule YILDIZ

Sakarya Üniversitesi

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Filiz KONUK

Sakarya Üniversitesi

Jüri Üyeleri: Dr. Öğr. Üyesi. Gökhan BARAL

Sakarya Üniversitesi

 SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	T.C.		Sayfa : 1/1
	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ		
	İŞLETME ENSTİTÜSÜ		
	TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU		
Öğrencinin			
Adı Soyadı	:	Khal Mohammad SHARIFI	
Öğrenci Numarası	:	Y189004033	
Enstitü Anabilim Dalı	:	İşletme	
Enstitü Bilim Dalı	:	Muhasebe ve Finansman	
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS	☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Türk ve Yabancı Öğrencilerin Muhasebe Eğitime İlişkin Görüşler: Sakarya Üniversitesi Örneği	
Benzerlik Oranı	:	% 9	
<p>Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.</p>			
		 / / 20.... İmza Öğrenci
<p>Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.</p>			
Bilgilerinize arz ederim.			
		 / / 20.... İmza Danışman
Uygundur			
		Danışman Unvan / Adı-Soyadı:	
		Tarih: / / 20....	
		İmza:	
☐ KABUL EDİLMİŞTİR ☐ REDDEDİLMİŞTİR		Enstitü Birim Sorumlusu Onayı	
EYK Tarih ve No:			

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılması aşamasında, çalışmamı titizlikle takip eden ve katkılarını esirgemeyen danışmanım saygı değer Doç. Dr. Şule YILDIZ hocama en derin saygı ve sevgilerimle şükranlarımı sunarak, teşekkür ediyorum. YTB tarafından yürütülen yüksek lisans ve doktora akademik gelişim proje kapsamında öneri ve fikirlerini paylaşan araştırma görevlisi Sayın Abdullah TALHA hocamıza teşekkür eder şükranlarımı sunuyorum. Çalışmaya ilişkin fikir ve görüşlerini paylaşan doktora öğrencisi Sayın Nasim BAHMEN dostumuza teşekkür ediyorum. Tezimin düzeltilmesinde yardımcı olan ve görüşlerini paylaşan Nisa YILDIRIM arkadaşşıma teşekkür ediyorum.

Son olarak uzakta olup fırsat ve bana fırsat veren ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli babama, anneme, eşime, tüm aile üyelerime ve dostlarıma can gönülden şükranlarımı sunar hepsine tek tek teşekkür ediyorum.

Khal Mohammad SHARIFI

14.06.2022

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	v
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: MUHASEBEYE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	9
1.1. Muhasebenin Tanımı.....	9
1.3. Muhasebenin Önemi	11
1.4. Muhasebenin Amacı.....	11
1.5. Muhasebenin İşlevleri	12
1.5.1. Kayıt Etme.....	12
1.5.2. Sınıflandırma	12
1.5.3. Özetleme(Raporlama)	12
1.5.4. Analiz ve Yorumlama	12
1.6. Muhasebenin Temel Kavramları.....	13
1.6.1. Sosyal Sorumluluk Kavramı	13
1.6.2. Kişilik Kavramı	14
1.6.3. İşletmenin Süreklilikliği Kavramı	14
1.6.4. Dönemsellik Kavramı.....	14
1.6.5. Para İle Ölçülme Kavramı	14
1.6.6. Maliyet Esası Kavramı	15
1.6.7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı	15
1.6.8. Tutarlılık Kavramı	15
1.6.9. Tam Açıklama Kavramı	15
1.6.10. İhtiyatlılık kavramı	16
1.6.11. Önemlilik Kavramı.....	16
1.6.12. Özün Önceliği Kavramı.....	16
1.7. Muhasebe Kayıt Yöntemleri	16
1.7.1 Tek Taraflı Kayıt Yöntemi	16

1.7.2. Çift Taraflı Kayıt Yöntemi	17
1.8. Defter Tutmaya İlişkin Vergi Usul Kanunu'ndaki Düzenlemeler	17
1.9. Muhasebe Bilgi Sistemi	17
1.10. Muhasebede Kullanılan Mali Tablolar	18
1.11. Muhasebe Türleri	18
1.11.1 Finansal Muhasebe	19
1.11.2. Maliyet Muhasebesi	19
1.11.3. Yönetim Muhasebesi	19
1.12. Muhasebenin Tarihsel Gelişimi	20
1.13. Muhasebe Mesleği	22
BÖLÜM 2: MUHASEBE EĞİTİMİ	24
2.1. Eğitim Öğretime İlişkin Kavram ve Tanımlar	24
2.2. Muhasebe Eğitimi	26
2.3. Muhasebe Eğitiminin Tanımı ve Amacı	27
2.4. Muhasebe Eğitiminin Önemi	30
2.5. Muhasebe Eğitiminden Beklentiler	31
2.6. Muhasebe Eğitiminin Kapsamı	32
2.7. Muhasebe Eğitiminin Sunuluş Modeli	33
2.7.2. Uzaktan Muhasebe Eğitimi Modeli	34
2.8. Muhasebe Eğitiminin Öğeleri	35
2.8.3. Ders Verme Ortamı ve Araçlar	37
2.9. Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar	37
2.10. Muhasebe Eğitiminde Öğretim Yöntemleri	38
2.10.1. Anlatım Yöntemi	39
2.10.2. Soru- Cevap Yöntemi	39
2.10.3. Problem Çözme Yöntemi	40
2.10.4. Gösteri Yöntemi	40
2.10.5. Rol Oynama Yöntemi	41
2.10.6. Bireysel Çalışma Yöntemi	41
2.10.7. Grup Çalışma Ve Ortak Çalışma Yöntemi	41
2.10.8. Tartışma Yöntemi	42
2.10. Dünyada Muhasebe Eğitiminin Gelişimi ve Mevcut Durum	42

2.11. Muhasebe Eğitimine Yön Veren Uluslararası Kuruluşlar	43
2.11.1. Amerikan Üniversitesi Muhasebe Eğitimciler Derneği	43
2.11.2. Avrupa Muhasebeciler Federasyonu	44
2.11.3. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC).....	44
2.11.4. Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu	45
IES 1: Profesyonel Muhasebe Mesleği Eğitim Programına Giriş Koşulları ..	47
IES 2 : İlk Mesleki Gelişim- Teknik Yeterlilik.....	47
IES 4 : İlk Profesyonel Gelişim- Profesyonel	47
IES 7 : Sürekli Mesleki Gelişim.....	47
IES 8 Finansal Tabloların Denetiminden Sorumlu Ortaklar İçin Mesleki Yeterlilik	47
IES 1: Profesyonel Muhasebe Mesleği Eğitim Programına Giriş Koşulları	48
IES 7 : Sürekli Mesleki Gelişim.....	48
2.11.4.1. IES 1 Muhasebe Mesleği Eğitim Programına Giriş Koşulları	49
2.11.4.2. IES 2 İlk Mesleki Gelişim- Teknik Yeterlilik.....	50
2.11.4.3. IES 3 İlk Mesleki Gelişim- Mesleki Beceriler	51
2.11.4.4. IES 4 İlk Profesyonel Gelişim- Profesyonel Değerler, Etik ve Tutumlar	51
2.11.4.5. IES 5 İlk Profesyonel Gelişim- Pratik Deneyim (Staj)	52
2.11.4.6. IES 6 Başlangıç Meslek Gelişimi- Mesleki Yeterliliğin Değerlendirilmesi	52
2.11.4.7. IES 7 Sürekli Mesleki Gelişim.....	53
2.11.4.8. IES 8 Finansal Tabloların Denetiminden Sorumlu Ortaklar İçin Mesleki Yeterlilik	53
2.12. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Tarihsel Gelişimi.....	53
2.12.1. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Yapısı	54
2.12.1.1. Türkiye’de Lisans Seviyesinde Muhasebe Eğitimi	55
2.12.1.2. Devlet Ve Vakıf Üniversitelerinde Zorunlu Ve Seçmel Muhasebe Dersleri	56
BÖLÜM 3: TÜRK VE YABANCI ÖĞRENCİLERİN MUHASEBE EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ	57
3.1 Araştırma Bulguları.....	57
3.1.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular.....	57

3.2. Güvenirlik Testi	66
3.3. Bakış açısı ve Beklenti Değişkenlere İlişkin İfadelerin Değerlendirmesi	68
3.3. Hipotezlerin Testi (Fark Analizi)	72
SONUÇ	82
DEĞERLENDİRME VE ÖNERİ	84
KAYNAKÇA	85
EKLER	92
Ek 1: Anket Formu	92
ÖZGEÇMİŞ	98

KISALTMALAR

AAA	: Amerikan Accounting Association
FEE	: Fédération des Experts Comptables Européens
IASB	: International Accounting Standards Board
IEASB	: International Education Accounting Standart Board
IFAC	: International Federation Accountants
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanlar Derneği
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
UMES	: Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları
UMF	: Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
UMSK	: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurumu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 : Muhasebe Eğitiminin Farklı Eğitim Seviyelerindeki Amaçları	29
Tablo 2 : Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları	47
Tablo 3 : Uluslararası Standartları Oluşturan Kriterler Ve Alt Kriterleri	48
Tablo 4 : Türk ve Yabancı Öğrencilerin Dağılımı	57
Tablo 5 : Cinsiyet Göre Öğrencilerin Dağılımı.....	57
Tablo 6 : Yaş Grubuna Göre Öğrencilerin Dağılımı.....	58
Tablo 7 : Katılımcıların Sınıflara Göre Dağılımı	58
Tablo 8 : Öğrencilerin Öğrenim Türüne Göre Dağılımı	59
Tablo 9 : Öğrencilerin Fakültelere Göre Dağılımı.....	59
Tablo 10 : Öğrencilerin Yaşadığı Yere Göre Dağılımı	60
Tablo 11 : Öğrencilerin Not Ortalamalarına Göre Dağılımı	60
Tablo 12 : Katılımcıların Muhasebe Dersini Kaçınıcı Kez Aldığına İlişkin Dağılım.....	61
Tablo 13 : Öğrencilerin Aldıkları Derslere Göre Dağılımı	62
Tablo 14 : Öğrencilerin Aldıkları Muhasebe Eğitimine İlişkin Memnuniyet Düzeyi ...	62
Tablo 15 : Öğrencilerin Üniversite Dışında Muhasebe Eğitimi Alıp Almamasına Göre Dağılımlıları	63
Tablo 16 : Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine İlişkin İlgi Düzeyi.....	63
Tablo 17 : Ailede Muhasebe Meslek Mensubu Olma Durumuna Göre Öğrenci Dağılımı	64
Tablo 18 : Öğrenciler Mezuniyet Sonrası Muhasebe Mesleğini Seçme Durumuna İlişkin Dağılımları	65
Tablo 19 : Öğrencilerin Muhasebe Alanındaki Tecrübe Durumu.....	66
Tablo 20 : Muhasebe Eğitimine Bakışa İlişkin İfadelerin (Ölçeklerin) Güvenirliği	66
Tablo 21 : Muhasebe Eğitimine İlişkin Bakış Açısı Değişkenlerinin Güvenirlik Testi	67
Tablo 22 : Muhasebe Eğitimine İlişkin Beklentilerin Geçerliliği.....	67
Tablo 23 : Muhasebe Eğitimine İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	68
Tablo 24 : Muhasebe Eğitimine İlişkin Beklentilerin Değerlendirilmesi	70
Tablo 25 : Katılımcıların Uyruklarına Göre Fark Analizi.....	73
Tablo 26 : Öğrencilerin Cinsiyete Göre Fark Analizi.....	74
Tablo 27 : Öğrencilerin Fakültelere Göre Fark Analizi	75
Tablo 28 : Muhasebe Eğitiminden Memnuniyet Düzeyine Göre Fark Analizi	76
Tablo 29 : Mezuniyetten Sonra Muhasebe Mesleğini Seçmeyeceğine Göre Analiz Farkı	77
Tablo 30 : Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Göre Fark Analizi.....	78

Tablo 31 : Öğrencilerin Not ortalamalarına Göre Fark Analizi	79
Tablo 32 : Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine İlgili Düzeyi Göre Fark Analizi.....	80

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 : Muhasebe İşlevinin Süreci	13
Şekil 2 : Muhasebe Türleri	18

Tezin Başlığı: Türk Ve Yabancı Öğrencilerin Muhasebe Eğitimine İlişkin Görüşleri: Sakarya Üniversitesi Örneği	
Tezin Yazarı: Khal Mohammad SHARIFI	Danışman: Doç. Dr. Şule YILDIZ
Kabul Tarihi: 14.06.2022	Sayfa Sayısı: x (ön kısım)+91(tez)+ 7(ek)
Anabilim Dalı: İşletme	Bilim Dalı: Muhasebe ve Finansman
<p>Bu çalışma Sakarya Üniversitesi İşletme Ve Siyasal Bilgiler Fakültesinde lisans seviyesinde eğitimlerini devam eden, en az bir muhasebe dersi alan Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitime yönelik bakış açıları ve beklentilerini incelemek amacıyla ele alınmıştır. Çalışmanın muhasebe alanında literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.</p> <p>Nicel bir çalışma olarak ele alınan bu çalışmada anket yöntemiyle veriler elde edilmiştir. Çalışma 2020-2021 akademik eğitim yılının bahar döneminde aktif şekilde eğitimini sürdüren öğrencilere yapılmıştır. 125'i Türk öğrenci ve 75'i yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplam 200 Öğrenci tarafından anket yanıtlanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22 paket programıyla analiz edilmiştir. Demografik özelliklere ait veriler Frekans ve yüzdesel olarak özetlenirken, muhasebe eğitime yönelik bakış açıları ve beklentiler alt ifadelerle birlikte ortalama şeklinde özetlenmiştir. Ayrıca bakış açısı ve beklenti ifadelerine yönelik farklı bağımsız değişkenler açısından Manv-whitney U testi ve kruskal-wallis H test yöntemiyle fark analizi yapılarak hipotezler test edilmiştir.</p> <p>Elde edilen bulguların ortalamasına bakıldığında genel olarak öğrencilerin muhasebe eğitime yönelik bakış açılarının ve beklentilerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Ancak Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere göre muhasebe eğitime yönelik bakış açısı ve beklenti değişkenlere ait ifadeler verdikleri ortalama puanın biraz yüksek olduğu görülmüştür. Fark analizlerinde elde edilen bulgulara bakıldığında öğrencilerin uyruklarına göre muhasebe eğitime ilişkin bakış açıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ancak ortalama puanlara bakıldığında Türk öğrencilerin ortalama puanı 113,142 iken, yabancı uyruklu öğrencilerde ortalama puan 79,43'tür. Yani Türk öğrencilerin yabancı öğrencilere göre muhasebe eğitime yönelik bakış açılarının yüksel olduğu görülmektedir.</p>	
Anahtar kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitime Bakış, Muhasebe Eğitiminden Beklenti.	

Title of the Thesis: Turkish and Foreign Students' Views on Accounting Education: The Case of Sakarya University	
Author: Khal Mohammad SHARIFI	Supervisor: Assoc. Prof. Şule YILDIZ
Date: 14.06.2022	Np: x (ön kısım)+91(tez)+ 7(ek)
Department: Business	Subfield: Accounting and Finance
<p>This study was carried out in order to examine the perspectives and expectations of Turkish and foreign students, who have taken at least one accounting course at the faculty of business and Political Sciences at Sakarya University, towards accounting education. In fact, this research is to contribute to the literature in the field of accounting.</p> <p>In this study, which is considered as a quantitative study, data were obtained by questionnaire method. The study was conducted with students who continue their education actively in the spring semester of the 2020-2021 academic year, and a total of 200 students, 125 Turkish students and 75 foreign students, answered the questionnaire. The obtained data were analyzed with the SPSS 22 package program. While the data on demographic characteristics are summarized as frequency and percentage, the outlook and expectation towards accounting education are summarized as average with sub-expressions. In addition, the hypotheses were tested by performing difference analysis with the Manv-whstney U test and the kruskal-wallis H test method in terms of different independent variables for the expressions of view and expectation.</p> <p>Looking at the average of the findings, it has been determined that there is a positive attitude and expectations of the students towards accounting education in general. However, it has been observed that the average score of Turkish students in terms of the variables of perspective and expectation towards accounting education is slightly higher than foreign students. Considering the findings obtained in the difference analysis, it was determined that there was a statistically significant difference between the students' perspectives on accounting education according to their nationality. However, considering the average scores, the average score for Turkish students is 113,142, while the average score for foreign students is 79,43. In other words, it is seen that Turkish students have higher perspectives on accounting education compared to foreign students.</p>	
Keywords: Accounting, Accounting Education, View for Accounting Education, Expectation from Accounting Education.	

GİRİŞ

Hızlı teknolojik gelişmeler ve dünya çapındaki sermaye hareketlilikleri ekonomiyi etkilemiştir. Bu değişimlere vakıf olmak için hem iş dünyasındaki kurumlar için hem de üniversiteler gibi eğitim kurumlarında eğitim veren eğitmenler için yaşanmakta olan değişimlere önceden hazırlıklı bulunması gerekmektedir (Beyazıtlı, 2000: 2). (Beyazıtlı, 2000) yaşadığımız çağda herkesin her yönden doğru, şeffaf, tarafsız ve güvenilir mali bilgilere ihtiyacının giderek arttığı görülmektedir. Söz konusu ihtiyaçları karşılamak için günümüz dünyasının şartlarına göre uygun ve kaliteli muhasebe eğitimi verilmesi oldukça önemlilik arz etmektedir.

Aynı zamanda işletmelerin ortak dili olarak tanımlanmış olan muhasebenin önemi her açıdan artmaktadır. Örneğin Uluslararası Muhasebe Standartları Kurumu (International Accounting Standards Board) şirketlerin finansal tabloları ile ilgili bireylere şeffaf, güvenilir, ihtiyaca uygun ve karşılaştırılabilir bilgi sunulması için katkıda bulunarak muhasebe alanındaki konulara uygun tebliğler hazırlamıştır. Ayrıca Uluslararası Muhasebe Eğitim Kurulu (International Accounting Education Standards Board) muhasebe eğitimi ile ilgili standartlar yayınlamaktadır. Dünya genelinde çok sayıda gelişmiş ülkeler ve az sayıda gelişmekte olan ülkelerin bu standartları uyguladıkları görülmektedir. Türkiye de bu ülkelerden birisi olarak bu standartların uygulanması için çaba sarf etmektedir. Araştırmalara göre Türkiye'deki üniversitelerde başta işletme olmak üzere, sosyal bilimlerde Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarının (UMES) bazı bölümlerde tam ve bazı bölümlerde ise kısmen uygulandığı görülmektedir (Can ve Demirci, 2016: 1-2). Muhasebe eğitim sürecinde, standartların kullanımının yaygınlaştırılması, muhasebe eğitiminde teorik bilgiler yanında, güncel gelişmelere bağlı değişikliklerin, etik, teknoloji, dijital muhasebe uygulamaları gibi kavramların da öğrencilere kazandırılması oldukça önemlidir. Bu kavramların öğrencilere kazandırılması bir yandan öğrencilerin bilgi ve beceri birikimini artırırken diğer yandan öğrencilerin iş ve çalışma hayatlarında da hem kendilerinin için hem de çalıştığı kurum ve kuruluşların başarılarına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma önsöz, tablolar listesi, şekiller listesi, kısıtlar ve giriş dışında 3 bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde muhasebenin tanımı, muhasebenin önemi, muhasebenin özellikleri, muhasebenin işlevleri, muhasebenin türleri, muhasebenin temel kavramları, muhasebenin kayıt yöntemleri, muhasebenin tarihçesi ve muhasebe mesleği

ele alınmıştır. İkinci bölümde muhasebe eğitimi kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Muhasebe eğitiminin tanımı, muhasebe eğitiminin önemi, muhasebe eğitiminden beklentiler, muhasebe eğitiminin önemi, muhasebe eğitiminin kapsamı, muhasebe eğitiminin öğeleri, muhasebe eğitiminde öğretim yöntemleri, Dünyada muhasebe eğitimi Türkiye’de muhasebe eğitimi, muhasebe eğitime yön veren uluslararası kuruluşlar gibi başlıklar yer almıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın bulguları, güvenilirlik testi, ifadelere verilen ortalama puanların değerlendirilmesi, Fark analizi, Sonuç, değerlendirme ve kaynakça yer almıştır.

Araştırmanın Metodolojisi

Bu kısımda araştırmanın amacı, araştırmanın sorusu ve hipotezleri, araştırmanın yöntemi ve kapsamı açıklanmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Küreselleşme ile birlikte sermaye hareketleri ortaya çıkmıştır, bu sermayeler gerek fiziki sermaye olsun gerekse insani sermaye olsun dünyanın dört bir yanında harekete geçirilmiştir. Ekonomik ve mali gelişmeler artık dünya çapında, yoğun bir rekabet ortamı oluşturmuştur. Ulusal ve uluslararası işletmeler artık bu rekabet ile baş edebilmek için yetenekli elamanlara ihtiyaç duymaktadır. Çünkü bu işletmelerin başarısı yetenekli ve bilgili elamanlar ile gerçekleşebilmektedir. Bu talepleri karşılayabilen faktörlerden biri ise üniversitelerdir. Üniversiteler yetenekli ve bilgin insanları yetiştirmekte büyük rol oynamaktadır. Üniversiteler artık eğitim için hem ulusal hem de uluslararası alanda hizmet sunmaktadır. Öğrencilerin yurt dışında eğitim alma amaçları ise kaliteli eğitim alarak, beceri ve bilgi kazanmak ve kendilerini geliştirmektir. Aynı zamanda aldıkları eğitimden iş hayatlarında faydalanmaktır. Öğrencilerin aldıkları eğitimden tatminkâr olup olmadığını anlamak için ister ulusal düzeyde olsun ister uluslararası düzeyde olsun kapsamlı araştırmaların yapılması gerekmektedir. Bundan dolayı Sakarya Üniversitesinin bünyesinde yer alan İşletme ve Siyasal Bilgiler Fakültesinde eğitimini sürdüren lisans öğrencilerinden en az bir muhasebe eğitimi alan Türk ve yabancı öğrencilerin görüş ve beklentilerini incelemek üzere bu çalışma ele alınmıştır. Aynı zamanda bu çalışmanın diğer bir amacı ise muhasebe eğitimi alanında literatüre katkı sağlanmasıdır.

Araştırmanın Amacı

Literatüre bakıldığında muhasebe ve muhasebe eğitimine ilişkin farklı konu ve başlıklar üzerinde pek çok çalışma yapıldığı görülmektedir. Muhasebe ve muhasebe eğitimine ilişkin yapılan çalışmalara ilaveten bu çalışmanın katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın diğer çalışmalardan en önemli farkı Türkiye’de eğitim alan yabancı uyruklu öğrencilerin araştırma kapsamına alınmasıdır. Çünkü Türkiye İstatistik Kurumu’nun verileri incelendiğinde 2020-2021 akademik eğitim yılında 142998 erkek yabancı uyruklu öğrenci 81050 kadın yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere resmi kayıtlı yabancı uyruklu öğrencilerin toplamı 224048 kişidir. Bu sayılara bakıldığında Türkiye’nin uluslararası alanında özellikle eğitim hayatında ne kadar büyük bir role oynadığını idrak edebiliriz. Türkiye’de eğitimini tamamlayıp ülkelerine dönen yabancı uyruklu öğrenciler hem kültürel açıdan hem de ekonomik açıdan ülkelerarası işbirliğinin sürdürülmesinde büyük role sahip olduğu idrak edilebilir. Bundan dolayı bu öğrencilerin her alanda görüş ve fikirlerini araştırmaya almak oldukça önemlidir. Araştırmanın bir diğer önemi ise araştırmanın Covid-19 Pandemi döneminde ele alınmasıdır. Çünkü sözü geçen zorlu Pandemi dönemi her alanda insanları etkilediği gibi muhasebe eğitimi alan öğrencileri de etkilemiştir. Bundan dolayı öğrencilerin görüş ve fikirlerini alarak, bir takım önerilerde bulunmak araştırma alanına katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda gelecekte bu konuya ilişkin araştırmacılar farklı ülkeler arasında uluslararası öğrenciler üzerinde çalışmalar yapabilir. Ayrıca uluslararası öğrenciler ve Türk öğrencilerin üzerinde çevrimiçi muhasebe eğitimine ilişkin çalışmaların yapılması önemlidir.

Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı

Yöntem açısından bu araştırma nicel araştırma olup anket uygulanmıştır. Kapsam açısından bu araştırma 2020 ve 2021 Akademik Eğitim yılının bahar döneminde aktif şekilde Sakarya Üniversite bünyesinde yer alan İşletme ve Siyasal Bilgiler Fakültesinde lisans seviyesinde eğitimlerine devam eden ve en az bir muhasebe dersi alan Türk ve yabancı uyruklu öğrencileri kapsamaktadır. Hazırlanan anket hem Google form hem de mail adresleri üzerinden öğrencilere aktarılmış ve toplamda 200 öğrenciden oluşan veri elde edilmiştir. Toplam 200 öğrenciden, 125’i Türk öğrenci ve 75’i yabancı uyruklu öğrencilerdir. Anket yoluyla elden edilen veriler ise SPSS 22 paket programı ile analiz edilerek bulgular bulunmuştur. Elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Diğer taraftan bu araştırmada hazırlanan anketin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açısı ve beklentilere ait ifadeleri Kozache’nin (2020) yılında muhasebe eğitimine ilişkin yaptığı yüksek lisans

tezinden kendisinden izin alınarak faydalanmıştır. Demografik özellikler kısmında bir takım değişimler yapılarak, Kpınar, S., & Yıldız, Ş. (2018)'inin yazdıkları makaleden de faydalanılmıştır. Anketin son hali bir akademisyen, bir araştırma görevlisi ve bir doktora öğrencisi tarafından kontrol edilerek üniversitenin etik kuruluna sunulmuştur. Etki kurulunun onayından sonra öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmaya ilişkin hazırlanan anket iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm demografik özelliklere ait olup toplam 15 soruyu kapsamaktadır. İkinci bölümde ise 11 ifade muhasebe eğitime ilişkin bakış açısına yönelik ifadelerine aitken, 20 ifade muhasebe eğitime ilişkin beklenti ifadelerini kapsamaktadır. Ankette bakış açısı ve beklenti ifadelerine ait ifadeler beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Ölçekler 1- kesinlikle katılmıyorum, 2- katılmıyorum, 3- fikrim yok, 4- katılıyorum ve 5- kesinlikle katılıyorum şeklinde tasarlanmıştır.

Araştırmanın Kısıtlaması

Araştırmalar yapılırken bazen hem süre açısından hem de maliyet açısından kısıtlamalar olabilir. Bu çalışma sürecinde Pandemi kısıtlamalarından dolayı kütüphanelerin zaman zaman kapanması kaynak tarama konusunda zor olmuştur. Aynı zamanda çalışma da bazı konular hakkında bilgi yazarken akademik yazmada biraz zorlanmıştır.

Araştırmanın Sorusu ve Hipotezleri

Bu çalışmanın konusuna ilişkin bir takım önemli soru ve hipotezler ele alınmıştır. Araştırmada iki sorudan yola çıkarak bağımsız bir takım hipotezler test edilmiştir. Testte alınan hipotezler hem Türk öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin bakış açıları ve beklentilerini farklı bağımsız değişkenler açısından hem de Yabancı öğrencilerin muhasebe eğitime bakış açıları ve beklentilerini farklı bağımsız değişkenler açısından incelemektedir.

Araştırmanın Sorusu

Bu araştırmada iki ana soru sorularak araştırma yapılmıştır.

Soru 1: Öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin bakış açıları farklılık göstermekte midir?

Soru 2: Öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin beklentileri farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Hipotezleri

Bu araştırmada bağımlı değişkenlerin fark analizinin yapılması için bağımsız değişkenlere göre bir takım hipotezler kurulmuştur. Fark analiz kısmında ise söz konusu hipotezler test edilecektir.

H1: Öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin görüşleri uyruklarına göre farklılık göstermektedir.

H2: Öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin beklentileri uyruklarına göre farklılık göstermektedir.

H3: Öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin bakış açıları cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H3a: Türk Öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin bakış açıları cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H3b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin bakış açısı cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H4: Öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin beklentileri cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H4a: Türk Öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin beklentileri cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H4b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin beklentileri cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H5: Öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin bakış açıları fakültelere göre farklılık göstermektedir.

H5a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin bakış açıları fakültelere göre farklılık göstermektedir.

H5b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin bakış açıları fakültelere göre farklılık göstermektedir.

H6: Öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin beklentileri fakültelere göre farklılık göstermektedir.

H6a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin beklentileri fakültelere göre farklılık göstermektedir.

H6b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri fakültelere göre farklılık göstermektedir.

H7: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları muhasebe eğitiminden memnuniyet düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H7a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları muhasebe eğitiminden memnuniyet düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H7b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları muhasebe eğitiminden memnuniyet düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H8: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri muhasebe eğitiminden memnuniyet düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H8a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri muhasebe eğitiminden memnuniyet düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H8b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri muhasebe eğitiminden memnuniyet düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H9: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları muhasebeyi meslek seçip seçemeyeceklerine göre farklılık göstermektedir.

H9a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları muhasebeyi meslek seçip seçemeyeceklerine göre farklılık göstermektedir.

H9b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları muhasebeyi meslek seçip seçemeyeceklerine göre farklılık göstermektedir.

H10: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri muhasebeyi meslek seçip seçemeyeceklerine göre farklılık göstermektedir.

H10a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri muhasebeyi meslek seçip seçemeyeceklerine göre farklılık göstermektedir.

H10b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları muhasebeyi meslek seçip seçemeyeceklerine göre farklılık göstermektedir.

H11: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları yaşadıkları yere göre farklılık göstermektedir.

H11a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları yaşadıkları yere göre farklılık göstermektedir.

H11b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları yaşadıkları yere göre farklılık göstermektedir.

H12: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri yaşadıkları yere göre farklılık göstermektedir.

H12a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri yaşadıkları yere göre farklılık göstermektedir.

H13b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitimine beklentileri yaşadıkları yere göre farklılık göstermektedir.

H13: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları not ortalamaya göre farklılık göstermektedir.

H13a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları not ortalamaya göre farklılık göstermektedir.

H13b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları not ortalamaya göre farklılık göstermektedir.

H14: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri not ortalamaya göre farklılık göstermektedir.

H14a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri not ortalamaya göre farklılık göstermektedir.

H14b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri not ortalamaya göre farklılık göstermektedir.

H15: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları muhasebe mesleğine ilgi düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H15a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları muhasebe mesleğine ilgi düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H15b: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları muhasebe mesleğine ilgi düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H16: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri muhasebe mesleğine ilgi düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H16a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri muhasebe mesleğine ilgi düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H16a: Yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin beklentileri muhasebe mesleğine ilgi düzeyine göre farklılık göstermektedir.

BÖLÜM 1: MUHASEBEYE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. Muhasebenin Tanımı

Muhasebenin teknik bir konu olduğu ve muhasebeyle sadece uzman kişilerin ilgilendiği ve uğraştığı pek çok kişiler tarafından düşünülmektedir. Ancak tam tersi insanlar kendi hayatlarını devam ettirirken özellikle ekonomik aktivitelerinde muhasebe ile bir çeşit etkileşim ve iletişim halindedirler. Alışveriş yaparken, işletmeleri yönetirken, telefon faturalarını öderken, kuruluşlara borç verirken ve borç alırken, bir yatırım kararı alırken muhasebe ve muhasebe bilgileri ile iletişim halindedirler. Bu sebepten muhasebe sadece belli kişiler ve kuruluşların uğraştığı bir alan değildir. Bunun yanında ekonomik faaliyetler ile ilgilenen herkesin uğraştığı bir alandır. Muhasebe bir alan olarak hem kar amaçlı örgütlerin hem de devlet kurumları, yerel ve sivil toplum kuruluşları gibi kar amaçlı olmayan kurum ve kuruluşların da kullanıldığı bir alandır. (Yardımcıoğlu, 2008: 6). Ancak bu bölümde ele alınacak muhasebe konuları genel olarak kar amaçlı işletmeler hakkında bilgileri kapsamaktadır. İşletmeler insanların ihtiyaçlarını karşılamak için emek, doğal kaynak, sermaye ve teknoloji gibi üretim faktörlerini bir araya getirerek, mal ve hizmet üreten ekonomik birimler olarak tanımlanmaktadır. İşletmeler bünyesinde ki insan kaynakları, pazarlama, üretim, satın alma ve halka ilişkiler gibi bölümleri yanında muhasebe de en önemli bölümlerin birisidir (Subaşı ve Suvacı, 2010: 111).

Muhasebe tanımına gelince muhasebe kavramı ile ilişkin farklı şekillerde tanımlamalar mevcuttur. Muhasebe kelimesi aslında Arapça bir kavram olup Türkçe diline geçmiştir. Sayma ve aritmetik anlamları ifade eden muhasebe kelimesi aslında "Hesap" sözcüğünden türetilmiştir (Sevilengül, 2003: 9).

Hesap sözcüğü muhasebe bilminde bir kavram olarak kullanılmaktadır. Hesabın muhasebenin çağdaş anlamıyla değerleri ölçsü birimiyle işlem düşülen ve çift yanlı bir çezelgenin anlamını ifade etmektedir. Ama muhasebe tarihine bakıldığında çift yanlı kayıt ortaya çıkmadan önce, hesap kavramının varlığı belirtilmiştir (Karasioğlu, 2015: 17). Muhasebe bilgi sistemi işletmelerin bünyesinde faaliyet sonuçlarına ilişkin bilgilerin toplanması, ölçülmesi, değerlendirilerek yorumlamasıdır. Aynı zamanda Yorumlanan bilgilerin ilgili kişi ve kuruluşlara raporlar halinde sunan bir bilim dalıdır (Gururda, 2015:15).

Muhasebe insanların ihtiyaçlarını karşılamak üzere üretim faktörlerini bir araya getiren işletmelerin faaliyet sonucunda gerçekleşen mali nitelikteki bilgilerini kayıt altına alan, sınıflandıran, özetleyen ve özetlenmiş durumunu yorumlayarak raporlar halinde ilgili taraflara sunan bilim dalıdır. (Alidosti, 2017, 11).

Diğer bir tanımda ise muhasebe, mali işlemleri kaydeden, sınıflayan ve özetleyen bir sanat dalıdır (Mudessir, 2015: 3). Burada muhasebe hem bir bilim dalı ve hem bir sanat olarak tanımlanırken, ayrıca muhasebenin ölçme sistemi olduğundan bahsedilmektedir. Muhasebe ölçme sistemi olduğuna göre mali nitelikteki işlem ve olayların muhasebe sistemi ile değerlendirilmesidir (Barker, 2011: 2).

Diğer bir tanımda ise "Muhasebe bir bilim dalı itibariyle baştan sona kurallar bütünü olarak işletmelerin tüm finansal süreçlerinin kaydının yapılması, sınıflandırılması, raporlanma süreci." olarak tanımlanmıştır (Onat & Akın, 2016:145). (Bayazıtlı, Çelik, ve Gürdal, 2016) muhasebeyi "Tamamen veya kısmen finansal nitelikte ve para ile ifade edilen mali işlemlerin anlamlı ve güvenilir bilgi sağlayacak şekilde ilgili bilgilerin toplanması, doğrululuklarını saptanması, kaydedilmesi ve raporlar halinde sunulması analiz edilmesi ve yorumlanması" şeklinde tanımlamışlardır. Subaşı ve Suvacı (2010)'ya göre muhasebe özetle bilgi ve veri yaratma sürecinden daha geniş kapsamlıdır. Muhasebenin temel amacı gerçekleşen bilgi ve verilerin kullanılmasıdır. Bir ölçü ve iletişim süreci olan muhasebe işletmenin dili olarak tanımlamaktadır. Muhasebe ile ilgili farklı tanımlar yapılmıştır. Ancak bir ticari faaliyetin muhasebe çerçevesinde yer alabilmesi için tek özelliği para ile ifade edilmesidir. Para ile ifade edilmeyen olayların büyüklüğü ve hacmi hangi seviyede olursa olsun, muhasebenin kapsamına dâhil edilemez ve muhasebenin kapsamı dışında kalmaktadır (Karabınar, 2018: 5).

1.2. Muhasebenin Özellikleri

Yukarıda muhasebe tanımlarında ifade edildiği gibi muhasebe işletmeler için en önemli bölümlerden biridir. Bir işletmenin başarısı, başka bölümlerin yanında kendine uygun bir muhasebe sistem varlığına dayanmaktadır. Çünkü alınacak sağlam ve uygun muhasebe sisteminden işletmeler kendi yönetim ve faaliyetlerinde en iyi şekilde yararlanabilmektedir (Sevilengül, 2003: 16), Zira Muhasebe:

Bilgi Aracıdır: Gerçekleşen olayları kaydederek yazılı bellek sağlamaktadır.

Kontrol Aracıdır: Planlanan bütçe ve standartlar ile gerçekleşen işlemleri karşılaştırarak, sapma ve sebeplerini ortaya çıkarabilmektedir.

Öngörme Aracıdır: Geçmişteki mali olaylardan ürettiği bilgiler ve veriler ile geleceğe dönük işletmelerin tahminleme ve planlamalarına yardımcı olmaktadır.

1.3. Muhasebenin Önemi

Muhasebe işletmelerin dili olarak tanımlanması sebebiyle işletmeler bünyesinde en önemli birimlerden biridir. Muhasebe işletmelerdeki faaliyetler hakkında büyüklüğü ve küçüklüğü fark etmeden şekli ne olursa olsun işletme içi ve işletme dışı kişi ve kuruluşlara bilgi sunmaktadır. Sunduğu bilgiler sayesinde işletme ile ilgilenen herkes kendi kararlarını alabilmektedir. Bundan dolayı işletmelerde muhasebe birimi en önemli birimlerden biri olarak tanımlanmaktadır (Öndeş, 2012: 6). Bunun için muhasebe hem işletmeler için, hem de ilgili kişi ve kuruluşlar için önemli faktör bilgisidir. Bilgi ise muhasebe sistemi ile elde edilmektedir. Yani bilgi muhasebe çıktısıdır. Muhasebe aynı zamanda üretilen bilgilerin talep edenlere aktarılmasında rol oynamaktadır. Bilginin ortaya çıkmasında bilim ve teorilerin payı büyüktür. Diğer bir ifade ile bilgi, bilim ve teorilerin aracılığıyla gerçekleşmektedir. Muhasebe hem teorik ve hem de uygulamalı bir bilim dalı olduğuna göre bu alanla ilgilenen kişilere ve kuruluşlara bilginin yanında beceri ve yetenek te kazandırmaktadır. (Habib, 2017: 45).

Özetle iyi bir muhasebe, işletmenin yönetim ve başarısında önemli bir araç iken düzensiz ve kötü bir muhasebe ise işletmeyi başarısız kılan ve batmasına neden olan bir silah rolünü oynamaktadır. Muhasebenin bir araç veya silah olması ülkelerin ekonomisine de yansımaktadır. Muhasebenin gelişmediği ülkelerde sağlam ve dürüst bir hukuki düzenin de olması mümkün değildir. Muhasebenin gelişmediği bir toplumda iyi ve sağlam bir düzen mevcut demektir. Bu sebeplerden dolayı muhasebe hem işletmeler için hem de ilgili kurum ve kuruluşlar için büyük önem arz etmektedir (Sürmen, 1998: 15).

1.4. Muhasebenin Amacı

Diğer bilimler gibi muhasebe biliminin de bir takım amaçları vardır. Bu amaçlar, kendi görevinin iyi bir şekilde yerine getirilmesinde katkı sağlamaktadır. Muhasebe biliminin amaçları aşağıdaki gibidir:(Karabınar, 2018: 4):

İşletmelerin faaliyetlerinin yapılmasında katkıda bulunmak,

İşletmeler bünyesinde planlanacak faaliyetlere katkıda bulunmak,

İşletme içi ve işletme dışı ilgili kişilerin geleceğe ait vereceği kararlar için bilgi sağlamak ve sunmaktır.

1.5. Muhasebenin İşlevleri

Muhasebe tanımlarında kaydetme, sınıflandırma, özetleme, raporlama ve yorumlama gibi sözcükler yer almaktadır. Ancak muhasebe işlevleri olarak tanımlanan söz konusu kavramlar muhasebe işlevleri başlığı altında ele alınacak ve üzerinde durulacaktır (Aydoğan 2018: 21):

1.5.1. Kayıt Etme

Muhasebenin ilk görevi işletmenin bünyesinde gerçekleşen mali nitelikteki olayların muhasebe koşullarına göre tarih sırasıyla yevmiye defterine kaydının yapılmasıdır. Söz konusu işlemler kayda alınmadığında işletmenin durumu iyi bir şekilde yansıtılmayacaktır.

1.5.2. Sınıflandırma

Muhasebenin ikinci görevi ise günlük defterlerine tarih sırası ile kaydı yapılmış mali işlemlerin ayrı hesaplar şeklinde büyük deftere (Defter-i-Kebire) transfer edilmesi ve sınıflandırılmasıdır.

1.5.3. Özetleme(Raporlama)

Büyük defterdeki farklı hesaplara aktarılan mali işlemlerin, gruplar halinde özetlenerek, raporlanması muhasebenin diğer bir görevidir. Başka bir deyişle muhasebenin raporlama görevi mali tablolar aracılığı ile özetlenerek ilgili kişi ve kuruluşlara sunulmaktadır. (Karabınar, 2018 :10).

1.5.4. Analiz ve Yorumlama

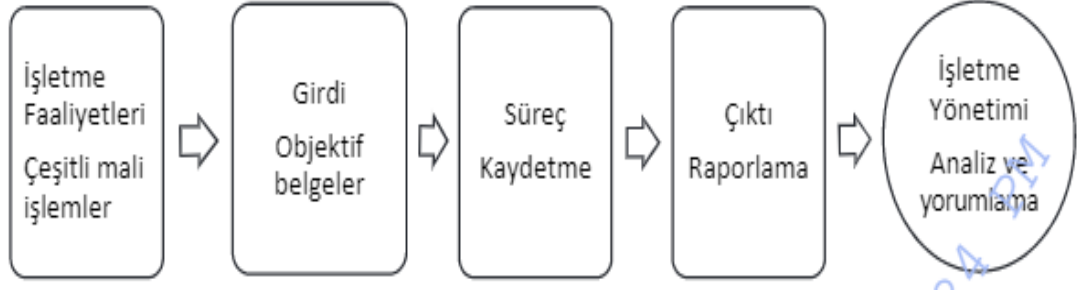
Muhasebenin son görevi ise mali tablolar aracılığıyla elde edilen bilgilerin analizidir. Söz konusu veriler analiz edildikten sonra ilgili taraflara sunulacaktır (Aydoğan 2018: 21). İşletmeler elde edilen mali verileri analiz ederken aşağıdaki gibi bazı analiz yöntemlerinden faydalanmaktadırlar (Sarıgül, 2016:33):

Trend Analiz yöntemi (Eğilim Yüzdeleri Yöntemi).

Yatay Analiz (Karşılaştırmalı Tablolar Analizi).

Dikey Analiz (Yüzde Yöntemi)

Oran (Rasyo) Analizi.

Şekil 1: Muhasebe İşlevinin Süreci

Kaynak: Aydoğan, Z. F. (2018). Genel Muhasebe . Ankara: Seçkin Yayıncılık.22

Yukarıdaki şekilde muhasebenin bilgi akışının beş aşamalı bir süreçten geçtiği görülmektedir. Süreç içinde yer alan kavramlar birbirine bağlı bir şekilde gerçekleşmektedir. Şekil incelendiğinde işletmeler gerçekleşen mali olayları fiş, fatura gibi objektif belge şeklinde girdi olarak muhasebenin bilgi sistemine aktarmaktadır. Sisteme girilen belgeler ise saptandıktan sonra kaydetme sürecine dâhil olmaktadır. Kayda alınan bilgiler çıktı olarak elde edilmektedir. Elde edilen bilgiler raporlar halinde özetlenmekte ve analizi yapılarak, yorumlanmaktadır.

1.6. Muhasebenin Temel Kavramları

Tek düzen Hesap Planında yer alan ve Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerinin dayanağı olan 12 adet muhasebenin temel kavramları, evrensel nitelik taşıyan muhasebe uygulamaları göz önünde bulundurarak aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır: (Yıldız, 2014: 7-11):

Sosyal Sorumluluk Kavramı, Kişilik Kavramı, İşletmenin Sürekliliği Kavramı, Dönemsellik Kavramı, Parayla Ölçülme Kavramı, Maliyet Esası Kavramı , Tarafsızlık ve Belgeleendirme Kavramı , Tutarlılık Kavramı, Tam Açıklama Kavramı, İhtiyatlılık Kavramı, Önemlilik Kavramı ve Özün Önceliği Kavramıdır.

1.6.1. Sosyal Sorumluluk Kavramı

Bu kavram, mali tabloların hazırlanıp, sunulmasında sadece belirli kişi ve kuruluşların değil, içinde bulunduğu tüm toplumun çıkarlarının göz önünde bulundurulmasını ifade

etmektedir. Aynı zamanda tarafsızlık adı verilen bir kavramdır. Eğer bir işletmede yöneticiler işletme karını yüksek göstererek hisse senetleri değeriyle ilgili kişilerin ilgisini çekmek isterlerse, bu davranış sosyal sorumluluk kavramına karşıt bir eylemdir. Yani yönetici burada tüm toplumun çıkarlarını değil de, sadece işletmenin çıkarını göz önünde bulundurmuş olur ki bu kavrama zıt bir davranıştır.

1.6.2. Kişilik Kavramı

Bu kavram işletmenin ortakları, çalışanları ve yöneticileri gibi işletme ile ilgilenen kişilerden ayrı biçimde bir kişiliğe sahip olması gerektiğini ifade etmektedir. Mesela işletme sahibinin kendi ihtiyaç duyduğu her hangi bir eşyayı alıp işletme hesabına kaydını yapması bu kavrama aykırıdır.

1.6.3. İşletmenin Süreklilikli Kavramı

Bu kavram, işletmeler kurulurken, sürekli faaliyette bulunması için işletmenin ömrünün işletme sahiplerinin ömrüne bağlı olmamasını ifade etmektedir. Mesela işletme kendi faaliyetini sürdürmek için 50 yıllık bir binayı satın alır, söz konusu binanın amortismanın ayrılması süreklilik kavramının gereğidir. Ama işletmenin faaliyetinin 50 yıla kadar devam etmesi belli olmadığı için işletmenin faaliyetinin 50 yıldan fazla devam edeceği kabul edilmektedir.

1.6.4. Dönemsellik Kavramı

Bu kavram işletmenin sınırsız ömre sahip olduğunu ancak işletmenin faaliyetlerinin belli dönemlere ayrılmasını ifade etmektedir. Bu kavram gereğince tahakkuk esasına göre kaydı yapılan mali işlemlerin muhasebeleştirilmesi için gelir ve giderlerin aynı döneme ait olması gerekmektedir. Bu ise işletmenin faaliyet sonucunu (aynı döneme ait kar ile zararın karşılaştırılmasını) sağlar. Örneğin bir işletmenin 20 Aralık 2020 tarihinde gelen elektrik faturasının ödenmesi durumunda bu kavram gereği 31.12.2020 tarihinde dönem gideri olarak kaydedilmektedir.

1.6.5. Para İle Ölçülme Kavramı

Bu kavram, işletmede gerçekleşen mali olayların ölçülebilmesi için ortak bir para birimi ile kayıt altına alınmasını ifade etmektedir. Ortak para biriminden amaç her ülkenin kendi para birimidir. Mesela Türkiye'deki bir işletme bu kavram gereği mali işlemlerini Türk Lirası (TL) cinsinden hesaplar, kaydını yapar.

1.6.6. Maliyet Esası Kavramı

Bu kavram, para ve alacaklar hariç işletmenin kendi faaliyetlerini sürdürmek amacıyla sahip olduğu tüm varlık ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde, söz konusu varlık ve hizmetlerin elde edilme maliyeti kapsamında değerlendirilmesini ifade etmektedir. Örneğin işletmenin satın aldığı bir bina sadece o binaya ödenen para ile değil aynı zamanda tapu, komiyon ve noter masrafları gibi maliyetleri de bu kavram gereği bina için, elde edilme maliyeti kapsamında değerlendirilecektir.

1.6.7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı

Bu kavram iki anlamı ifade etmektedir. Birincisi işletmede kayıt altına alınan tüm mali işlemlerin gerçeğe uygun şekilde düzenlenmiş objektif belgelere dayalı tutulmasıdır. İkincisi ise işletmede uygulanacak yöntem ve politikaların seçilmesinde de objektif ve tarafsız olunması da önem arz etmektedir. Örneğin bir işletme hasılatını fazla göstermek için tamamen kendine ait olmayan bir bedeli mal veya hizmet karşılığında müşterisine kesmesi bu kavrama aykırı bir eylemdir. Bu eylem sadece işletmeyi etkilemez aynı zamanda müşterinin maliyetini de büyük göstermiş olur ki bu da tarafsızlık ve belgelendirme kavramına aykırıdır

1.6.8. Tutarlılık Kavramı

Bu kavram, işletmelerin kendi performanslarında uygulamak için seçtiği muhasebe politikalarının, içinde olunan dönemde değiştirilmeden sürdürülmesini anlamını ifade etmektedir. Bu düzenlilik işletmelerin belli dönemlerde kendi performans ve mali tablolarını karşılaştırmaya yardımcı olmaktadır. Ama işletmeler bazen farklı nedenlerden dolayı muhasebe politikalarını değiştirebilmektedir. Ama değiştirilen muhasebe politikalarının değiştirme sebebinin dipnotlarda açıklanması gerekmektedir. Mesela bir duran varlığın amortismanını hesaplamak için işletme normal amortisman yöntemini seçmişse, söz konusu duran varlığın kullanım ömrü bitene kadar normal amortisman uygulanması bu kavramın gereğidir.

1.6.9. Tam Açıklama Kavramı

Bu kavram işletmelerde hazırlanacak olan mali tabloların ilgili kişi ve kuruluşların anlayabileceği biçimde açık ve aynı zamanda anlaşılabilir olmasını ifade etmektedir. Örneğin bir işletme önceden uyguladığı bir yöntemi değiştirmek istediğinde, söz konusu

değişimin etkilerinin tam şekilde mali tabloların dipnotlarında açıklanması bu kavramın gereğidir.

1.6.10. İhtiyatlık kavramı

Bu kavram ise işletmelerin muhasebe olay ve işlemlerinde dikkatli ve temkinli olmasını ifade etmektedir. Bu kavram gereği olarak gider ve zararlar için karşılık ayrılır, ama gelir ve karlar gerçekleşmeden her hangi bir işlem yapılmaz.

1.6.11. Önemlilik Kavramı

Bu kavram, bir mali işlemin ve hesabın ağırlık ve değerinin mali tablolardaki etkisinin dikkate alınmasını ifade etmektedir. Bu kavram gereği eğer bir hesap kalemi yer aldığı hesabın içindeki değer % 20'i oluşturuyorsa, kendine ayrı bir hesap açılması gerekmektedir. Mesela bir işletmede 200000 TL içinde kasadaki 5000 TL önemli değerdir. Aynı zamanda dönen varlık hesap grubunda yer alabilir. Ancak 100000 TL ye yükseldiğinde ayrı bir kasa hesabı açılması gerekmektedir.

1.1.12. Özün Önceliği Kavramı

Bu kavram mali nitelikte olan işlemlerin muhasebeleştirilmesinde veya değerlendirmeye alınmasında söz konusu işlemlerin şekillerinden ziyade özlerinin esas alınması gerektiğini açıklamaktadır. Mesela eğer işletmede dönem sonunda vadeli bir çek mevcutsa, bu çekin senet hesabına aktarılması veya vergi açısından şüpheli alacak olarak kabul edilmesi gerekir, pratik şekilde şüpheli değilse, özün önceliği kavramı açısından şüpheli alacak olarak değerlendirmeye alınamaz.

1.7. Muhasebe Kayıt Yöntemleri

İşletmelerde gerçekleşen mali olaylar aşağıdaki gibi iki şekilde kaydedilmektedir: (Önel , 2003: 23)

1.7.1 Tek Taraflı Kayıt Yöntemi

Tek taraflı kayıt yönteminde işletmeler bünyesinde gerçekleşen mali işlemler hesap defterlerinin sadece tek tarafına yazılmaktadır. Tek taraflı kayıt yöntemi 2. Sınıf tüccarların tuttuğu hesabı defterlerdir.

1.7.2. Çift Taraflı Kayıt Yöntemi

Çift taraflı kayıt yöntemi ise işletmelerde meydana gelen mali işlemlerin en az iki hesaba kaydedilmesidir. Çift taraflı kayıt yöntemi 1. Sınıf tüccarların bilanço esasına göre tuttuğu hesap defterleridir.

1.8. Defter Tutmaya İlişkin Vergi Usul Kanunu'ndaki Düzenlemeler

Yukarıdaki açıklamada muhasebe kayıt yöntemi içinde geçen 1. Sınıf ve 2.sınıf tüccarların tuttuğu defterleri açıklamada fayda vardır. Ticaret ve sanat sahibi olan kişiler eğer esnaf muaflığından faydalanmıyorsa vergi mükellefidir. Vergi mükellefleri ise Vergi Usul Kanununun (176.) Maddesi'nde Tüccarların ikiye ayrılmıştır (Yıldırım, 2013: 5):

1.Sınıf Tüccarlar, Bilanço Esasına göre defter tutan mükellefi

2.Sınıf Tüccarlar, İşletme Hesabı esasına göre defter tutan mükellefler

Sınıf ölçüsü işletmelerin yaptığı alış, satış toplam tutarları veya iş hacmi büyüklüklerindedir. Ancak yeni işe başlayan işletmelerde ölçüleri net olmadığı için VUK'daki belirtilenler hariç işletmeler ise ilk yıl faaliyetlerinde işletme hesabı esasına göre defter tutabilmektedir. İlk yıldan sonra VUK'daki belirtilen şartları veya sınırları aştığı zaman bilanço esasına göre defter tutmak zorundadır. Eğer diğer dönemlerde durumları değişmiyorsa aynı sınıfta kalacaklardır. Eğer satış ve alışlarında değişimler gerçekleşmişse sınıflar değişecektir. Tüccarların sınıf değiştirme durumu daha farklıdır. İşletme hesabı esasına göre defter tutan işletmeler veya mükellefler kolay bir şekilde bilanço esasına göre defter tutabilirken, Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerin işletme hesabı esasına göre defter tutması biraz zordur (Yıldırım, 2013: 5).

1.9. Muhasebe Bilgi Sistemi

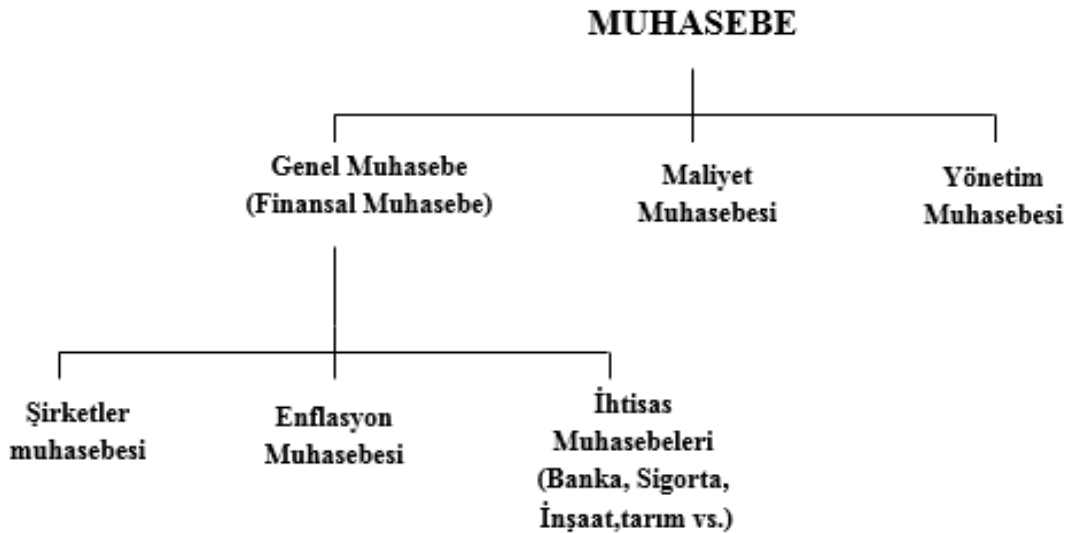
Güvenilir ve doğru bilgiler rekabet ortamlarında en önemli faktörlerden biridir. Ancak güvenilir ve doğru bilgiler sağlam bilgi sistemi sayesinde elde edilebilir. İşletmelerde ise muhasebe bilgi sistemi doğru ve güvenilir bilgileri üretmede en önemli etkenlerden biridir. Çünkü muhasebe bilgi sisteminin iki önemli yönü vardır. Birincisi bilgi girişleridir ve ikincisi ise bilgi çıkışlarıdır. Bilgi girişleri fiş ve fatura gibi belge ve dokümanlara dayanırken, çıktılar ise finansal tablolar (bilanço ve gelir tabloları gibi) yardımıyla elde edilerek, ilgili kurum ve kuruluşlara sunulmaktadır (Önel , 2003: 23).

1.10. Muhasebede Kullanılan Mali Tablolar

Mali tablolar işletmelerin belli bir dönem ve tarihte değerlerini ve durumlarını sayısal verileri ile gösteren tablolardır. Mali tabloların ilgili kişi ve kuruluşlar tarafından doğru ve uygun şekilde kullanılabilmesi için tabloların, ihtiyaca uygun, anlaşılabilir, güvenilir, karşılaştırılabilir ve zamanında düzenlenmesi önemlidir. Mali tablolar temel mali tablolar ve Ek mali tablolar olarak ikiye ayrılmaktadır. Temel mali tablolar bilanço ve gelir tablosu şeklinde ikiye ayrılırken, Ek mali tablolar ise satışların maliyet tablosu, fon akım tablosu, nakit akım tablosu, kar dağıtım tablosu ve öz kaynak değişim tablosu biçiminde 5'e ayrılmaktadır. Temel mali tablolar aynı zamanda bilanço ve gelir tablosunun dipnot ve eklerini de kapsamaktadır (Sarıgül, 2016:41-42).

1.11. Muhasebe Türleri

Genel olarak işletmenin farklı faaliyetlerde bulunması neticesinde muhasebe farklı bölümlere ayrılmaktadır. Mesela mal alım satımı yapan bir işletme ile üretimde bulunan bir işletmenin muhasebesi aynı değildir. Örneği mal alım satım, yapan bir işletmede (ticari işletmede) genel muhasebe veya finansal muhasebeden faydalanılırken üretim yapan bir işletmede ise maliyet muhasebesinden yararlanılmaktadır. Muhasebe türleri genel olarak 3'e ayrılmaktadır (Öndeş, 2012: 6).

Şekil 2: Muhasebe Türleri

Kaynak: Ülkü , S., Yılmaz, E., Erol Fidan, M., & Gökgöz, A. (2012). Muhasebenin Sosyal Yönü. Bursa: Dora Basım- Yayın Dağıtım.Ltd.Şti.27.

Şekil 2'ye bakıldığında Muhasebe, Genel Muhasebe (Finansal) Muhasebe, Maliyet Muhasebesi, Yönetim Muhasebesi olmak üzere 3'e ayrılmaktadır. Ancak Genel Muhasebe, Şirketler Muhasebesi, Enflasyon Muhasebesi ve İhtisas Muhasebeleri (Bankacılık, Sigorta, inşaat ve Tarım vs) olarak kapsamaktadır. Burada ise genel muhasebe, maliyet muhasebesi ve yönetim Muhasebesi ele alınacaktır

1.11.1 Finansal Muhasebe

İşletmelerin mali durumunu ve faaliyet sonucunu finansal tablolar (bilanço, gelir tabloların) aracılığı ile işletmelerin dış kullanıcılarına sunan muhasebe bölümüdür (Büyükmirza 2015: 27-28). Ticari muhasebe adıyla da tanımlanan finansal muhasebe işletmelerin mal ve hizmet alım satım işlemlerini kapsayan bir muhasebe türüdür. Gerçekleşen işlemler her hangi bir analizi yapılmadan kayıt altına alınır ve sonraki adımda ise yapılan işlemlerin belgelere dayanarak kontrolü ve analiz yapılmaktadır (Karasioğlu, 2015: 8).

1.11.2. Maliyet Muhasebesi

İşletmeler bünyelerinde üretilen mal ve hizmetlerin üretim maliyetini belirlemek zorundadır. İşletmelerin ürettiği mal ve hizmetlerin birim ve toplam fiyatlarının tespiti maliyet muhasebesi sayesinde yapılmaktadır. İşletmeler maliyet muhasebesini kullanırken genel muhasebe ile bağlantı kurmak zorundadırlar. Çünkü maliyet muhasebenin temel değerleri ilk madde ve malzemelerdir. İlk madde ve malzemelerin satın alımından, üretime gönderilmesine kadar genel muhasebeden faydalanılmaktadır (Avder, 2012: 3).

1.11.3. Yönetim Muhasebesi

İşletmelerde yöneticilerin işletme faaliyetleri ile ilgili karar alabilmeleri için maliyet ve genel muhasebe bilgilerini kullanan muhasebe dalıdır. Yönetim muhasebesi finansal muhasebenin aksine işletmelerin içindeki ilgili kişilere bilgi sunmaktadır (Gelmedi & Kalenderoğlu 2016: 21).

Muhasebe konuları yukarıda anlatılan sadece 3 konudan ibaret değildir. Vergi muhasebesi, şirketler muhasebesi, muhasebe bilgi sistemleri, denetim gibi diğer muhasebe konuları da vardır. Devletlerin gelir ve giderleri ile ilgilenen devlet muhasebesi adıyla tanımlanan ve eski zamanlarda ortaya çıkan ve şimdi de devlet muhasebesi olarak bilinen ayrı bir muhasebe dalı da vardır (Yardımcıoğlu , 2008: 14).

Kaynaklarda muhasebenin farklı bölümlere ayrıldığı görülmektedir. Bazılarında muhasebe "genel muhasebe ve uzmanlık muhasebesi" olarak iki gruba ayrılırken, bazılarında ise "genel muhasebe ve yönetim muhasebesi" şeklinde iki bölüme ayrılmaktadır. Maliyet muhasebesi uzmanlık içinde yer alırken, bazı kaynaklarda ise maliyet muhasebesinin yönetim muhasebesi içinde yer aldığı görülmektedir (Sevilengül, 2003: 15).

1.12. Muhasebenin Tarihsel Gelişimi

Literatüre bakıldığında muhasebenin nerede, ne zaman, nasıl ortaya çıktığına dair kesin bir belge bulunmamakla beraber, muhasebenin basit şekilde tarihin doğuşu ile paralel olarak ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Muhasebe tarihinin ilk insanların sayısıyla tanışmasıyla beraber ortaya çıktığı söylenmektedir. Eski çağdaki muhasebe sisteminin günümüz muhasebe sistemi ile farklı olduğu açık ve nettir. Ayrıca eski zamanlarda krallar kendi hakimiyetlerini kurmak ve sürdürmek için muhasebe sisteminden faydalanmışlardır. Ayrıca kaynak, varlık, mali ve insani faktörlerden daha iyi ve etkin faydalanmak için muhasebe bir sosyal bilim olarak tanımlanmıştır (Haş vd, 2012: 2).

Muhasebenin aslında mübadele kavramı ile birlikte ortaya çıktığı ve geliştiği tahmin edilmektedir. Bu tarihten dört bin yıl önce Babilde iş hayatına ilişkin çivi yazısı ile kilden yapılan lehvalar ticari hayata ilişkin belgelerdir (Koç Yalkın, 2019: 11). Muhasebenin insanların ekonomik faaliyetlerini sürdürmesi ve günlük gereksinimlerini gidermek için ortaya çıktığı açıklanmaktadır. Aynı zamanda muhasebenin doğuşu ve gelişmesinde ticaret, din, hukuk gibi önemli faktörler etkin olmuştur. Ticaretteki sorumlukların çözülmesi için gerçekleşen mali işlemlerin kayıt altına alınması, dini açıdan mali olayların kaydının yapılması emr edilmiştir, hukuk açısından da mali olaylar ile yaşanacak sorunların ve anlaşmazlıkların çözülmesi için kayıt altına alınan mali olaylara başvurulması ve incelenmesine vurgu yapılmıştır (Gökgöz, 2011: 25). Muhasebe kayıtlarının kullanımının M.Ö 5000'li yıllara uzandığı söylendiğine göre söz konusu kayıtların başta Babil ve Mısır olmak üzere eski Yunan, Roma, eski Avrupa'da Orta asırlarda kullanıldığı ifade edilmektedir. Muhasebe kayıtları bu dönemlerde belli bir metod çerçevesinde olmayıp sadece işletmelerin kendi faaliyetlerine uygun olduğunu düşündüğü envanter, ücret ödemeleri, borç, alacaklar ve vergi gibi amaçlar için kullanılmıştır (Toroslu, 2012: 8).

Muhasebenin bir bilim dalı olarak, yazım ve sayı ile birlikte 5000’li yıllarda ortaya çıktığı ifade edilse de geçmişten günümüze kadar sıkça değişime ve gelişmeye uğramıştır. Bu değişimlerin küreselleşme ile birlikte yerel boyutlardan dünya çapında uluslararası boyutlara kadar yükseldiği ve taşındığı görülmektedir. Geçmişte herkes muhasebe işlemlerini basit olduğu için yapabilirken günümüzde ise muhasebe profesyonel bir meslek olarak tanımlandığı için artık mesleki eğitim alan kişiler muhasebe işlemlerini yapabilmektedir. Bu açıklama ile eski muhasebe işlemleri ile günümüz muhasebesinin farkı tanınmaktadır. Aynı zamanda muhasebe, dünya çapındaki ticari hayatta ortak bir dil olarak tanıtılmaktadır. Bunun büyük bir sebebi ise uluslararası işletmelerin artık sınırları aşarak farklı bölgelerde faaliyetlerde bulunmalarıdır. Tarihçilere göre muhasebenin ilk kayıt belgelerinin M.Ö 3400 yıllarında eski Mısırda gerçekleştiği ifade edilerek, bu kayıtların Papirüsler üzerinde yapıldığı söylenmektedir (Habib, 2017: 3-8).

Milattan yüzyıllar önce ticari hayat Mısır, Suriye ve Irak’ta gelişmiştir. Bu dönemde gerçekleşen ekonomik faaliyetlerin basit bir şekilde kayıt altına alındığı kabul edilmektedir. 14-15. asırlardan kalan esaslı dokümanların mevcut olduğu belirtilmektedir. Aynı çağda Roma İmparatorluğu tarafından devlet muhasebesi olarak tanımlanan tek taraflı basit kayıt yöntemi kullanılmıştır. Daha sonra söz konusu yöntemden, çift taraflı kayıt yöntemine geçilmiştir (Yardımcıoğlu , 2008: 6).

Bugünkü muhasebe sisteminin temelini oluşturan çift taraflı kayıt yöntemi ve Arapçada muzaaf muhasebesi olarak tanımlanan muhasebe metodu ise 13. Yüzyıllara dayanmaktadır. İlk kullanma yeri İtalya’dadır. Bu yöntemin kullanıldığına dair kanıtlar ise 1296 yılında Floransat’a tutulduğu kayıtlardır. Ama çift taraflı kayıt yönteminin önceki dönemlerde Doğuda kullanıldığına dair ihtimallar vurgulanmaktadır (Sevilengül, 2003: 12). Batıda ise muhasebeye ait ilk eser 1458 tarihinde Nappli’de Bendetti Cortigli Di Rugasa tarafından yazılmıştır. Ama muhasebenin iki taraflı kayıt yöntemini tanıtan ilk kez uygulamaya konulan esaslı eseri ise matematikçi ve papaz Luca Paçoli’nin 1498 yazılarak ve metin halini almıştır. luca Paçoli yazdığı eserin adı "Suma de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalite"dır. Türkçede "Aritmetik, Geometri Oran ve Orantı" anlamını ifade etmektedir (Yardımcıoğlu , 2008: 6).

Muhasebenin tarihi gelişimi incelendiğinde hem Batı ve hem Doğudaki gelişmeler iki şekilde ele alınmıştır. Ama Türk devletlerinin tarihi incelendiğinde 1363 yılında Abdullah İbni Muhammed’in Risale-i Felekiye veya diğer adıyla da tanımlanan Kitabı-us Siyagat el yazı kitabında günümüzdeki çift yanlı kayıt düzeninen bahsetmiştir.

"Muhasebe Kitabı" anlamını taşıyan Kitab-us Siyagat kitabında aslında devlet muhasebesi ve yapılan kayıt düzenleri anlatılmıştır (Karasioğlu, 2015: 16).

1.13. Muhasebe Mesleği

Yapılan araştırmalarda muhasebe mesleğinin insanlık tarihi kadar eski bir meslek olduğu belirtilmektedir. Muhasebe kayıtları ilk önce Merdiven sisteminde gerçekleşerek insanlık tarihi ile günümüze kadar gelmiştir. Yaşadığımız çağda artık Endüstri 4,0 muhasebenin bir dönüm noktası olarak görülmektedir. Muhasebenin bu dönüşüm ve değişimlerinde muhasebe meslek mensupları en önemli faktör olarak rol almış ve gelecekte büyük rol oynayacakları tahmin edilmektedir. Artık hem muhasebe mesleği hem de muhasebe mensupları muhasebe biliminde büyük önem taşımaktadır (Yürekli & Tetik, 2019: 242). Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri'nde muhasebecilik mesleğinin doktorluk ve avukatlık gibi bir mesleki nitelik kazanması, içinde bulunduğu toplumlar tarafından kabul edilmiştir. Bu toplumlarda muhasebecilik mesleği ile ilgilenen kurum ve kuruluşlar da mevcut ve yetkili makamlar tarafından kabul edilmiştir. Bu örgüt ve kuruluşların görevi ise muhasebe meslek mensuplarının kendi faaliyetlerini yaparken uymakta olduğu ilke, esas ve etik kurallara uyup uymadıklarını tespit etmektir. Söz konusu ilke, esas ve ahlaki kullara uymayan meslek mensupları ise meslekten atılacaktır. Örgüt üyelerinin deneyim ve bilgilerini artırmak için öğretim ve eğitim programları düzenlenmektedir. Muhasebe meslek mensuplarına genel olarak '' serbest'' veya yeminli muhasebe uzmanı adı verilmektedir. Türkiye'de bu mesleklere ilişkin, Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu 13 Haziran 1989 yılında yürürlüğe girmiştir. Sözü geçen kanun 13.6.1989 tarihinde, 20194 Sayılı Resmi Gazetede yayınlamıştır. Bu kanun muhasebe mesleğine yön veren önemli bir gelişme olmuştur. Ama vergi denetim ağırlıklı bir bağımsız denetim söz konusu olduğu için 26 Temmuz 2008 tarihinde, 26948 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 5786 sayılı Kanuna yerini bırakmıştır. Söz konusu kanunda ise muhasebe meslek mensupları: Serbest Muhasebeci Mali Müsavir ve Yeminli Mali Müşavir olarak iki gruba ayrılmaktadır (Koç Yalkın, 2019: 21-22).

Muhasebe Mesleği aşğadaki konuları kapsamaktadır ancak bunlar ile sınırlı değildir (Gündoğdu vd, 2015: 13).

Muhasebeye ilişkin konuların gerçeğe uygun finansal ve finansal olmayan bilgilerin hazırlanması, analiz edilmesi ve raporlanması,

Karar alma sürecinde ve örgütlerin stratejilerini anlaşılır bir şekilde tanıtılmasına ve uygulamasına ortaklık etmek,

Finansal ve Finansal olmayan bilgilerin oluşturmak ve diğer güvence ve danışmanlık hizmetlerin sağlanması için katkıda bulunmak,

İlgili vergilendirme bilgilerinin hazırlamasını ve analizini yapmak.

BÖLÜM 2: MUHASEBE EĞİTİMİ

2.1. Eğitim Öğretime İlişkin Kavram ve Tanımlar

Üniversiteler, insanlığa ilişkin sahip olunan değerlerin sürekli daha iyi geliştirilmesi için tartışma ve geliştirmelerin yapıldığı değerli bir ortamdır. Üniversiteler toplumlarda birçok alanda farklı ve çeşitli kesimlere yaygın ve kapsamlı şekilde hizmet vermek için kamu kaynaklarını kullanmakta olan kuruluştur (Koçak vd, 2020 :3).

İnsanların toplumsal şekilde hayatını sürdürdüğü her yerde eğitim söz konusu olmuştur. Buna göre eğitim kavramı insan toplulukları kadar geçmiş bir tarihe dayanmaktadır. Yani eğitim insanın toplumsal hayatıyla başlayan önemli bir faktör olarak tanımlanmaktadır. Bundan dolayı eğitim kurumları eskisi gibi günümüzde de en önemli sosyal kurumlardan birisi olarak hayatına devam etmektedir. Çünkü insan bir canlı ve sosyal varlık olarak kendisinin doğal davranışları hariç diğer tüm davranışlarını eğitim sayesinde öğrenmektedir. Ancak insan söz konusu davranışlarının bazılarını kendi kendine öğrenirken, bazılarını ise diğer insanlardan öğrenmektedir. Bu açıdan insanoğlunun bilgi ve becerilerini farklı yollardan edinmesi ve yaşadığı toplumdaki diğer insanlara bilgi aktarmasına gerek duyduğunun farkına varması ile eğitim kavramı doğmuştur. (Güçlü, 2018 :25). Literatüre bakıldığında eğitime ilişkin pek çok tanıma denk gelmek mümkündür. Türkçede eğmek fiilinden türetilen "Eğitim" kavramı "bökmek, uygulamak, öğretmek, yetiştirmek, geliştirmek, alıştırmak, egemenlik altına almak, yenilgiye uğratmak, ezmek, kırmak, yönlendirmek" gibi anlamları ifade etmektedir. Latince'de " Educere" kavramı olarak, "bakım ve yetiştirmeye" anlamını taşıyan eğitim kavramı, İngilizce'de ise fiil olarak "educate", "terbiye etmek, yetiştirmek, okutmak" gibi anlamları taşıırken, isim olarak "Education" kavramı ise "bilgi, beceri, ve karakter geliştirme" gibi anlamları taşımaktadır. Eskilerden eğitim kavramı yerine kullanan "Terbiye" sözcüğü Arapça kökenli bir kavram olarak, "artmak, düzeltmek, ıslah etmek, çocuk yetiştirmek" gibi anlamları taşımaktadır (Şişman, 2006: 6-7).

Yukarıda bahsedildiği gibi eğitim insan hayatının her alanında karşısına çıkan bir kavram olarak, evden okula ve işe kadar hayatının her aşamasında vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Her yazar, eğitimi, farklı bir şekilde tanımlamış ve eğitime ilişkin düşüncelerini ifade etmiştir. Eğitime ilişkin geçmişten günümüze kadar farklı biçimlerde tanımlamalar yapılmıştır (Saylan, 2012 :2). Mesela Aristo eğitimi "bireyin ahlaki davranışlar kazanma" aracı olarak tanımlarken Çiçoru "insan zihninin disipline edilmesi", Descartes "aklı doğru

doğru kullanmayı öğrenmek", Rousseau, "doğuştan insanda bulunmayan ve yetişkinler tarafından kazandırılan her şey" şeklinde tanımlamaktadır. Kant ise eğitim hakkında "insanın eğitim sayesinde insan olabileceği" şeklinde tanımlama yapmıştır (Şişman, 2006: 7).

Bu tanımları artırmak mümkündür. Eğitime ilişkin bazı tanımlar aşğıdaki gibidir:

Eğitim "kişiliğin gelişmesine yardım eden ve onu esas alan, onu yetişkin yaşamına hazırlayan gerekli bilgi, beceri ve davranışlar elde etmesinin bir süreci" (Tezcan , 1985 :4) olarak tanımlamaktadır. Diğer bir tanımlamada ise eğitim "bireyin uyum sağlarnasını sağlayan istendik bilgi, beceri ve tutumları geliştirme süreci" (Subaş, 2007: 11) şeklinde tanımlanmaktadır.

Eğitimin farklı bilim dallarına göre de tanımlamaları yapılmıştır. Eğitimin tanımı ekonomik açıdan "Bir yatırım ve üretim işidir. Bunun yanında eğitim kişiye meslek kazandıran bir süreç" olarak tanımlanmaktadır (Güçlü, 2018 :279). Diğer bir tanımda ise Eğitim "Bireyin davranışlarında yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak ve isteyerek değişme meydana getirme sürecidir" şeklinde tanımlamıştır (Selimoğlu vd, 2015: 256).

Bu tanımlarda yer alan ortak nokta ise eğitimin bir süreç olduğu ve bu süreç içinde insanların davranışlarında değişiklik olması gerektirdiğinin vurgulanmasıdır. Bir diğer önemli husus ise eğitim neticesinde insanların davranışlarında meydana gelen değişikliklerin eğitim faaliyetleri aracılığıyla gerçekteşmesi ve insanların yaşam hattında katkı sağlanması ve faydalı olmasıdır (Geçit, 2016, aktaran, Tursun, 2021: 8).

Eğitim, öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin sonucudur. Öğretme planlı ve belli bir hedefe doğru öğretim elamanları tarafından eğitimi talep eden öğrencilere öğretilirken; öğrenme ise öğretmen ve öğrencilerin aralarındaki etkileşim sonucunda meydana gelmektedir. Bundan dolayı eğitimin gerçekteşmesi için öğretim sonucunun başarılı olması gerekmektedir. Başarılı bir öğretim sonucunda ise bazen öğrenme de gerçekteşmektedir (Altın, 2009: 16).

Çoğu zaman eğitim ve öğretim kavramları birbirinin yerlerine aynı kavramlar olarak kullanılmaktadır. Elbette bunun sebebi bu kavramların iç içe kavramlar olmasıdır. Eğitim, öğretime göre daha kapsamlıdır. Tüm öğretim faaliyetleri aynı zamanda eğitseldir. Ancak tüm eğitim faaliyetleri aynı anda öğretim değildir. Eğitim her yerde verilirken, öğretim ise çoğu zaman okullarda verilmektedir. Eğitim ve öğretimin amacı öğrenmeyi

sağlamaktır. Öğrenme sağlandığında ise eğitim ve öğretim amacına ulaşacaktır. Öğrenme bireysel bir faaliyettir ve her birey kendi yaşantısı yolu ile öğrenir (Sünbül, 2011: 17).

Öğretim, bireylere bilgi ve becerileri kazandırmanın yanında onların kültürel ve ahlaki davranışlarına da zemin hazırlamaktadır. Öğretim, eğitimin amacını oluşturmaktadır. Öğretim, belli bir alanda bir hedef doğrultusunda, bir takım teknikleri kullanarak, öğrencilere bilgi kazandıma süreci olarak tanımlanmaktadır. Öğretme ise öğrenmeye etki eden sürecin tümü olarak tanımlanmaktadır (Zaif ve Karapınar, 2002: 12). Bu tanımlardan yola çıkarak, eğitim ve öğretim şöyle özetlenebilir: Öğretim, eğitimin bir parçasıdır. Yani eğitim öğretimi kapsamaktadır. Eğitim sınırsız insanın yaşamasına kadar devam ederken, öğretim ise sınırlıdır.

Eğitimi farklı açılardan sınıflandırmak mümkündür. Çoğu literatürde eğitim formal ve informal olarak ikiye ayrılmaktadır. Formal eğitim, planlı ve programlı bir hedefe doğru belirli bir mekanda uzman kişiler tarafından düzenlenen bir eğitim sürecidir. Milli Eğitim amaçları doğrultusunda okullarda belirli yaş guruplarındaki çocuklar için okul öncesinden başlamak üzere, yüksek öğretime kadar devam etmektedir. Bu eğitim sistemine örgün eğitim sistemi denilmektedir. İnfomal eğitim ise bireyin bulunduğu ortamda sistemsiz ve denetimsiz bir şekilde kendi kendine kültürleşen bir eğitim sistemidir. Bu eğitim türü olumlu şekilde olabildiği gibi olumsuz bir şekilde de olabilmektedir. Bireyin gönüllü olarak plansız ve programsız şekilde öğrenmeye çalıştığı bir eğitim sistemi de denilmektedir. Örneğin, aile ve arkadaş gurupları informal eğitim kapsamındadır (Cimer vd, 2016: 15).

2.2. Muhasebe Eğitimi

Muhasebe eğitim programlarında öğrencilere alacakları muhasebe eğitimine ilişkin hedefler belirlenmeli ve öğrencilerin alacakları eğitim de onların kariyerlerinde ve iş hayatlarında mesleki açıdan etkili olma güvencesi yaratmalıdır. Ama muhasebe eğitim programlarında öğrenci nitelikleri ve hedefleri, fakülte nitelikleri, programların kaynakları gibi etkenler açısından tek hedef olmayıp, farklılık göstermektedir. Her eğitim programı bu faktörleri göz önünde bulundurarak öğrencilerin iş hayatlarında fayda sağlayacak şekilde eğitim programlarını hazırlamalıdır. Muhasebe eğitim programları öğrencilerin hem teknik hem de iletişim becerisi, yaratıcı düşünme ve etik yetenekleri dikkate alarak hazırlanmalıdır (Rabele ve Peirre, 2019: 77).

Muhasebe eğitimi, muhasebe eğitimi öncesi eğitim, meslek öncesi muhasebe eğitimi ve meslek içi eğitim olmak üzere 3 aşamada değerlendirilmektedir. Seminer, sempozyum, kongre ve konferans gibi faaliyetler meslek kuruluşları tarafından düzenlenmekte olup ;bilimsel faaliyet bilgileri aktarmak yoluyla yüksek öğretim kurumları, meslek hayatlarında görevlerini yerine getirmek durumundadır (Çavunt, 2016: 7).

Meslek mensupları yeterli seviyede muhasebe eğitimi alsa bile ilerleyen zamanlarda çağdaş gelişmelerde veya iş hayatlarında edindiği mesleki bilgiler yeterli olmamakta ya da edindiği bilgiler eskimektedir. Kişilerin çağın gereği olarak sürekli hizmet içi program eğitimine girmesi, kendi bilgilerinin güncellemeleri gerekmektedir. Hizmet içi eğitim üç şekilde sunulmaktadır (Soylu, 2014: 12):

Yeniden Eğitim: Kişilere yeni koşullarla baş edebilmeleri ve yeni bilgilerin aktarılması için düzenlenmektedir.

İlave Eğitim: Kişilerin mesleki açıdan eksiklerinin giderilmesi ve mesleki becerilerini artırmak amacıyla ilave bilgiler düzenlenmektedir.

İleri Eğitim: Kişilerin mesleki seviyelerini yükseltme ve mesleklerinde eksikliklerini gidermek için ileri seviyede bilgiler düzenlenmektedir.

2.3. Muhasebe Eğitiminin Tanımı ve Amacı

Muhasebe, işletmeler bünyesinde gerçekleşen mali olayların, kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenmesi, analiz edilerek raporlar halinde ilgili kişi ve kuruluşlara sunulması şeklinde tanımlanmıştır. Muhasebe eğitimi ise "Belirli bir sınıfta ve belirli bir zaman dilimi içerisinde muhasebeye ilişkin bilgilerin aktarılması sonucunda öğrencilerin davranışlarında değişiklik meydana getirme süreci" olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2022: 26). Aslında araştırmacı bu tanımda muhasebe eğitiminin iki aşamalı bir süreç olduğunu belirtmektedir. Birinci aşamada belirli bir zaman dilimi içinde ve belirli bir sınıfta muhasebeye ilişkin aktarılan bilgiyi "Muhasebe öğretimi" olarak tanımlarken, söz konusu bilgilerin öğrencilerin davranışlarında değişiklik meydana getirme süreci ise "Muhasebe eğitimi" olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım bir örnekle açıklanabilir, mesela öğrencilere muhasebenin temel kavramlarının hangileri ve mantığının ne olduğu öğretimdir. Öğrencilerin muhasebe bilgilerini kullanırken, sosyal sorumluluk veya kişilik gibi muhasebe temel kavramlarını göz önünde bulundurmaları ve bu davranışlarının, kazandırılması veya geliştirilmesi süreci ise eğitimidir.

Muhasebe eğitimi ve öğretimini şu şekilde tanımlayarak aralarındaki farkı örneklerle açıklamak mümkündür. Muhasebe eğitimi "Muhasebe alanında yetiştirilecek bir kimse veya grupça edinilen ahlaksal, kültürel ve teknik bilgilerin tümü" dür. Muhasebe öğretimi, "Muhasebe eğitiminin uygun bir öğrenim ortamında planlı ve programlı olarak yürütülen kısmı" dır. Örneğin orta öğretimde muhasebe eğitiminin verilmesi ve yüksek öğretimde muhasebe eğitiminin verilmesi bu iki kavramın farkı için örnek verilmiştir. Muhasebe eğitimi ve muhasebe öğretimi birlikte ele alındığında muhasebe eğitimi ve muhasebe öğretimi toplumların sosyal, kültürel, politik ve ekonomik etkenlerinden etkilenirken, aynı zamanda hem ulusal hem de uluslararası standart ve kanunlardan da etkilenmektedir (Güney, 2003: 23).

Diğer bir tanımda ise muhasebe eğitimi, muhasebe konusuna ilişkin teorik bilgilerin öğrencilere öğretilmesi ve edinilen bilgileri farklı yöntemler ile uygulama ve gerçekleştirme kabiliyetlerinin geliştirilmesidir (Daştan, 2005: 39).

Muhasebe eğitiminin temel amacı, muhasebe eğitimi alan öğrencilere muhasebeye ilişkin gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Öğrenciler iş hayatlarında başarılı olabilmek için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalıdırlar. Öğrencilerin eğitim hayatlarında edindikleri yeterli bilgi ve becerileri iş hayatlarında karşılaştıkları sorunları gidermede kullanması, onları istihdam eden kurum ve kuruluşlar tarafından önemlidir (Yaşar, 2019: 20).

Söz konusu muhasebe eğitimi farklı düzeylerde verilmektedir. Her seviye için sözkonusu olan genel ve özel amaçlar aşağıda Tablo 1’de özetlenmiştir (Özdemir ve Elitaş, 2015: 21):

Tablo 1: Muhasebe Eğitiminin Farklı Eğitim Seviyelerindeki Amaçları

Aşama	Genel Amaçlar	Özel Amaçlar
Orta Öğretim Düzeyi	İşletmelerin ihtiyaç duyduğu bilimsel ve teknolojik ilerleme ve gelişmelere doğru nitelikli ve yeterli düzeyde konuyu bilen ara elamanlar yetiştirmek	Muhasebeye ilişkin tüm temel bilgi ve yeteneklerin kazandırılması için zemin hazırlamak. Muhasebe dalının mesleki açıdan gerek duyduğu eylemleri yerine getirme kabiliyetlerini kazandırmaktır.
Lisans seviyesinde	İlgili bölümlerde eğitim gören öğrencilere muhasebe konularına ilişkin genel bilgi edinmelerine zemin hazırlamaktır.	İlgili bölümlerden mezun olan öğrencilerin iş hayatlarında muhasebe eylemlerinden edinilen veri ve bilgilerini değerlendirme kabiliyetlerini hem mesleki bilimsel açıdan hem de mesleki uygulama açısından geliştirmek ve oluşturmaktır.
Yüksek Lisans Seviyesinde	Lisans seviyesinden mezun olan ve eğitimlerine devam eden öğrencilere lisans seviyesinde sahip olduğu muhasebe konuları hakkında detaylı bilgi edinmeleri için olanak sağlamaktır.	Lisansüstü seviyesinde eğitimlerine devam etmek isteyen öğrencileri bilimsel araştırmalara yöneltmek ve bilimsel araştırma yapabilme kabiliyetlerini geliştirmektir.
Doktora Seviyesinde	Muhasebe konularında detaylı bilgiye sahip olan öğrencilere hem teorik ve	Literatüre, evrensel muhasebe bilimine katkı sağlayacak ve çağdaş bilimsel yenilikleri

	hem de uygulama arasında ilişki kurma kabiliyeti kazandırmak ve ileri seviyede bilgi kazandırmaktır.	yansıtma özelliği gösteren çalışmalar kazandırmaktır.
--	--	---

Kaynak: Aydın, S., & ER, H. (2011). İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Genel Muhasebe Derslerindeki Etkinliği. World Of Accounting Science, 13 (2), 19-38.

Muhasebe eğitiminde, öğrencilere sadece bilgi ve beceriyi kazandırmak değil de, bunun yanında onların yaşadığı toplumda ve iş hayatlarında davranışlarını değiştirecek kültürel ve ahlaki değerler kazandırılması da amaçlanmaktadır. Çünkü bilgi ve becerilerin kazandırılması nihai hedef değildir, nihai hedef ise onların bu mesleğe ilişkin tüm faktörleri göz önünde bulundurarak, görevlerinde başarı sergilemesi ve kamu yararını korumaktır

2.4. Muhasebe Eğitiminin Önemi

Küreselleşmeyle birlikte teknolojik, ekonomik ve hızlı finansal gelişmeler neticesinde hem işletmeler hem de kamu kuruluşların faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan muhasebe bilgilerinin ihtiyaca uygunluğu ve güvenilirliği önemlilik arz etmektedir (Öztürk, 2019: 5). Diğer taraftan muhasebe uygulaması neticesinde doğan bilgilerin, işletme içi (yöneticiler, çalışanlar, ortaklar), işletme dışı (müşteriler, satıcılar, sendikalar, kredi veren kuruluşlar, sosyal güvenlik kurumları, devlet, araştırmacılar, kamoyu) gibi ilgili gruplara günümüz ihtiyaçlarına uygun, tutarlı ve mesleki bir şekilde sunulması gerekmektedir (Soylu, 2014: 12).

Çevresel Belirleme Teorisine(bunun adının böyle olduğuna emin misin?) bakıldığında söz konusu teoriye göre ülkelerin muhasebe eğitim sistemi, o ülkelerin çevresel koşullarından etkilenmektedir. Muhasebe eğitimi önemli bir etken olarak dünyadaki ülkelerin muhasebe sistemini etkilemektedir. Çünkü ülkelerdeki mevcut koşullara bakıldığında muhasebe sisteminin gelişip gelişmediği, ülkelerin ekonomik, siyasi ve sosyal faktörlerine bağlıdır. Bu nedenle ülkelerin muhasebe eğitim sistemi ülkeden ülkeye değişmektedir. Zaman zaman muhasebe eğitim sisteminin gelişmiş ülkelere, gelişmekte olan ülkelere aktarılmasına gayret edilmiştir. Ancak bu çabalara rağmen gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçları karşılanamamıştır. Çünkü ülkelerin gelişmişlik seviyelerini, ülkedeki mevcut yetiştirilen nitelikli insan kaynakları belirlemektedir. Diğer

bir ifade ile eğer bir ülke nitelikli insan gücüne sahip ise o ülke her açıdan iyi bir konumda demektir (Çürük ve Doğan, 2001:1). İnsan kaynaklarının nitelikli olup olmaması yaşanan ülkelerdeki ders programları ve sunulan eğitim sistemlerine bağlıdır. Bu nedenlerden dolayı artık ülkelerde eğitim programlarının planlı ve kaliteli bir şekilde sunulması için çaba sarf edilmektedir. Dünyadaki ülkelerde farklı alanlarda sunulan diğer eğitim programlarının yanında muhasebe eğitiminin planlı ve düzenli bir şekilde hizmete sunulması nitelikli meslek mensuplarının yetiştirilmesinde oldukça önemlidir (Dızman, vd, 2015: 77-78). Bu toplumlarda yetkili kurum ve kuruluşlar muhasebe eğitimi için müfredat hazırlarken teorik bilgi ve uygulamaları göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Bunun yanında muhasebe biliminin bilgi üretme özelliği, bilgilerin sürekli değişen ekonomik ve teknolojik şartlar ile uyumlu olması kaliteli muhasebe eğitimi için önemlidir (Habib, 2017: 45).

Muhasebe eğitimi, muhasebecilerin çalıştıkları kurum ve kuruluşlarda çevresel koşulları göz önünde bulundurma, sorunları tespit etme ve çözüm yolunu bulma kabiliyetini kazandırma açısından önemlilik arz etmektedir. Muhasebe eğitimi, aynı zamanda muhasebenin ilgili olduğu işletme, yönetim, üretim, finansman, pazarlama, insan kaynakları, teknoloji, vergi, hukuk, matematik ve istatistik gibi diğer alanların eğitimiyle de desteklenmelidir. Dolayısıyla muhasebe eğitimi muhasebecilere ve meslek mensuplarına ihtiyaç duydukları yetenek ve bilgilerin kazandırılması ve elde edilen bilgi ve becerilerin hayata geçirilmesi açısından önemlidir (Aydın, 2007: 23). İşletmelerde bilgilerin, tam, doğru, tarafsız, kaliteli, anlaşılabilir ve güvenilir bir şekilde üretilmesi, bu bilgilerden faydalanacak her kesim için oldukça önemlidir. Ancak bu amaçlar yeterli düzeyde bilgi ve beceriye sahip olan mesleki elemanlar ile gerçekleştirilebilir. Toplumlar da yetenekli ve donanımlı elamanların yetiştirilmesi için kaliteli bir muhasebe eğitim sistemi oldukça önemlidir (Daştan, 2005: 40).

2.5. Muhasebe Eğitiminden Beklentiler

Muhasebe eğitimi mesleki ve dinamik bir alan olduğu için bu alanda öğretim gören öğrencilere gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılması beklenmektedir. Muhasebe alanında çalışacak öğrencilere yeterli bilgi ve yeteneklerin kazandırılması için muhasebe eğitim programları, günümüz ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde ders içerikleri ve müfredat sürekli güncellenmelidir. Ayrıca öğrencilere bilgi ve becerilerin kazandırılması için hem ulusal hem de uluslararası alanlarda ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından çeşitli muhasebe eğitim düzenlemeleri yapılmaktadır. Amerika Muhasebeciler Birliği

(American Accounting Association), Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accounting) ve Avrupa Birliği dünya çapında muhasebe mesleğine ilişkin düzenlemeleri ortaya koyan uluslararası kurumlardır (Zayif ve Ayanoğlu, 2007: 117-118). Muhasebe eğitiminden diğer bir beklenti ise kaliteli muhasebe eğitiminin verilmesidir. Çünkü kaliteli muhasebe eğitimi işletmelerde çalışacak olanların başarılarına fayda sağlarken ve çalışanların başarıları doğrudan işletme başarısına yansımaktadır (Dosch ve Wambsganss 2006: 251). Kaliteli muhasebe eğitiminin verilmesi için en önemli öğelerden biri olan öğrenci memnuniyetleri dikkate alınmalıdır ve verilen eğitim onları tatmin edici bir seviyede olmalıdır. Öğrencilerin memnuniyet düzeyini artırmak için en önemli etken öğretim elamanlarıdır. Çünkü öğretim elamanları bu süreçte en aktif rol alan öğelerdendir. Öğretmenlerin sürekli eğitim bilgilerini geliştirmeleri ve muhasebe alanındaki değişimleri takip ederek, güncel bilgileri öğrencilere aktarmaları eğitim kalitesini olumlu yönde arttıracaktır (Aydın, 2007: 19).

Hacırüstemoğlu (2009), kaliteli muhasebe eğitiminin verilmesi için üç temel etkenden bahsederek, söz konusu unsurları şöyle sıralamaktadır:

Üniversitelerden mezun olan öğrencileri istihdam edecek işletmelerin memnuniyetinin sağlanması,

İşletmelerde çalışacak olanların işletmeye yönelik katma değer yaratması,

Uluslararası eğitim standartlarının onların üzerinde uygulanması.

Öztürk, (2019) muhasebe eğitiminde öğrenciye kazandırılması gereken ortak becerileri "iletişim becerisi, finansal bilgi ve raporlama becerisi, karar alma ve karar verme becerisi, etik becerileri ve yetkinliklerdir" şeklinde sıralamaktadır.

Uluslararası Eğitim Standartları (IES) 13. Maddesinde:

Öğrencilere kazandırılması gereken beceriler "entelektüel beceri, karar alma ve soru çözme becerisi, iş etiği, kendini geliştirme becerileri, teknik ve işlevsel beceri, olaylar ve sayılar arasında ilişki kurma becerileri, iletişim becerisi, kültürlerarası iletişim becerisi, örgütsel beceri, yönetim, liderlik, planlama, denetim becerisi" şekilde sıralamaktadır (Fındık vd, 2016: 63).

2.6. Muhasebe Eğitiminin Kapsamı

Kapsam açısından muhasebe eğitimi genel şekilde iki bölümde ele alınmaktadır. Birinci bölüm, Ortaöğretim, Ön lisans, Lisans ve Lisansüstü (yüksek lisans ve doktora)

kapsamaktadır. İkinci bölüm ise, öğretim sonrası staj, meslek giriş sınavları ve sürekli mesleki gelişim eğitimini kapsamaktadır. Söz konusu bölümler farklı eğitimleri kapsarken, aynı zamanda her eğitim düzeyinde ders müfredatı ve ders programları da farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar sadece eğitimin farklı düzeylerinde kalmayarak, kurum ve ülkeler açısından da farklılık göstermektedir (Tursun, 2021:25). Muhasebe eğitiminin kapsamından bahsederken, burada muhasebe eğitiminin lisans düzeyindeki kapsamı ele alınacaktır. Lisans seviyesinde muhasebe eğitimi, genel eğitim programı, genel muhasebe eğitimi ve ihtisas muhasebe eğitimini kapsamaktadır (Dursun, 2006: 19):

2.6.1. Genel Eğitim: Genel eğitim sadece muhasebe eğitimi ile ilgili değildir, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin zihinsel gelişimini sağlamak ve analiz becerilerini yükseltmek için iktisat, üretim, pazarlama, işletme, insan kaynakları, finans, hukuk, davranışsal bilim, istatistik ve matematik gibi bilimlerden de eğitim verilmektedir.

2.6.2. Genel Muhasebe Eğitimi: Genel muhasebe kapsamında verilen muhasebe eğitiminden amaç, öğrencilere muhasebeye ilişkin bilgi, yetenek ve tekniklerin öğretilmesidir. Aynı zamanda bilgi ve becerilerin nasıl oluşturulduğunun, nerelerde ve nasıl kullanıldığının öğretilmesidir.

2.6.3. İhtisas Muhasebe Eğitimi: İhtisas muhasebe eğitimden amaç öğrencilerin genel eğitim ve genel muhasebe eğitiminden edindikleri bilgilerden istifade ederek, mantığa dayalı sonuçların elde edilmesi, sorun çözme ve analiz yapabilme kabiliyetlerinin geliştirilmesidir. İhtisas muhasebe eğitimi aynı zamanda daha çok mesleki beceri ve bilgilerin kazandırılması için yüksek lisans ve doktora düzeylerinde de verilmektedir (Dursun, 2006: 19).

2.7. Muhasebe Eğitiminin Sunuluş Modeli

Günümüzde hızlı şekilde artan teknolojik gelişmeler farklı sektör ve alanları etkilemektedir. Farklı sektörlerin içinde yer alan eğitim sektörü de teknolojik gelişimlerden etkilenmektedir. Bu gelişimler neticesinde geleneksel eğitim araçları yerini bilgisayar ve internet gibi teknolojik araçlara bırakmıştır (Susmuş vd, 2014: 55). Muhasebe eğitimi diğer alan eğitimlerinde olduğu gibi genelde geleneksel eğitim ve uzaktan eğitim olarak iki şekilde ele alınabilmektedir.

2.7.1. Geleneksel Muhasebe Eğitimi

Yüz yüze eğitim adıyla da tanımlanan geleneksel muhasebe eğitimi öğretim elamanı önderliğinde soru- cevap, düz anlatım, tartışma yoluyla öğretim yöntemlerinden faydalanarak, derslerin akışı, ölçme- değerlendirmesi öğretmenler tarafından yapılan eğitim şeklidir. Bu eğitim sisteminde öğretim elamanları tarafından eğitim gören öğrencilere sadece bilgi aktarılmaktadır. Bu eğitim modelinde öğrencilerin sorgulama, araştırma ve bilgi üretim kabiliyetlerine dikkat edilmemektedir (Gürses, 2010, aktaran, Balaman, 2018: 1174). Ayrıca bu eğitim sisteminde konu sadece öğretmenler tarafından anlatılırken, öğrenciler ise sessiz bir şekilde öğretmenleri dinlemek zorunda kalmaktadır. Bu biçimde eğitim ise bir süre sonra hem öğretmenler hem de öğrenciler açısından öğrenmenin sıkıcı ve yorucu hale gelmesine, motivasyonun dağılmasına neden olarak, öğrenmenin iyi bir şekilde gerçekleşmemesine sebep olmaktadır (Öztürk, 2019: 12).

2.7.2. Uzaktan Muhasebe Eğitimi Modeli

Teknolojik araçların kullanılmaya başlanması, uzaktan eğitim (Canlı eğitim, E- eğitim, Çevrimiçi eğitim, Açık öğretim eğitimi) gibi farklı adlarla tanımlanan yeni bir eğitim sisteminin doğuşuna sebep olmuştur (Susmuş vd, 2014: 55). Uzaktan eğitim son zamanlarda özellikle 31 Aralık 2020 Yılında Asya kıtasında yer alan Çin'in Vuhan kentinde ortaya çıkan Covid-19 salgın hastalığı nedeniyle çok daha önemli hale gelmiştir. Söz konusu salgın hastalığın riskini ve etkisini önlemek için dünyadaki çoğu ülkelerde okul ve üniversiteler kapatılmıştır. Uzaktan eğitim pandemi sürecinde yüz yüze eğitimin yerini alarak zorunlu hale gelerek, önem kazanmıştır. Uzaktan eğitimin en önemli avantajları ise kurumlar ve kullanıcılara maliyet, zaman ve mekân tasarrufu fırsatının yaratılmasıdır (Saygı, 2021: 110).

Geleneksel eğitim modeliyle uzaktan eğitim modeli aşağıdaki gibi birbirinden farklılaşmaktadır (Uyar vd, 2014: 73-75).:

Geleneksel muhasebe eğitimi olarak tanımlanan yüz yüze muhasebe eğitimi öğrencilere öğretmen tarafında aynı mekan ve aynı zamanda sunulurken, uzaktan eğitimde ise öğrencilere öğretmen tarafından aynı mekan ve aynı zamanda sunulmayıp, sanal şekilde teknolojilerin vasıtasıyla uzaktan sunulmaktadır. Diğer bir deyişle geleneksel muhasebe eğitiminde fiziki olarak öğrencilerin ve öğretmenlerin aynı ortam ve zamanda olmaları gerekirken , uzaktan eğitim modelinde ise öğrenciler ile öğretmenin aynı ortam ve zamanda bir arada olması gerekmemektedir.

Ayrıca muhasebe eğitimindeki yönetici, öğretmen ve öğrenci gibi etkenlerin de rol ve görevlerinde değişimler yaşanmıştır. Örneğin geleneksel muhasebe eğitiminde yönetici bir yapı uygulanırken, online muhasebe eğitiminde ise ekip çalışma kavramı, yönetici yapının yerini almıştır. Geleneksel muhasebe eğitiminde öğretmen tarafından tek kaynak kullanılarak, öğrencilerin isteği göz önüne alınmazken, online muhasebe eğitim sisteminde öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarına uygun eğitim verilmektedir. Aynı zamanda günümüz muhasebesinde öğretmen danışma ve yönlendirme rolünü üstlenirken, öğrenci ise uygulayan, yapan görevini üstlenmektedir (Sürmeli, 2007: 30). Yapılan bazı çalışmalarda uzaktan eğitim modelinde eğitimlerin uygulamalı bölümlerde yeterli seviyede tatmin edici olup olmadığı tartışması söz konusu olmuştur. Diğer bir ifadeyle uzaktan eğitimde teorik konuların anlatılmasında çok sakınca bulunmazken, pratiğe dayalı konuların yapılmasında zorluklarla karşı karşıya kalındığı tartışılmaktadır.

2.8. Muhasebe Eğitiminin Öğeleri

Daha önce de bahsedildiği gibi muhasebenin temel amacı, muhasebe eğitimi alan öğrencilere muhasebe mesleğine uygun bilgi, beceri ve davranışların kazandırılması için zemin hazırlamaktır. Nitekim teknolojik gelişmeler, rekabetin yoğunlaşması ve kanunların sürekli değiştirilmesi muhasebe eğitim programlarını etkileyerek, söz konusu eğitim programlarının çağdaş gelişmeleri göz önünde bulundurarak hazırlanmasını gerekli kılmıştır (Yardımcıoğlu ve Büyüksalvarcı, 2007: 174).

Günümüz gereğince muhasebe alanında eğitim alan öğrencilere kaliteli muhasebe eğitiminin hazırlanarak sunulması oldukça önemlidir. Bu nedenle muhasebe eğitimindeki öğelerin anlaşılması ve muhasebe eğitim programları hazırlanırken bu unsurların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Muhasebe eğitiminde birkaç öğe mevcutken, bunların içinden en önemli üç unsur üzerinde durulacaktır (Çamtosun, 2008: 34)

2.8.1. Öğrenci Öğesi

Öğrenci faktörü muhasebe eğitiminin en önemli etkenlerinden biridir. Çünkü eğitimin sunuluş nedeni öğrencilerdir. Yani öğrenciler ana unsurdur ve eğitim ise onlar içindir. Muhasebe eğitiminde öğrencilerin, onlara sunulan bilgileri analiz etme, kullanabilme kabiliyetine sahip olmaları gerekmektedir. Zira, onlara sunulan muhasebe bilgileri "uygulama" ile anlam kazanmaktadır. Diğer bir ifade ile öğrenciler tarafından uygulanamayan bir bilgi anlam ifade etmemekle beraber fayda yaratmamaktadır. Diğer bir nokta ise öğrenciler sadece onlara sunulan bilgiler ile yetinmemeli, belki aldıkları

temel bilgi ve eğitimler ile kaliteli ve yetenekli insanlar olarak kendilerini geliştirmelidirler (Kaya ve Daştan, 2004, aktaran, Dursun, 2006: 15).

Muhasebe eğitimi veren fakülteler tarafından öğrencilerin iyi bir şekilde yetiştirilmesi için aşağıdaki konular dikkate alınmaktadır (Dursun, 2006: 15):

- a. Öğrencilerin çalışacağı kurumlardaki problemleri saptama ve onları çözebilme kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- b. Öğrencilerin istatistiksel verileri analiz edebilme, karar alma, kurumlarda kişiler arası iletişim ve bilgileri kullanabilme kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- c. Öğrencilerin yaratıcı düşünebilme yeteneklerinin geliştirilmesi,
- d. Öğrencilerin bir alana göre konulara yoğunlaşabilme yeteneklerinin geliştirilmesi,
- e. Öğrencilere işletme ve ekonomiye ilişkin kavramların ve onlara kendi yaşadıkları toplumdaki değerlerin öğretilmesi ve insanlarla rahat bir şekilde iletişime geçebilmelerinin sağlanması,
- f. Bilgi teknolojileri öğretilerek, öğrencilerin diğer bilim dallarıyla da ilgilerinin artırılması ve diğer alanlarla iletişim kurabilme kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- g. Öğrencilerin işletme kurumlarının problemlerine doğru tutum ve davranışlarının yönlendirilmesi ve sorunlar hakkında detaylı bir şekilde düşünebilmelerinin sağlanmasıdır.

2.8.2. Öğretmen Ögesi

Öğreten (öğretmen) ögesi, muhasebe eğitiminden beklenen kalite ve amaca ulaşılmasında en önemli görevlilerden sayılmaktadır. Çünkü öğrenciler öğretim üyelerinin bilgi ve tecrübelerinden faydalanarak kendilerini yetiştirmektedirler (Dursun, 2006: 15). Muhasebe eğitiminin kalitesi direkt muhasebe eğitimi veren öğretmenlerin kalitesinden etkilenmektedir. Bundan dolayı öğretim üyeleri kendilerini sürekli sorgulamak zorundadırlar. Örneğin ‘‘benden beklenen nedir? Görevimi tam olarak yapabiliyor muyum? Bilgi daha etkili olabilir mi? Hangi eğitim metotları daha etkili olabilir? Bu metotlar hakkında bilgi sahibi miyim?’’ gibi soruları kendilerine sormaları gerekmektedir. Bu tür soruların ikna edici bir şekilde cevaplanması için muhasebe teorileri ile muhasebe uygulamalarının birleştirilmesi gerekmektedir. Çünkü muhasebede teorik konuların sistematik ve düzgün biçimde ele alınması tartışma yoluyla uygulamaya

yön vermektedir. Uygulama da üzerinde çalışılması gerekmekte olan konuları belirlemek yoluyla teoriye katkıda bulunmaktadır. Bu konuları göz önünde bulundurarak her ikisini birbiriyle birleştirmesi ve kaynaşması değil de, tam aksine birbiriyle uyumlu olması bir muhasebe eğiticisi için temel ilke olması gerekmektedir (Yöcel, 2004, aktaran, Dursun, 2006: 15).

2.8.3. Ders Verme Ortamı ve Araçlar

Günümüzde eğitimlerin, çoğu zaman sınıf ortamlarında öğretim üyeleri tarafından konferans şeklinde sunulduğu görülmektedir. Ama eskiye göre sınıf ortamındaki ders araçları da değiştirilmiştir. Örneğin geçmişte çoğunlukla kara tahta, tebeşir veya geleneksel ders araçları kullanılırken, bugünlere gelince teknolojik gelişmeler neticesinde akıllı tahta, bilgisayar ve projektör gibi teknolojik araçlar kullanılmaktadır. Bu teknolojik gelişmelerin sayesinde ise bilginin üretilmesi daha düşük ve uygun maliyetle, hızlı ve kolay bir şekilde talep edenlere aktarılmaktadır. Teknolojik gelişmeler ve bunun neticesinde eğitim araçlarının değişmesi hem mekan hem de zaman açısından faydalı olmaktadır (Bekçioğlu, Öztürk ve Açıkgöz, 2006: 21).

Sonuç olarak bugünlerde ise özellikle Pandemi sonrası eğitimler bir süre sanal veya çevrimiçi biçiminde verilmeye devam etmiştir. Araştırmalara bakıldığında bundan sonra uzaktan eğitimin, eğitim hayatının ayrılmaz bir parçası olarak daha önem kazanacağı öngörülmektedir. Bundan sonra öğretim elemanları, öğrenciler ve eğitim araçlarının günümüzdeki değişimlere göre hazırlanması ve hazır olması oldukça önemlidir. Muhasebe eğitimlerinde tüm imkanlardan faydalanılması ve muhasebe eğitiminin kaliteli bir şekilde sunulması gerekmektedir.

2.9. Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Muhasebe bilimi ekonomik ve teknolojik gelişmeler nedeniyle sürekli gelişmeye ve değişmeye ayak uyduran bir bilgi sistemidir. Yani muhasebe dinamik yapıya sahip olan bir bilim dalıdır. Ancak küresel gelişmeler ve değişimler muhasebe eğitiminin de değişmesini ve geliştirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Ulusal ve uluslararası alanda ortaya çıkan değişim ve gelişmeler ise iş dünyasına ve diğer ilgili alanlara yansımaktadır. Söz konusu değişim ve gelişmeler doğrultusunda ihtiyaca uygun bilgi üretmek ancak yeterli düzeyde eğitim gören kişiler vasıtasıyla gerçekleşebilmektedir. Bundan dolayı muhasebeden beklenen doğru bilgilerin üretilmesi için ilk önce üniversitelerde yeterli ve çağımızın ihtiyacına uygun muhasebe eğitimi verilmesi gerekmektedir (Durak vd,

2015: 234). Üniversitelerin işletme ve iktisat gibi bölümlerinin eğitimi kapsamında yer alan muhasebe dersleri söz konusu bölümlerde eğitim gören öğrencilere sunulmaktadır. Ancak yapılan araştırmalara göre üniversitelerde sunulan muhasebe eğitiminin pratikten ziyade teorik yönlü olduğu tespit edilmekte ve bu sorun ise mezun olan öğrencilerin iş hayatlarına yansımaktadır ki bu muhasebe eğitimini zorlamaktadır. Literatürde öğrencilerin uygulamada zayıf olması sonucu çalışacakları işletmelerin ihtiyaçlarına yeterli seviyede cevap veremedikleri görülmektedir (Sarıoğlu, 2015: 154). Aynı zamanda muhasebe eğitimi bir mesleki eğitim olduğu için yapısına göre uygulamayı da gerekli kıldığı için temel eğitim seviyesinde farklı sorunlarla karşı karşıya gelebilmektedir (Fındık vd, 2016: 229).

Muhasebe eğitiminin karşılaştığı bir diğer sorun ise muhasebeye ilişkin kanun ve mevzuatların sürekli değişmesidir. Söz konusu mevzuattaki değişmelerin muhasebe eğitim içeriklerinde yer verilerek öğrencilere öğretilmesinin zaman alması muhasebe eğitimi için bir zorluk oluşturmaktadır (Gül, 2021: 25).

Bu açıklamaları göz önünde bulundurarak muhasebe eğitimindeki sorunlar şu şekilde özetlenebilir: Sistem ve işleyişle ilgili sorunlar, eğitim programlarına ilişkin sorunlar, öğretmen eğitimine ilişkin sorunlar, öğretim yöntemlerine ilişkin sorunlar olarak kategorilendirilmektedir (Aydın, 2007: 43).

2.10. Muhasebe Eğitiminde Öğretim Yöntemleri

Muhasebe mesleğinin kalitesi ile muhasebe eğitimi arasında doğrudan bir ilişki mevcuttur. Diğer bir deyişle muhasebe eğitiminde kalite, muhasebe mesleğinin kalitesini etkilemektedir. Örneğin iyi ve kaliteli muhasebe eğitim sistemi, muhasebe mesleğini olumlu şekilde etkileyerek, kalitesini artırır. Dünya çapında hızlı gelişmeler işletmelerin faaliyetlerini etkilemektedir. İşletmelerin günümüz ihtiyaçlarına cevap vermesi için; eğitim sistemlerinde geleneksel sistemler yeterli düzeyde olmayıp daha çok uygulamaya dönük yöntemlerin geliştirilmesi için çaba sarf edilmektedir. Uygulamalı şekilde verilen eğitimler ise işletmelerde çalışacak olan meslek mensuplarının vaka analizi, teknoloji kullanım, takım çalışmaları, geri bildirim alıştırma gibi kabiliyetlerinin artırılması için oldukça önemlidir (Yılmaz ve Cığerci, 2004, aktaran:Aydın & Er, 2011: 23). Öğretim faaliyetinden olumlu ve başarılı sonuç almak için öğretim yöntemleri önemlilik arz etmektedir. Yani iyi bir öğretim yönteminin seçilmesi öğretim faaliyetini başarılı kılmaktadır. Ayrıca öğretim elemanlarının bilgisi ne kadar iyi olursa olsun, iyi bir öğretim

yöntemi mevcut değilse eğitim etkinliğini başarılı kılamaz. Öğretim yöntemleri ile birkaç metod mevcuttur (Tursun, 2021: 28). Bu yöntemler arasında hem öğrenmeye dönük hem de öğretmeye dönük öğretim yöntemleri yer almaktadır. Öğretmeye dönük öğretim yöntemlerinde derslere ilişkin tüm materyaller öğretim elamanları tarafından hazırlanmaktadır. Öğretmenler bu sistem eğitim faaliyeti boyunca aktifken, öğrenciler ise eğitim sürecinde pasif bir durumda kalmaktadır. Ayrıca bu yöntemlerde öğretmenler tarafından hazırlanan ders içeriklerini öğrenciler izleyerek öğrenmektedirler (Orhaner ve Tunç , 2007, aktaran: Tursun, 2021: 29).

2.10.1. Anlatım Yöntemi

Anlatım yöntemi en genel öğretim metodlarından biri olarak tüm sınıf seviyelerinde uygulanmaktadır. Bu öğretim yöntemi en eski ve geleneksel yöntemlerden biridir. Bu öğretim yönteminde tüm ders materyalleri öğretmenler tarafından öğrencilere aktarılmaktadır. Anlatım yönteminde öğretmen konuşan rolünü üstlenerek, aktif durumdayken, öğrenci ise dinleyici rolünü alarak pasif bir durumdadır (Erciyeş, 2012: 267). Bu yöntem çağdaş öğretim yöntemlerinde çok önemlilik arz etmemektedir. Ancak öğretmenler ise bu geleneksel yöntemi kısmen kullanmaktadır. İlk kez öğretilen bir konu için uygun olması, kalabalık sınıflarda rahat bir şekilde uygulanması, öğretim elemanlarına güvence sağlanması, kolay ve ekonomik olması ve zamanın iyi kullanılması bu yöntemin avantajlarından sayılırken, derslerin uzun sürdüğü anlarda can sıkıcı olması, öğrencilerin bir süre sonra rüyalara dalması ve derse odaklanamamaları, tek taraflı bir iletişim olduğundan dolayı etkili iletişim olamaması bu yöntemin dezavantajlarından (N. Tok, 2012: 164).

2.10.2. Soru- Cevap Yöntemi

Bu yöntem anlatım metodundan sonra en yaygın kullanılan öğretim modellerinden biridir. Bu metotta sınıf içinde anlatılan konuya ilişkin sorular öğretmenler tarafından sorularak, öğrenciler tarafından cevap verilmektedir. Bu yöntem son zamanlarda ortaya çıkan iki taraflı bir öğretim yöntemidir. Bu yöntem farklı amaçlar için kullanılmaktadır. Bu yöntemin sayesinde öğrencilerin kişisel yorumlama, serbest düşünme, eleştirel kabiliyetlerini geliştirme, diğer insanların düşünce, fikir, tavsiye ve eleştirilerine saygı duyma yeteneklerine ve alışmalarına faydalı olması üstün yönlerinde yer almaktadır (Ocak, 2007: 221). Öğrenciler tarafından aniden verilen yanıtların öğretmenleri bazen zor durumlarda bırakabilmesi, diğer taraftan tüm öğrencilere soru sormanın çok zaman

alması ve sınıftaki öğrencilerin hepsinin soru ve cevap yönteminde yer alamaması bu metodun sınırlıklarından sayılmaktadır (Savaş, 2011: 155).

2.10.3. Problem Çözme Yöntemi

Bu öğretim yöntemi bilimsel araştırma sürecini kapsamaktadır. Bu tekniğin uygulanması için aşağıdaki faaliyetler sırasıyla ve düzgün bir şekilde yapılmalıdır (Sönmez, 2011: 238-239):

- a. Sorunun tespiti ve sınırlanması
- b. Sorunun çözümüne ilişkin gerekli kaynakların taranması ve yeterli bilgilerin toplanması
- c. Sorunun çözümü için denemelerin yapılması
- d. Gerekli ve uygun araçların hazırlanması ve verilerin toplanılarak, organize edilmesi
- e. Denemelerin test edilmesi
- f. Çözüme ulaşılması

Bu sistemin başarılı olması için öğrencilerin konuya ilişkin kavram ve bilgileri yeterli düzeyde kazanması ön koşullardan sayılmaktadır. Eğer gerekli düzeyde bilgi ve kavramlar açıklanmamışsa bu yöntemin uygulanması zor olmaktadır. Bu yöntemde tüm işlemler öğrenci tarafından yapılmaktadır. Öğretmenler sadece yol gösterme rolünü oynamakta ve öğrencilere yardımcı olmaktadır. Öğrenciler farklı yolları denemek zorunda ve problemlerin çözülmesi için farklı yol ve formüllere başvurmak zorundadır. Öğretmen konuya ilişkin çözüm yollarını ve sonucu söylememelidir. Bu yöntem sayesinde öğrenciler önceden sahip olmadıkları bilgi ve becerileri kazanmaktadır.

2.10.4. Gösteri Yöntemi

Bu yöntemde öğretmen öğrencilere konuyu bir takım araçları kullanarak ve göstererek anlatmaktadır. Bu öğretim modelinde anlatım yönteminde olduğu gibi öğretmen aktif bir durumdadır. Öğretmen deneme veya gösterme yoluyla konuları anlatmaktadır. Bu modelde öğrenciler pasif bir durumda olmalarına rağmen öğretmen tarafından kullanılan ve gösterilen araçlar ders esnasında onların ilgisini çekmekte ve konunun kavranılmasına ve öğrenilmesine kolaylık sağlamaktadır. Bu yöntem aslında laboratuvar yöntemlerinin bir parçasıdır. Bu yöntem öğrenci faaliyetine dayanan bir yöntem değildir. Ancak tüm

öğrencilerin deneme yapması için araç ve gereçlerin bulunmadığı ortamlarda tercih edilen ve kullanılan bir yöntemdir (Ocak, 2007: 234-235).

2.10.5. Rol Oynama Yöntemi

Bu yöntemde öğrenciler konunun anlatılmasından önce veya sonra rol oynamaktadır. Bu yöntemdeki amaç öğrencilerin çeşitli duygu ve empati kazanmalarınıdır. Bu öğretim modelinde öğrenciler rol oynamaktadır. Bunun için öğrencilerin katılım düzeyi çok fazladır. Gerçekçi bir yöntemdir. Öğrenciler öğrendiklerini hissetmektedir. Aynı zamanda öğrencilerde iletişim becerileri ve özgüveni artırmak bu yöntemlerin avantajlarından sayılmaktayken, çekingen ve utangaç öğrencilerin bu yöntemde daha rahat olmamaları, bu modelin gereği çok dikkatli ve hazırlık gerektiren bir süreç olması ve bunun zaman alması ve bazen öğrencilerin bu öğretim tekniğinde yer almaması bu modelin sakıncalarındandır (Savaş, 2011: 158).

2.10.6. Bireysel Çalışma Yöntemi

Bireysel çalışma yöntemi öğrencilere dönük bir yöntemdir. Bu yöntemde öğrenciler öğretmenden bağımsız bir şekilde çalışarak onlara sunulan konuları öğrenmektedir. Bu modelde öğretmen sadece bir rehber olarak rol alır. Öğrenci ise kendine uygun bir öğrenme stilinden faydalanarak konuyu öğrenmeye çalışır. Bu öğretim yönteminde tüm işlevi öğrenci yapmaktadır (Savaş, 2011: 160).

2.10.7. Grup Çalışma Ve Ortak Çalışma Yöntemi

Bu öğrenme yönteminde ortak değerlere sahip ve aralarında ilişki olan öğrenciler iki veya ikiden fazla kişiler, gruplar şeklinde ayrılır. Öğretmen bu yöntemde rehber rolünü oynamakta ve gruplardaki öğrencilerin faaliyetlerini gözetlemektedir. Bu modelde öğrenciler aktif bir şekilde rol almaktadır ve her öğrenci kendine düşün görevi yerine getirme mecburiyetindedir. Bu öğretim modelinde öğretmen öğrencilere belli bir süre sunar, öğrenciler ise bu süreç içerisinde onlara verilen konuya ilişkin hazırlık yapar ve konuyu öğrenmeye çalışır. Öğretmen tarafından verilen süre dolduktan sonra her gruptan bir öğrenci veya anlatmak isteyen öğrenciler konuyu sınıf içindeki gruplara sunar. Sunum bittikten sonra grup içindeki öğrenciler soruları yanıtlar. Öğretmen ise öğrencileri kontrol eder ve eğer öğrencilerin bazı yerlerde koyu ilişkin hataları varsa düzeltir ve açıklar (Ocak, 2007: 234-235).

2.10.8. Tartışma Yöntemi

Tartışma yöntemi aslında grup çalışma ve ortak çalışma yöntemiyle ilişkili bir öğretim yöntemidir. Gruplar halinde oluşan öğrenciler konuları kavramak için karşılıklı görüş ve düşünceler ortaya koyarak onlara verilen konu hakkında kapsamlı bir şekilde birbirleriyle görüş ve fikir alışverişinde bulunmaktadır. Bu öğretim modelinde öğrenciler kendilerine verilen konu hakkında fazla bilgi ve tecrübe kazanmaktadır. Bu öğretim yönteminde öğrenciler konuya ilişkin birbirlerine karşı konuşarak, birbirlerini dinlemekte, eleştirmekte ve gerektiğinde soru sormaktadır. Bu öğretim modelinde öğrenciler aktif şekilde rol almaktadır. Öğretmen ise rehberlik rolünü oynamaktadır (Ocak, 2007: 228). Literatüre bakıldığında çeşitli öğretim yöntemleri ve öğretim teknikleri karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu yöntemlerin hepsinden bahsetmek zaman almaktadır. Burada konuya ilişkin ve sıkça bahsedilen öğretim yöntemleri hakkında açıklama yapılmıştır.

2.10. Dünyada Muhasebe Eğitiminin Gelişimi ve Mevcut Durum

Muhasebenin gelişmesi muhasebenin bir bilim dalı ve bir bilgi sistemi olarak kabul edilmesinden itibaren başlamıştır. Bu gelişmenin bir sebebi ise muhasebenin işletme dili olarak tanımlanmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü işletmelerin bir bölümü olan muhasebe işletmelerin planlama, karar alma ve kontrol etme aracı olduğu için önemlilik arz etmektedir. Bundan dolayı muhasebe işletmeler için sadece bir kayıt sistemi değil aynı zamanda bir bilgi sistemi olarak tanımlanmaktadır. Muhasebe işletmelerin dili olarak kabul edildiği için bu dilin tüm yönleriyle öğretilmesi de önemlilik arz etmektedir. Bu nedenle muhasebe eğitiminin iyi bir şekilde verilmesi hem işletmeler için hem meslek mensuplarının kabiliyetlerinin artırılması için oldukça önemlidir. (Boğa, 2019: 16).

Birinci bölümde muhasebenin tarihi gelişiminde bahsedildiği gibi muhasebenin insanlık tarihi kadar uzun bir tarihe dayandığı, diğer taraftan bazı muhasebe tarihçilerine göre muhasebenin yazı ve sayıların muhasebe(hesaplaşma) ihtiyacını karşılamak için ortaya çıktığı iddia edilmektedir. Muhasebenin ortaya çıkması ve gelişmesine ilişkin farklı görüşler mevcuttur. Ama muhasebenin ilk kez iki taraflı kayıt yöntemini tanıtan ve uygulamaya koyan temel eser ise matematikçi ve Papaz Luca Paçoli tarafından 1498 yılında yazılarak metin halini almıştır. Luca Paçoli'nin yazdığı eserin Adı "Suma de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalite" dır. Türkçede "Aritmetik, Geometri Oran ve Orantı" anlamını ifade etmektedir (Yardımcıoğlu, 2008: 6). Araştırmacılar ise buna dayanarak Muhasebenin bir bilim dalı olarak 15. Yüzyılda

İtalya’da başladığını öne sürmektedir. Ancak uzun yıllar muhasebe sadece defter tutma ile sınırlı kalmıştır. Ama dünya çapındaki değişim ve gelişmeler nedeniyle muhasebenin önemi gittikçe artmıştır (Kutlu, 2010: 233).

Muhasebenin tarihi gelişimine ilişkin literatürler incelendiğinde hem Batı hem Doğu’daki gelişmeler iki şekilde ele alınmıştır. Ama Türk devletlerinin tarihi incelendiğinde 1363 yılında Abdullah İbni Muhammed’in Risale-i Felekiye veya diğer adıyla da tanımlanan “Kitabı- us Siyagat” adlı yazdığı el yazı kitabında günümüzdeki çift yanlı düzenden bahsetmiştir. “ Muhasebe Kitabı” anlamını taşıyan Kitab-Us Siyagat kitabında aslında devlet muhasebesi ve yapılan kayıt düzenleri anlatılmıştır (Karasioğlu, 2015: 16).

Muhasebe eğitiminin üniversitelerde verilmesi ilk kez 1249 Yılında Oxford Üniversitesinin bünyesinde gerçekleştirilmiştir (Can, 2007. Aktaran Tursun, 2020: 24). Muhasebenin gittikçe önem kazanması nedeniyle dünya çapında muhasebe mesleğine ilişkin kanun düzenlemeler ise 19. Yüzyıllarda yapılmaya başlamıştır. İngiltere 1870, Fransa 1881, Amerika, 1886, Hollanda 1895, Almanya 1899, İsviçre 1941, Arjantina 1945, Brezilya ve Meksika 1946, Hindistan 1949, Yunanistan 1950, Nijerya 1955 ve Türkiye 1989 yılında Mali Müşavirlik ve muhasebe mesleğine ilişkin kanuni düzenlemeler gerçekleştirilmiştir (TÜRMOB, 2015, aktaran, Gökten ve Gökten, 2016: 51). Dünya çapında muhasebe eğitime yön veren farklı uluslararası kuruluşlar ise standartlar düzenleyerek katkıda bulunmuştur.

2.11. Muhasebe Eğitime Yön Veren Uluslararası Kuruluşlar

Çağdaş ihtiyaçlara göre kaliteli muhasebe eğitimi verilmesi için uluslararası alanda bazı kurum ve kuruluşlar tarafından çeşitli standartlar düzenlenmiştir. Burada ise muhasebe eğitime katkı sağlayan bazı kuruluşlar ele alınacaktır.

2.11.1. Amerikan Üniversitesi Muhasebe Eğitimciler Derneği

Muhasebe eğitime yön veren uluslararası kuruluşlardan biri Amerikan Üniversitesi Muhasebe Eğitimciler Derneği (Amerikan Accounting Association, AAA)dir. Bu dernek 1916 yılında Amerikan Üniversitesi Muhasebe Eğitimciler Derneği adıyla kurulmuştur. Ancak 1936 yılında ismi Amerikan Amerika Muhasebe Birliği olarak değiştirilmiştir. AAA, muhasebe eğitimi araştırmalarında ve uygulamalarında dünya genelinde muhasebeyle ilgilenenler tarafından çok tercih edilen bir kurum haline gelmiştir. Bu kuruluş, muhasebe eğitime ve muhasebe araştırmalarına ilgi duyan kişilerden oluşan

gönüllü bir kuruluştur. AAA'nin görevi dünya çapında muhasebe alanında bilgi ve becerileri yaratmak, yaygınlaştırarak, uygulamak ve kusursuzluğu inşa etmektir. Kuruluşun amaçları ise şöyle sıralanmaktadır (Subaşı ve Erol Fidan, 2015: 46-47):

- a. Muhasebeye ilişkin araştırmaları teşvik etmek, katkı sağlamak, ve böyle araştırmaların yapılması için adımlar atarak, araştırma çıktılarını yayınlamak veya yayınlanması için gerekli desteği sağlamak,
- b. Muhasebe eğitimini ileri seviyelere taşımak amacıyla kaliteli ve muhasebeye ilişkin yeterli düzeyde bilgisi olan kişileri muhasebe eğitiminin verilmesi için teşvik etmek ve desteklemek,
- c. Muhasebeye ilişkin kuramları ve standartları geliştirerek, uygulaması için katkıda bulunmak,
- d. Üye olduğu kişilerin ve kuruluşların iç yönetim amaçlarına hizmet vermek üzere muhasebenin uygulanması ve geliştirilmesi için adımlar atmak,
- e. Kalifiye ve yetenekli öğrencilerin yetiştirmek. Aynı zamanda kamuda muhasebenin yaygınlaşması için adımlar atarak katkı sağlamak.

2.11.2. Avrupa Muhasebeciler Federasyonu

Fédération des Experts Comptables Européens (FEE), 1987 yılında faaliyetlerine başlamıştır. FEE şimdi ise 33 ülkeden toplam 45 muhasebe mesleğinin temsilcisi bulunmaktadır. Toplam 33 üye ülkeden 28'ini Avrupa birliği ülkeleri oluşturmaktadır. FEE Avrupada muhasebe mesleğini temsil eden bir kuruluştur. Bu kurumun Avrupada 700 binden fazla meslek mensubu temsil etmektedir. Bu meslek mensuplarının % 45'i serbest olarak çalışmaktayken, % 55'i ise Sanayi, Ticaret, devlet ve eğitim sektörlerinde çeşitli kademelerde çalışmaktadırlar. Türkiye'de muhasebe meslek alanında faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odalar Birliği (TÜRMOB) 18 Aralık 2013 yılında FEE'ye üye olan ülkeler tarafından tam üye olarak kabul edilmiştir (İhlas Haber Ajansı, 2013).

2.11.3. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)

1973 yılında kurulan Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation Accountants, IFAC) muhasebe eğitime yön veren en önemli muhasebe meslek örgütüdür. 130 ülkeden fazla üyesi ve 175'in üzerinde kuruluş üyesi vardır, 2,5

milyondan fazla meslek mensubu örgüt bünyesinde yer almaktadır. Türkiye’den Türkiye Muhasebe Uzmanlar Derneği (TMUD) 1977 yılında ve Türkiye’deki muhasebe meslek örgütü (TÜRMOB) 1994’den beri IFAC’ye üyeliğini sürdürmektedir (Atasel ve Şeker, 2017: 399). IFAC’in amacı kamu çıkarlarını dikkate alarak yüksek derecede kaliteli standartların ve rehberlerin gelişmesi için katkıda bulunmak, söz konusu standartların ve rehberlerin uygulanmasını kolaylaştırmak, güçlü muhasebe meslek örgütü ve firmalarını geliştirmek, meslek mensuplarının uygulamalarda kabiliyetlerini geliştirmek için katkı sağlamak ve dünya çapında muhasebe meslek mensuplarının önemini ve değerini artırmaktır (Gündoğdu vd, 2015: 1).

IFAC kendi bünyesinde 4 standart yapıcı kurula ve 6 komiteye yer vermektedir. Söz konusu kuruluşlar ve komiteler şöyle sıralanabilmektedir (TÜRMOB, 2014: 1) :

1) Standart Yapıcı Kurullar:

- a. Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB).
- b. Uluslararası Etik Standartları Kurulu (IESBA).
- c. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IAESB).
- d. Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları Kurulu (IPSASB).

2) Komiteler:

- a. Uyum Danışma Paneli (CAP).
- b. Muhasebe Meslek Kuruluş Gelişim Komitesi (PAODC).
- c. Atama Komitesi.
- d. Bağımlı Çalışan Muhasebe Meslek Mensupları Komitesi (PAIB).
- e. Küçük ve Orta Büyüklükteki Muhasebe Büroları Komitesi (SMP).
- f. Sınır-Ötesi Denetçiler Komitesi (TAC).

Bu kurumların içinde daha çok muhasebe eğitim standartlarına yön veren (IAESB)’in üzerinde durulacak ve yaptığı standartlar genel bir şekilde açıklanmaya çalışılacaktır.

2.11.4. Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu

Küreselleşme ile birlikte dünya genelinde ülkeler arası sınırların açılması, uluslararası ticaret hacminin artması, ekonomik ve teknolojik gelişmeler, yoğun rekabetin oluşması, Enron skandalı gibi birçok etkenler nedeniyle uluslararası muhasebe standartları

oluşturulmasına karar verilmiştir 1973 yılında kurulan Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC= International Federation Accountants) bünyesinde Uluslararası Muhasebe (IEASB= International Education Accounting Standart Board) Kurumu kurulmuştur (Can ve Demirci, 2016: 319-320).

IEASB, bağımsız bir şekilde kurulmuştur. Kuruluş ise kamu yararının bir parçası olarak IFAC tarafından kurulmuştur. IEASB, IFAC üye olan kesimlere, üniversite, eğitim kuruluşları, işverenler, düzenleyiciler, devlet yetkilileri, muhasebeciler ve bağımsız muhasebeciler gibi paydaşlara ve mesleki muhasebe eğitim kurum ve kuruluşlarına kullanmak ve uygulamak üzere eğitim ve rehber geliştiren bağımsız bir standart yapıcı kuruluştur. Muhasebe Eğitimi Komitesi muhasebe uygulayıcıların ve muhasebe eğitimcilerin arasındaki süre gelen tartışmaların giderilmesi ve muhasebe eğitiminin kalitesini artırmak için çalışmalarda bulunmuştur. Diğer taraftan bu düzenlemelerle birlikte muhasebe mesleğine ilişkin mesleki bilgi ve tutumlar hakkında standartların yanı sıra çeşitli yayın ve dokümanlarla muhasebe eğitimine yön verilmiştir (IAESTB, 2019: 1).

IEASB'in getirdiği düzenlemelerdeki muhasebe eğitiminden amaç, meslek mensubu olabilme ve IFAC'a üye meslek kuruluşların kabul edilmesini oluşturan eğitimlerdir. Bu eğitim üniversitelerde verilen muhasebe eğitimleri değil, orta öğretim ve lisans düzeyinde mezun meslek mensuplarının mesleki yeterliliğini sağlamak için verilecek eğitimlerdir. Bu yapılmış düzenlemeler de profesyonel mesleki eğitim olarak tanımlanmaktadır (Figan ve Ayanoglu , 2007: 120).

2005 yılında ve 2014 yılında revize edilen 8 adet uluslararası muhasebe eğitim standardı yayımlanmıştır. Söz konusu standartların ilk dördü muhasebe meslek mensuplarına ilişkin, üç tanesi ise eğitim sonrasında ait olup ve en son bir tanesi de denetim ile ilgili hazırlanmıştır (Tosunoğlu vd, 2018: 180).

Tablo 2: Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları

Standartlar	Açıklama
IES 1: Profesyonel Muhasebe Mesleği Eğitim Programına Giriş Koşulları	Bu standart, profesyonel muhasebe eğitimi programlarına giriş için gerekli eğitimleri içermektedir.
IES 2 : İlk Mesleki Gelişim- Teknik Yeterlilik	Bu standart, profesyonel muhasebe mesleğine yönelik dersleri içermektedir.
IES 3 : İlk Mesleki Gelişim- Mesleki Beceriler	Bu standart, profesyonel muhasebe mesleği için gerekli olan mesleki beceri (entelektüel, teknik, kişisel, kişilerarası ve örgütsel) açıklamaktadır.
IES 4 : İlk Profesyonel Gelişim- Profesyonel	Bu standart, profesyonel muhasebe mesleğine yönelik uygulanması gereken, etik değerleri ve davranışları açıklamaktadır.
IES 5 : İlk Profesyonel Gelişim- Pratik Deneyim (Staj)	Bu standart, profesyonel muhasebecilerin alması pratik deneyim kazanmalarına yönelik bilgileri içermektedir.
IES 6 : Başlangıç Meslek Gelişimi- Mesleki Yeterliliğin Değerlendirilmesi	Bu standart, profesyonel muhasebe mesleğine yönelik dersleri içermektedir.
IES 7 : Sürekli Mesleki Gelişim	Bu standart, profesyonel muhasebecilerin yetkinliklerinin sürekli iyileştirmesinin önemini ve yaşam boyu öğrenme konusundaki kararlılığını teşvik edici bilgilerini içermektedir.
IES 8 Finansal Tabloların Denetiminden Sorumlu Ortaklar İçin Mesleki Yeterlilik	Bu standart, belirli çevre ve endüstride çalışanların da aralarında bulunduğu denetim uzmanları için olması gereken yetenekleri içermektedir.

Kaynak: Toroslu, M. V. (2012). Muhasebe Teorisi. Ankara: Turhan Kitabevi.180.

Yukarıdaki tablo 2 incelendiğinde Uluslararası Muhasebe Standartları, Profesyonel Muhasebe Eğitim Programlarına Giriş Koşulları (IES 1), İlk Meslek Gelişim- Teknik Yeteneklik (IES 2), İlk Meslek Gelişim- Mesleki Beceri (IES 3), İlk Profesyonel Gelişim- Profesyonel Değerler, Etik ve Tutumlar (IES 4), İlk Profesyonel Gelişim- Pratik Deneyim (IES 5), Başlangıç Meslek Gelişimi- Mesleki Yeterliliğin Değerlendirilmesi (IES 6), Sürekli Meslek Gelişim (IES 7) ve Finansal Tabloların Denetimlerinden sorumlu ortaklar

için Mesleki Yeterlilik (IES 8) olmak üzere 8 adetten oluştuğunu görülmektedir. Ancak bu standartları oluşturan belli kriterler de mevcuttur. Söz konusu standartlardaki kriterler aşağıda gibi açıklanmaktadır.

Tablo 3: Uluslararası Standartları Oluşturan Kriterler ve Alt Kriterleri

Standartlar	Kriterler	Alt Kriterler
IES 1: Profesyonel Muhasebe Mesleği Eğitim Programına Giriş Koşulları IES 2 : İlk Mesleki Gelişim- Teknik Yeterlilik IES 3 : İlk Mesleki Gelişim- Mesleki Beceriler IES 4 : İlk Profesyonel Gelişim- Profesyonel Değerler, Etik ve Tutumlar	Bilgi	<ul style="list-style-type: none"> – Muhasebe, Finans ve İlişkili Diğer Bilimle. – İşletme Aktiviteleri ve Yönetim . – Bilgi Teknoloji.
IES 5 : İlk Profesyonel Gelişim- Pratik Deneyim (Staj) IES 6 : Başlangıç Meslek Gelişimi- Mesleki Yeterliliğin Değerlendirilmesi	Yetenek	<ul style="list-style-type: none"> – Entelektüel Yetenek – Teknik Ve İşlevsel Yetenek – Kişisel Yetenek – Kişilerarası İletişim Yetenekleri – Organizasyon Ve İşletme Yönetim Yeteneği
IES 7 : Sürekli Mesleki Gelişim	Tutum	<ul style="list-style-type: none"> – Genel İlkeler – Ayrıntılı İlkeler

Kaynak: Toroslu, M. V. (2012). Muhasebe Teorisi. Ankara: Turhan Kitabevi.183.

Tablo 3’te IES 1, IES 2, IES 3, IES 4 standartların temel kriteri bilgidir. Ayrıca muhasebe, finans, işletme faaliyeti, yönetimi ve bilgi teknolojileri gibi diğer alt kriterler de katkı sağlamaktadır. IES 5 ve IES 6 standardının kriteri yetenektir. Bunun yanında entelektüel yetenek, teknik ve işlevsel yetenek, kişisel yetenek, kişilerarası iletişim yetenekleri, organizasyon ve işletme yönetimi gibi alt yetenekler de mevcuttur. IES 7 standardının kriteri tutumdur. Ancak bunun yanında genel ilkeler ve ayrıntılı ilkeler gibi diğer alt kriterler de mevcuttur.

Muhasebe eğitim standartlarından amaç muhasebe alanında meslek sahibi olmak isteyen bireylere mesleki yeterlilik kazandırmaktır. Mesleki yeterlilik ise şu şekilde tanımlanabilir:

Mesleki yeterlilik: Bir görevin belirlenmiş standartlara göre yapılabilme yeteneğidir. Diğer bir deyişle eğer bireyler tarafından bir görev belli standartlara göre başarılı bir şekilde yerine getirilebiliyorsa, o birey mesleki bilgiye sahip demektir. Mesleki yeterliliği oluşturan unsurlar: a) teknik yeterlilik, b) mesleki beceri, c) mesleki değerler, etik ve tutumların birleşmesi ve uygulanmasıdır (Gündoğdu vd, 2015: 16).

Muhasebe mesleğinin kariyer süreci, eğitim, uygulama deneyimi (staj) ve sınavdan oluşmaktadır. Yani muhasebe mesleğine giriş koşulları, eğitim, uygulama deneyimi (staj) ve sınav süreçlerinden oluşmaktadır. Eğitim ise muhasebe meslek mensubu olmak isteyenlerin mesleğe girmeden önce ait oldukları ülkenin genel eğitim süreci içinde tamamlamalarının zorunlu olduğu eğitim seviyesidir (Gündoğdu vd, 2015: 2).

Gökten ve Gökten (2016), yaptıkları çalışmalarında bu standartların içeriklerinin Türkiye’de nasıl bir durumda olduğunu şu şekilde özetlemişlerdir:

Türkiye’de söz konusu 8 adet standarttan 5 tanesinin tamamen geçerli olduğunu, IES 2 ve IES 6 standartlarının kısmen geçerli olduğunu ve IES 3’ün geçerli olmadığını belirtmişlerdir.

2.11.4.1. IES 1 Muhasebe Mesleği Eğitim Programına Giriş Koşullar

Tüm bu standartların amacı kamu çıkarlarını korumaktır. Bu standartlardan biri Uluslararası Eğitim Standart 1 (International Education Standart 1, IES) dir. IES 1, 1 Temmuz 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu standardın amacı, muhasebe meslek eğitim programlarına girişi için kamu yararını koruyan, adil ve uygun koşullar oluşturmaktır. IES 1 mesleki muhasebe eğitim programlarına giriş için eğitim ihtiyaçlarını tespit etmek, eğitimde kullanılması gereken ilkeleri belirlemek ve mesleğe giriş için ilgili ihtiyaçları gidermektir (IES 1, 2022).

Bireylerin IES 1’e kayıt olması için en az bir fakülte ya da bir meslek yüksek okulundan mezun olması gerekmektedir. Bu standardın Türkiye’deki karşılığı (Özbirecikli ve Pastacıgil, 2007: 84). 1 Haziran 1989 yılında yayınlanan, 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunundaki muhasebe mesleğine girişin ön şartı olarak lisans seviyesinde en az 4 yıllık bir eğitim almaktır. Lisans seviyesinde

eğitim konuları ise hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilgilerden mezun olmaktır. Ayrıca muhasebe mesleğine girmek isteyen ve söz konusu bölümlerden mezun olmayanlar ve diğer bölümlerde lisansını bitiren bireyler ise yukarıda bahsedilen konularda yüksek lisans derecelerine sahip olma halinde muhasebe mesleğine giriş şartını oluşturmuş olmaktadır. Muhasebe mesleğine girişin ikinci koşulu ise en az 3 yıllık bir staj sürecini bir meslek mensubu gözetiminde tamamlamaktır. Üçüncü koşul ise staj dönemini tamamladıktan sonra belirlenmiş konulardaki sınavları başarma zorunluluğudur ki bu ise mesleki yeterlilik sınavı şeklinde tanımlanmaktadır (Gündoğdu vd, 2015: 2).

2.11.4.2. IES 2 İlk Mesleki Gelişim- Teknik Yeterlilik

IES 2, 1 Temmuz 2015 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 1 Ocak 2021 tarihinde revize edilerek güncellenmiştir. Bu standardın amacı muhasebe mesleğine aday bireylerin, bir muhasebe meslek mensubu olarak sorumluluklarını yerine getirmesi için gerekli olan teknik yetenekleri geliştirmek ve ve oluşturmaktır (IES 2, 2022).

Teknik yeterlilik, tanımlanan bir standarda ilişkin işlevin yerine getirilmesi amacıyla mesleki bilgiyi uygulama becerisi olarak tanımlanmaktadır (Gündoğdu vd, 2015: 63).

IES 2 ile IFAC, aday meslek mensuplarının sahip olması gereken yeteneklere ilişkin 10 başlık altında toplam 41 öğrenme çıktısı hazırlayarak, paydaşlarına sunmuştur. Söz konusu başlıklar şu şekilde ele alınabilir (Özdoğan ve Mollaoğulları, 2019: 132):

Finansal Muhasebe ve Raporlamada (6), Yönetim Muhasebesinde (5), Finans ve Finansal Yönetimde (6), Vergilendirmede (4), Denetim ve Güvencede (5), Yönetim, Risk Yönetimi ve İç Kontrolde (4), İş Hukuku ve Düzenlemelerinde (2), Bilgi Teknolojisinde (3), İşletme ve Organizasyonunda (3) ve İktisatta (3) alt öğrenme çıktıları tespit edilmiştir. Tespit edilen bu çıktıların orta seviyede yetkinliği temsil ettiği belirtilmiş ve bu düzeyde yetkinliğe sahip olan meslek mensupları belirsizlik ve karmaşıklığı düşük olan işlerle ilişkilendirilmiştir.

Türkiye’de IES 2 karşılığı TESMER tarafında 5 Ocak 2005 yılında 2005/ 00006 no’lu genelgedir. Söz konusu genelgede "Staj Yönetmeliği’nin 10. Maddesinde: Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavir aday meslek mensuplarının staj sırasında zorunlu eğitime tabi olacakları" belirtilmiştir (Özbirecikli ve Pastacığil, 2007: 84).

2.11.4.3. IES 3 İlk Mesleki Gelişim- Mesleki Beceriler

Bu standardın yürürlüğe giriş tarihi 1 Temmuz 2015 yılıdır. Ancak 1 Ocak 2021 tarihinde revize edilerek, güncellenmiştir. IES 3'in amacı, İMG 'in bir parçası olan muhasebe mesleğine aday bireylerin, bir muhasebe meslek mensubu olarak sorumluluklarını yerine getirmesi için gerekli olan mesleki becerileri sonuna kadar geliştirmek ve oluşturmaktır (IES 3, 2022). İlk Mesleki Gelişim (İMG), aday meslek mensuplarına başarılı bir şekilde görevlerinin yerine getirilmesi ve mesleki becerilerin kazandırılması için genel eğitim, mesleki eğitim, staj ve değerlendirmeyi kapsamaktadır (Gündoğdu vd, 2015: 80).

Mesleki Beceriler ise mesleki yeterliliğe ulaşmak için gerekli olan yeteneklerin vazgeçilmez bir parçasıdır. Yetenekler ise bir meslek mensubunun sahip olması gereken bilgi, beceriler, mesleki değerler, mesleki etik ve mesleki davranışları kapsamaktadır. Muhasebe meslek sahibi olmak isteyen bireylerin aşağıdaki gerekli becerileri kazanması önemlidir (Özbirecikli ve Pastacıgil, 2007: 89):

Entelektüel becerileri, teknik ve fonksiyonel becerileri, kişisel beceriler, kişiler arası ve iletişim becerileri, örgütsel ve işletme yönetim becerileridir. IES 3'ün Türkiye'de karşılığı yukarıda bahsi geçen konuların bazılarının TESMER'in programlarında yer alan bazı derslerin içreğindedir. Ama söz konusu standarttaki konu ise eğitimin verildiği yer, stajın yapıldığı mekan, mesleğin öğretildiği iş yerleri ve ortamlardır. Ama Türkiye'de bu becerinin kazandırılması için spesifik bir mekanizma şimdiye kadar mevcut değildir.

2.11.4.4. IES 4 İlk Profesyonel Gelişim- Profesyonel Değerler, Etik ve Tutumlar

IES 4'in ilk yürürlüğe giriş tarihi 1 Temmuz 2015 tarihidir. Ancak 1 Ocak 2021 tarihinde revize edilerek, güncellenmiştir. Bu standardın amacı, muhasebe mesleği adaylarının bir muhasebe meslek mensubu olarak sorumluluklarını başarılı bir şekilde yerine getirmeleri için İPG'in sonuna kadar gelişmeleri gereken mesleki değerler, etik ve tutumları ortaya koymaktır (IES 4, 2022). IFAC üyesi mesleki kurumlar ve kuruluşlar bu standardı göz önünde bulundurarak, mesleki değerleri, etik ve tutumları kapsamakta olan öğrenme ve geliştirme faaliyetleri gerçekleştirerek, muhasebe mesleğine aday olan bireylerin kamu yararı içerisinde hareket etmelerini sağlamaktadır. Kamu yararı içerisinde hareket etmeleri, a) kamuya ilişkin bir farkındalık ve algının geliştirilmesi, b) sosyal sorumluluklara duyarlı olmalarının geliştirilmesi, d) yaşam boyu öğrenme, c) kaliteye düşkünlük, güvenilirlik, sorumluluk, zamana önem verme, yasa ve düzenlemelere saygıyı kapsamaktadır (Gündoğdu vd, 2015: 96).

IES 4'ün Türkiye'de karşılığı 23.08.1997(tarih kontrol et?) tarihinde staj yönetmeliğinin 6. Maddesinde stajın hedefleri doğrultusunda ise "Mesleğin gerektirdiği ahlaki nitelikler ve meslek bilincini yerleştirmek" olarak yazılmıştır (Özbirecikli ve Pastacıgil, 2007: 89-90).

2.11.4.5. IES 5 İlk Profesyonel Gelişim- Pratik Deneyim (Staj)

IES 5'in yürürlüğe giriş tarihi 1 Temmuz 2015 yılıdır. Bu standardın amacı, muhasebe mesleğine aday olmak isteyenlerin bir muhasebe meslek mensubu olarak sorumluluklarını başarılı bir şekilde yerine getirmeleri için İPG'in sonunda tamamlamaları gereken pratik deneyimleri oluşturmaktır(IES 5, 2022).

Bu standardın Türkiye'deki karşılığı olarak ilk kez 3568 sayılı kanunla ilk staj yönetmeliği 01.08.1992 tarihinde çıkarılmıştır. Ancak bu 23.08.1997 yılında iptal edilmiştir. En son 10.07.2008 tarihinde 3586 sayılı kanunla staj yönetmeliği değerlendirilerek, sözü geçen kanunda stajla ilgili 5'inci, 6'inci, 15'inci, 16'inci ve 17'inci maddelere yer verilmiştir (Özbirecikli ve Pastacıgil, 2007: 90-91).

2.11.4.6. IES 6 Başlangıç Meslek Gelişimi- Mesleki Yeterliliğin Değerlendirilmesi

IES 6'nin yürürlüğe giriş tarihi 1 Temmuz 2015 yılıdır. Bu standardın amacı, muhasebe mesleğine aday bireylerin bir muhasebe meslek mensubu olarak rol almaları için İPG'in sonuna dek uygun mesleki yeterlilik seviyesini kazanıp kazanmadığını değerlendirmektir (IES 6, 2022). Mesleki yeterlikler farklı biçimlerde tanımlanılmakta ve gruplandırılmaktadır. Ancak IES'ler bünyesinde mesleki yeterlilik, belirlenmiş bir standarda göre işlevleri yerine getirme yeteneği şeklinde tanımlanmıştır. Teknik yeterlilik, mesleki beceriler, mesleki değerler, etik ve tutumlar ise mesleki yeterliliği oluşturmaktadır (Gündoğdu vd, 2015: 120).

Bu standardın karşılığı olarak Türkiye'de 3568 sayılı kanunun 5. Maddesi ve d bendinde "stajın tamamlanabilmesi için aday meslek mensubunun ara dönem ve staj bitirme değerlendirilmeleri ile yanında staj yapılan meslek mensubunun tezkiyesinin olumlu olması gerektiği" ifade edilmektedir. Aynı kanunun 7. Maddesinde ise Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik sınavına ilişkin "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik sınavı birlik tarafından yazılı olarak yapılır" şeklinde ifade edilmektedir (Özbirecikli ve Pastacıgil, 2007: 93-94).

2.11.4.7. IES 7 Sürekli Mesleki Gelişim

Bu standart 1 Ocak 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ancak revize edilerek, 1 Ocak 2020 tarihinde güncellenmiştir. IES 7'in amacı, IFAC üyeliği bulunan bir kuruluşun ilgili taraflara kaliteli hizmet vermesi için SMG yapılması amacıyla İMG'den sonraki yeterliliklerin geliştirilmesi ve sağlanmasıdır (IES 7, 2022).

2.11.4.8. IES 8 Finansal Tabloların Denetiminden Sorumlu Ortaklar İçin Mesleki Yeterlilik

IES 8, 1 Temmuz 2008 yılında itibaren tüm denetçiler için geçerli olmuştur. Ancak 1 Ocak 2021 tarihinde revize edilerek, güncellenmiştir. Bu standardın amacı, özel iş yerleri dahil denetçilerin için gereken yeterliliği tespit etmektir. IFAC'ye üyeliği olan mesleki kuruluşların bir denetçi görevine başlamadan önce IES 8'in yerine getirilmesi gerekli olan şartlarının sağlanması için izin verilecek politikaların ve prosedürlerin sağlanması gerekmektedir. Tüm bu standartlar meslek mensuplarının bilgi edinmeleri, kendilerini çağın ihtiyaçlarına göre hazır tutmaları, kamu yararının korunması, mesleklerinde başarılı olmaları için oluşmaktadır (Gündoğdu vd, 2015: 145).

2.12. Türkiye'de Muhasebe Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de orta öğretim, ön lisans, Lisans ve Lisansüstü seviyelerinde verilmekte olan muhasebe eğitimi aslında mesleki açıdan öğrencilere soyut ve analitik düşünme, sorun çözme becerilerini artırma, matematiksel işlevleri yapma kabiliyetlerini geliştirme, olayları anlama ve yorumlama gibi farklı beceri ve bilgileri kazandırmak için uzun zamandan beri verilmektedir (Fındık vd, 2016: 3).

Aslında Türkiye'deki muhasebe eğitiminin geçmişi Osmanlı İmparatorluğunun tarihi kadar uzun bir tarihe dayanmaktadır. Çünkü Osmanlı İmparatorluğunda çok güçlü ve kuvvetli bir devlet muhasebesi sistemi mevcuttuğundan bahsedilmektedir. Ancak buna rağmen Osmanlı İmparatorluğu son dönemlerinde ekonomik yönden iyi bir şekilde geliştirilmediği için 1900 yıllarından itibaren muhasebe eğitimi okullarda sunulmaya başlamıştır. Türkiye'de muhasebe eğitimi ilk kez 1859 yılında İstanbul'da kurulan Mekteb-i Şahane okulunda verilmeye başlamıştır. Bu süreç devam ederken 1883 yılında ise Hamidiye Ticaret Mekteb-i Aliyesinde, ayrıca lise seviyesinde meslek okullarında da muhasebe dersleri verilmeye başlatılmıştır (Lalick ve Yücel , 2015: 3-4).

Bu süreç devam ederken 1914 yılında siyasal bilgiler kurularak, muhasebe eğitimi verilmeye devam etmiştir. Bu dönemde Türkiye’de hızlı bir okullaşma başlamasıyla muhasebe eğitimi en kaliteli biçimde yüksek dereceye sahip olan okullarda, meslek yüksek okullarında ve orta öğretim kurum ve kuruluşlarında verilmeye başlamıştır. (Teşken vd, 2010: 102).

Cumhuriyet döneminde 1924 yılında yüksek kurumlarda muhasebe eğitiminin verilmesi için ilk kez yasal düzenleme yapılmış ve aynı düzenlemeyle İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. Bu süreç devam ederken 1933 yıllarında İktisat Bakanlığına bağlı Ticaret Mektebi kurulmuştur. 1936 yılında İstanbul’da kırk seneden sonra ise İstanbul Üniversitesinin bünyesinde İşletme Fakültesi kurulmuştur. 1933 yılında üniversitelere ilişkin reformlar yapılmış ve yüz yıla kadar düzenlemeler yapılması devam ettirilmiştir. 1944 yılında yapılan reform sayesinde tüm üniversitelere idari ve mali özgürlük verilmiştir. Üniversiteler mali ve idari açıdan müstakil olmuştur. 1944 yılında İstanbul Üniversitesinin yanında İstanbul Teknik Üniversitesinde ve Ankara Üniversitesinde de muhasebe eğitimi verilmekteydi (Güçenme & Poroy Arsoy, 2006: 308-309). Türkiye’de uzun yıllardan beri orta öğretim, ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeylerinde muhasebe eğitimi verilmiştir. Verilen mesleki derslerden amaç ise öğrencilere soyut ve analitik düşünme becerisini kazandırmak, sorun çözmeye kabiliyetlerini geliştirmek, matematiksel işlemleri yapabilme kabiliyetlerini geliştirmek ve olayları anlama ve yorumlama yeteneğine sahip olmaktır. Aynı zamanda bahsedilen amaçlar bu alana ilişkin eğitim alan öğrencileri zorlamıştır. Ancak bu zorlamaları aşmak için Türkiye’de düzgün bir şekilde 1979 yılından bu yana Türkiye Muhasebe Eğitim Sempozyumları düzenlenmiştir. Söz konusu sempozyumlarda akademisyenler ve araştırmacılar bir araya gelerek muhasebe eğitiminin kalitesini artırmak için ve bu alandaki sorunların çözülmesi için çeşitli bildiriler sunulmuştur. Ayrıca bu faaliyetler sadece sempozyumlardaki bildiriler ile sınırlı kalmayıp muhasebe eğitime ilişkin çeşitli tez ve makaleler akademisyenler ve araştırmacılar tarafından yayınlanarak Türkiye genelinde alana katkı sağlanmıştır (Fındık vd, 2016: 3).

2.12.1. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Yapısı

Türkiye’de muhasebe eğitimi kategorik olarak, ilgili kurumlar tarafından iki şekilde verilmektedir. Meslek okullarında orta öğretim seviyesinde verilirken, yükseköğretimde ise ön lisans, lisans ve lisansüstü olarak üç seviyede öğrencilere muhasebe eğitim hizmeti verilmektedir (Dızman vd, 2015: 78). Orta öğretim seviyesinde verilen muhasebe eğitimi

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlar tarafından verilirken, yükseköğretimde ise ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programları ise Yükseköğretim Başkanlığına bağlı kurumlar tarafından verilmektedir (Işık, 2021: 47).

Türkiye’de muhasebe eğitimi hem örgün hem de yaygın şeklinde ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları tarafından verilmektedir. Ticaret meslek liseleri, çok programlı liseler, halk eğitim merkezleri, mesleki eğitimi merkezleri, teknik eğitim merkezleri ve mesleki açık öğretim liselerinde orta öğretim seviyesinde muhasebe eğitimi verilmekteyken, ön lisans programı seviyesinde meslek yüksek okulları tarafından; lisans, yüksek lisans ve doktora program seviyelerinde ise hem normal hem de uzaktan devlet ve vakif üniversiteleri tarafından muhasebe eğitimi verilmektedir (Soylu, 2014: 12). Türkiye’de örgün muhasebe eğitimi, orta öğretim ve yüksek öğretim kurumları tarafından verilen muhasebe eğitimi; yaygın şekilde ise Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB), Sermaye Piyasası Kurulu, Maliye Bakanlığı, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, Bankalar Milli Prodüktivite Merkezi, Özel Sektör kuruluşları ve Meslek odaları tarafından muhasebe mesleğine ilişkin muhasebe eğitimi verilmektedir (Güney, 2003: 36-47).

Yukarıda da bahsedildiği gibi yüksek öğretim kapsamında muhasebe eğitimi, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere beş kategoride sınıflandırılmaktadır. Ancak bu araştırmada dahil edilecek program ise lisans seviyesindedir.

2.12.1.1. Türkiye’de Lisans Seviyesinde Muhasebe Eğitimi

Türkiye’de hemen hemen tüm üniversitelerde muhasebe eğitimi verilmektedir ancak üniversitelerde 4 senelik muhasebe eğitimi veren fakültelerin sayısı azdır. Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi, işletme, muhasebe, muhasebe ve finansman, muhasebe ve denetim, muhasebe ve finansal yönetim programlarında ayrıntılı bir şekilde verilirken, iktisat, pazarlama, maliye, çalışma ekonomisi, hukuk, turizm, otel işletmeciliği ve yönetim organizasyon programlarında ise kısmen verilmektedir (Fındık vd, 2016: 231). Çoğu fakültelerde öğrencilere ilk iki senede işletme, iktisat, matematik, bilgisayar gibi konulara ilişkin temel bilgiler aktarılırken, 3. ve 4. yıllarda ise muhasebe ve finansman bölümlerine ilişkin bilgiler aktarılmaktadır. Buna ek olarak öğrencilerin 3. yılında muhasebe ve finans alanında tecrübe kazanmaları için staj programları uygulanmaktadır (Süer, 2007: 29-30). Türkiye’de lisans seviyesinde muhasebe eğitimine ilişkin ekonomik ve teknolojik değişim koşulları nedeniyle tam anlamıyla uyum sağlanamadığı

görülmektedir. Bunun sebebi ise muhasebe eğitimi veren fakültelerin, ders planları, derslerin içerikleri ve müfredatları, ders sunma şekli, ders sunma araç ve gereçlerinin yetersizliği, eğitim alan öğrenciler ile eğitim veren öğretim elamanlarının bilgilerinin günümüz değişim ve gelişiminden uzak olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sorunların çözülebilmesi için üniversitelerin sanayi işbirliği ile dayanışmada olması gerekmektedir. Aynı zamanda bu sürece üniversite yönetimi, akademik personeller ve öğrencilerin ortak bir şekilde birlikte adım atmaları gerekmektedir (Fındık vd, 2016: 231).

2.12.1.2. Devlet Ve Vakıf Üniversitelerinde Zorunlu Ve Seçmel Muhasebe Dersleri

Türkiye genelinde 129 devlet üniversitesi ve 54 vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 183 üniversite mevcuttur ki bunların hemen hemen pek çoğunda muhasebe eğitimi verilmektedir (Yüksek Öğretim, 2022). Tosunoğlu ve Cengiz (2019) yaptıkları çalışmada 104 devlet üniversitesi ve 51 vakıf üniversitesinde verilen muhasebe eğitimini incelemiştir. En çok 97 devlet üniversitesinde maliyet muhasebesi dersi zorunlu bir şekilde verilmekteyken, genel muhasebe dersi 84 üniversitede, muhasebe denetimi 75 üniversitede, şirketler muhasebesi 60 üniversitede, yönetim muhasebesi ise 51 üniversitenin müfredatında yer almaktadır. Seçmeli derslerden en çok bilgisayarlı muhasebe 63 üniversitede, muhasebe standartları 45 üniversitede, dış ticaret işlemleri ise 25 üniversitede verilmektedir. Vakıf üniversitelerinde ise en çok finansal muhasebe 30 üniversitede, maliyet ve yönetim muhasebesi ise 20 üniversitede zorunlu bir şekilde verilmektedir. vakıf üniversitelerinde seçmeli olarak yönetim muhasebesi dersleri en çok 5 üniversitede ve bilgisayarlı muhasebe uygulamaları ise 4 üniversitede verilmektedir. (cümleyi düzelt)Devlet üniversiteleri ile vakıf üniversiteleri karşılaştırıldığında, zorunlu olarak pek çok devlet üniversitesinde maliyet muhasebesi dersi verilirken, vakıf üniversitelerin pek çoğunda ise finansal muhasebe müfredatlarının içinde yer almaktadır. Seçmeli muhasebe dersleri açısından incelendiğinde ise pek çok sayıda devlet üniversitelerinde bilgisayarlı muhasebe ve muhasebe standartları dersleri verilirken, vakıf üniversitelerinde ise yönetim muhasebesi ve bilgisayarlı muhasebe uygulamalı dersleri verilmektedir (Tosunoğlu ve Cengiz, 2019: 241).

BÖLÜM 3: TÜRK VE YABANCI ÖĞRENCİLERİN MUHASEBE EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

3.1 Araştırma Bulguları

3.1.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Tablo 4: Türk ve Yabancı Öğrencilerin Dağılımı

Öğrenciler	Frekans	%
Türk Öğrenciler	125	62,5
Yabancı Öğrenciler	75	37,5
Toplam	200	100

Tablo 4 incelendiğinde çalışmanın örneklemeine dâhil edilen toplam 200 öğrencinin % 62,5'ini Türk öğrencilerin ve % 37,5'ini yabancı öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 5: Cinsiyet Göre Öğrencilerin Dağılımı

Öğrenciler	Cinsiyet	Frekans	%
Türk Öğrenciler	Erkek	70	56
	Kadın	55	44
	Toplam	125	100
Yabancı Öğrenciler	Erkek	44	58,7
	Kadın	31	41,3
	Toplam	75	100

Tablo 5'te cinsiyet açısından Türk öğrencilerde toplam 125 öğrenciden % 56'ısını erkekler oluştururken, % 44'ü kadınlardan oluşmaktadır. Aynı zamanda toplam 75 Yabancı öğrencinin % 58,7'isini erkekler oluştururken, % 41,3'ünü ise kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 6: Yaş Grubuna Göre Öğrencilerin Dağılımı

Öğrenciler	Yaş	Frekans	%
Türk Öğrenciler	20 yaş altı	14	11,2
	20-25	107	85,6
	26-29	3	2,4
	30 yaş üzere	1	0,8
	Toplam	125	100
Yabancı Öğrenciler	20 yaş altı	12	16,0
	20-25	52	69,3
	26-29	9	12,0
	30 yaş üzere	2	2,7
	Toplam	75	100

Tablo 6'ya göre Türk öğrencilerde % 85,6'ısını (20-25) yaş grubu oluştururken, % 11,2'sisini (20 yaş altı) gurubu, % 2,4'ünü (20-25) yaş gurubu ve % 0,8'ini (26-29) yaş grubu oluşturmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerde ise % 69,3'ünü (20-25) oluştururken, % 16'isini (20 yaş altı) gurubu, % 12'isini (26-29) yaş gurubu ve % 2,7'isini ise (30 yaş üzere) oluşturmaktadır.

Tablo 7: Katılımcıların Sınıflara Göre Dağılımı

Öğrenciler	Sınıf	Frekans	%
Türk Öğrenciler	1.sınıf	27	21,6
	2.sınıf	17	13,6
	3.sınıf	36	28,8
	4.sınıf	45	36,0
	Toplam	125	100,0
Yabancı Öğrenciler	1.sınıf	30	40,0
	2.sınıf	14	19
	3.sınıf	10	13
	4.sınıf	21	28
	Toplam	75	100,0

Tablo 7'de Türk öğrenci gurubunda 4. Sınıf öğrenciler toplam 125 öğrenci içinde % 36 pay alırken, yabancı uyruklu öğrencilerde ise 1. Sınıf öğrenciler % 40 pay alarak en fazla yüzdeyi oluşturmaktadır. Türk öğrencilerde 2. Sınıf öğrencileri 13,6 pay alarak en az

yüzdeye sahipken, yabancı uyruklu öğrencilerde ise 3. Sınıf öğrencileri %13 pay alarak sınıflar içinde en az yüzdeyi oluşturmaktadır.

Tablo 8: Öğrencilerin Öğrenim Türüne Göre Dağılımı

Öğrenciler	Öğrenim Türü	Frekans	%
Türk Öğrenciler	1. öğrenim	76	60,8
	2. öğrenim	49	39,2
	Toplam	125	100,0
Yabancı Öğrenciler	1. öğrenim	54	72,0
	2. öğrenim	21	28,0
	Toplam	75	100,0

Tablo 8'e bakıldığında toplam 125 Türk öğrencilerden % 60,8'i birinci öğretim ve % 39,2 ise ikinci öğretim öğrencileridir. Yabancı öğrencilerde ise toplam 75 öğrenciden % 72'i birinci öğretimde ve % 28'i ise ikinci öğretimde eğitimlerine devam etmektedir.

Tablo 9: Öğrencilerin Fakülteye Göre Dağılımı

Öğrenciler	Fakülte	Frekans	%
Türk Öğrenciler	İşletme	65	52,0
	Siyasal bilgiler	60	48,0
	Toplam	125	100,0
Yabancı Öğrenciler	İşletme	35	46,7
	siyasal bilgiler	40	53,3
	Toplam	75	100,0

Tablo 9'da öğrenciler fakülteye göre dağılmaktadır. Toplam 125 Türk öğrenciden % 52'si işletme bölümünde eğitim alırken, % 48'i ise iktisat bölümünde eğitimlerini devam ettirmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerde toplam 75 öğrenciden % 53,3 iktisat bölümünde eğitim alırken, % 46,7'si ise işletme bölümünde eğitim almaktadır.

Tablo 10: Öğrencilerin Yaşadığı Yere Göre Dağılımı

Öğrenciler	Yaşadığı Yer	Frekans	%
Türk Öğrenciler	Köy	12	9,6
	İlçe	35	28,0
	İl	25	20,0
	Büyük şehir	53	42,4
	Toplam	125	100,0
Yabancı Öğrenciler	Köy	9	12,0
	İlçe	15	20,0
	İl	16	21,3
	Büyük şehir	35	46,7
	Toplam	75	100,0

Tablo 10 öğrencilerin yaşadığı yeri yansıtmaktadır. Toplam 125 Türk öğrenciden % 42,4'ü büyük şehirlerde yaşarken, % 28'i ilçede, % 20'si ilde ve % 9,6'sı ise köyde yaşamaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerde toplam 75 öğrenciden % 46,7'si büyük şehirlerden gelirken, % 21,3'ü ilde, % 20'si ilçede ve % 12'si ise köyde yaşamaktadır. Her iki grupta öğrencilerin çoğunluğunun yaşadığı yer büyük şehirlerken ve en az yaşadığı yer köylerdir.

Tablo 11: Öğrencilerin Not Ortalamalarına Göre Dağılımı

Öğrenciler	Not Ortalama	Frekans	%
Türk Öğrenciler	2 den az	47	37,6
	2-2,5	41	32,8
	2,51-3	29	23,2
	3,01-3,5	4	3,2
	3,5 üzere	4	3,2
	Toplam	125	100,0
Yabancı Öğrenciler	2 den az	14	18,7
	2-2,5	14	18,7
	2,51-3	34	45,3
	3,01-3,5	4	5,3
	3,5 üzeri	9	12,0
	Toplam	75	100,0

Tablo 11 öğrencilerin not ortalamasını göstermektedir. Bu tabloda toplam 125 Türk öğrenciden % 37,6'sının ortalaması (2 den azken), % 32,8'nin ortalama notu (2-2,5)

aralığındadır. Aynı zamandan toplam Türk öğrencilerden % 23,2'sinin not ortalaması (2,51-3) aralığında, 3,2'sinin notu (3,01-3,5) ve (3,5 üzere) aralığındadır. Ama toplam 75 Yabancı uyruklu öğrencinin not ortalaması incelendiğinde en yüksek notun (2,51-3,00) aralığında olduğu görülmektedir. Yani yabancı öğrencilerin % 46,7'si bu aralıkta not almıştır. Aynı zamanda (2 den az) ve (2-2,5) aralığında alınan not eşit bir şekilde % 18,3'tür. Diğer taraftan yabancı uyruklu öğrencilerin % 12'si (3,5 üzerinde) not alırken, % 5,3'ü ise (3,01-3,5) aralığında not almıştır. Kısacası Yabancı öğrencilerin not ortalamalarının Türk öğrencilerine göre genel olarak daha yüksek olduğunu söylenebilir.

Tablo 12: Katılımcıların Muhasebe Dersini Kaçınıcı Kez Aldığına İlişkin Dağılım

Öğrenciler	Muhasebe Dersini kaçınıcı kez alıyorsunuz?	Frekans	%
Türk Öğrenciler	Alttan	92	73,6
	İlk kez	33	26,4
	Toplam	125	100,
Yabancı Öğrenciler	Alttan	32	42,7
	İlk kez	43	57,3
	Toplam	75	100,

Tablo 12'a bakıldığında toplam 125 Türk öğrenciden % 73,6'sı muhasebe dersini alttan aldığını ve % 26,4'ü ise ilk kez aldığını belirtmişlerdir. Yine toplam 75 Yabancı öğrenciden % 57,3'ü muhasebe dersini ilk kez aldığını ve % 42,7'si ise alttan aldığını belirtmektedirler. Genel olarak tabloya bakıldığında yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunun muhasebe dersini ilk kez aldığı; ancak Türk öğrencilerin çoğunluğunun muhasebe dersini alttan aldığı görülmektedir.

Tablo 13: Öğrencilerin Aldıkları Derslere Göre Dağılımı

Öğrenciler	Alınan Muhasebe Dersleri	Frekans	%
Türk Öğrenciler	Genel Muhasebe	76	60,8
	Genel Muhasebe ve Diğer Muhasebe Dersleri	49	39,2
	Toplam	125	100,0
Yabancı Öğrenciler	Genel Muhasebe	49	65,3
	Genel Muhasebe ve Diğer Muhasebe Dersleri	26	34,7
	Toplam	75	100,0

Tablo 13’de öğrencilerin aldıkları muhasebe derslerine göre dağılımları gösterilmektedir. Bu tabloda öğrenciler aldıkları muhasebe ders türlerine göre ayrılmaktadır. Yani ayırımda kıstas genel muhasebe dersi alan öğrenciler ve genel muhasebe + diğer muhasebe derslerini alan öğrencilerdir. Toplam 125 Türk öğrenciden % 60,8’i sadece genel muhasebe dersi alırken, % 39,2’si ise genel muhasebe + diğer muhasebe derslerini de almıştır. Toplam 75 yabancı uyruklu öğrenciden % 65,3’ü yalnız genel muhasebe dersi alırken, % 34,7’si genel muhasebe dersinin yanında diğer muhasebe derslerini de almıştır.

Tablo 14: Öğrencilerin Aldıkları Muhasebe Eğitime İlişkin Memnuniyet Düzeyi

Öğrenciler	Aldığınız Muhasebe Eğitiminden Memnun Musunuz?	Frekans	%
Türk Öğrenciler	Evet	114	91,2
	Hayır	11	8,8
	Toplam	125	100,0
Yabancı Öğrenciler	Evet	68	90,7
	Hayır	7	9,3
	Toplam	75	100,0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde öğrencilerin muhasebe eğitiminden memnuniyet düzeyi ölçülmektedir. Toplam 125 Türk öğrenciden % 91,2’si gördüğü muhasebe eğitiminden memnunken, % 8,8’i ise muhasebe eğitiminden memnun olmadıklarını belirtmektedirler. Aynı zamanda yabancı uyruklu öğrencilere bakıldığında ise toplam 75 öğrenciden

%90,7'isi aldıkları muhasebe eğitiminden memnun olduklarını belirtirken, % 9,3'ü ise aldıkları muhasebe eğitiminden memnun olmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 15: Öğrencilerin Üniversite Dışında Muhasebe Eğitimi Alıp Almamasına Göre Dağılımları

Öğrenciler	Üniversite Dışında Muhasebe Eğitim Aldınız mı?	Frekans	%
Türk Öğrenciler	Evet	5	4,8
	Hayır	120	95,2
	Toplam	125	100,0
Yabancı Öğrenciler	Evet	8	10,7
	Hayır	67	89,3
	Toplam	75	100,0

Tablo 15'te toplam Türk öğrencilerinden % 95,2'si üniversite dışında her hangi bir yerde muhasebe eğitimi almadıklarını ve % 4,8'i ise üniversite dışında muhasebe eğitimi gördüğünü belirtmişlerdir. Aynı zamanda yabancı uyruklu öğrencilere bakıldığında toplam 75 yabancı uyruklu öğrenciden % 89,3'ü üniversite dışında muhasebe eğitimi almadıklarını ve % 10,7'si ise üniversite dışında muhasebe eğitimi aldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 16: Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine İlişkin İlgisi Düzeyi

Öğrenciler	Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine İlgisi Düzeyleri	Frekans	%
Türk Öğrenciler	Düşük	40	32,0
	Orta	70	56,0
	Yüksek	15	12,0
	Toplam	125	100,0
Yabancı Öğrenciler	Düşük	17	22,7
	Orta	45	60,0
	Yüksek	13	17,3
	Toplam	75	100,0

Tablo 16 öğrencilerin muhasebe mesleğine ilgi düzeyini göstermektedir. Toplam 125 Türk öğrenciden % 56'sı muhasebe mesleğine ilgi düzeylerinin orta seviyede olduğunu, % 32'si ilgilerinin düşük seviyede olduğunu ve öğrencilerin % 12'si ise muhasebe

mesleğine yüksek düzeyde ilgi duyduğunu belirtmişlerdir. Toplam 75 yabancı uyruklu öğrenciden % 60'ı muhasebe mesleğine ilgi düzeylerinin orta seviyede olduğunu, % 22,7'si muhasebe mesleğine ilgi düzeylerinin düşük olduğunu ve % 17'si ise yüksek düzeyde muhasebe mesleğine ilgi duyduklarını belirtmişlerdir. Genel olarak hem Türk öğrencilerin hem de yabancı öğrencilerin muhasebe mesleğine ilgi düzeylerinin % 50'nin üzerinde olduğu görülmektedir. Yani hem Türk öğrencilerin hem de yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe mesleğine ilgi düzeylerinin orta seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 17: Ailede Muhasebe Meslek Mensubu Olma Durumuna Göre Öğrenci Dağılımı

Öğrenciler	Ailede Muhasebe Meslek Mensubu Var Mı?	Frekans	%
Türk Öğrenciler	Evet	43	21,6
	Hayır	82	78,4
	Toplam	125	100,0
Yabancı Öğrenciler	Evet	13	17,3
	Hayır	62	82,7
	Toplam	75	100,0

Tablo 17'de öğrencilere ailelerinde muhasebe meslek mensubu olup olmadığına ilişkin soru sorulmuştur. Bu soruya Türk öğrencilerin % 78,4'ü olumsuz cevap verirken, % 21,6'sı ise olumlu biçimde yanıt vermiştir. Yabancı uyruklu öğrencilere bakıldığında toplam 75 öğrenciden % 82,7'si ailelerinde muhasebe meslek mensubu olmadığını ve % 17,3'ü ise ailelerinde muhasebe meslek mensubu olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 18: Öğrenciler Mezuniyet Sonrası Muhasebe Mesleğini Seçme Durumuna İlişkin Dağılımları

Öğrenciler	Mezuniyet Sonrası Muhasebe Mesleğini Seçmeyi Düşünüyor musunuz?	Frekans	%
Türk Öğrenciler	Evet	43	34,4
	Hayır	82	65,6
	Toplam	125	100,0
Yabancı Öğrenciler	Evet	36	48,0
	Hayır	39	52,0
	Toplam	75	100,0

Tablo 18’de öğrencilere mezuniyet sonrası muhasebe mesleğini seçmeyi düşünüp düşünmediklerine ilişkin soru sorulmuştur. Bu soruya Türk öğrencilerin % 65,6’sı mezun olduktan sonra muhasebe mesleğini seçmeyeceğini ve % 34,4’ü ise mezuniyetten sonra muhasebe mesleğini seçeceklerini düşünmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilere bakıldığında % 52’si mezun olduktan sonra muhasebe mesleğini seçeceklerini, % 48’i ise muhasebe mesleğini bir meslek olarak seçmeyeceğini ifade etmişlerdir.

Genel olarak Türk öğrencilerin mezuniyet sonrası muhasebe mesleğine yönelmeyi düşünmedikleri, yabancı uyruklu öğrencilerin ise muhasebeyi bir meslek olarak seçme yüzdesinin % 50’inin üzerinde olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ise yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunun gelişmekte olan ülkelerden gelmesi ve gelecekte muhasebe mesleğinde daha yetenekli elamanlara ihtiyaç duyulacak olması nedeniyle muhasebe mesleğinin iyi bir fırsat olduğunu düşünmeleri olabilir.

Tablo 19: Öğrencilerin Muhasebe Alanındaki Tecrübe Durumu

Öğrenciler	Muhasebe Alanında İş/ Staj Tecrübeniz Var mı?	Frekans	%
Türk Öğrenciler	Evet	10	8,0
	Hayır	115	92,0
	Toplam	125	100,0
Yabancı Öğrenciler	Evet	10	13,3
	Hayır	65	86,7
	Toplam	75	100,0

Tablo 19 öğrencilerin muhasebe alanında deneyim sahibi olup olmadıklarını göstermektedir. Deneyim açısından toplam 125 Türk öğrenciden sadece % 8'i muhasebe alanında tecrübe sahibi olduğunu ve % 92'si ise deneyimleri olmadığını belirtmişlerdir. Yabancı uyruklu öğrencilerden sadece % 13'ünün muhasebe alanında deneyimli olduğu ve % 86,7'sinin bu alanda herhangi bir tecrübeye sahip olmadıkları belirtilmiştir.

3.2. Güvenirlik Testi

Tablo 20: Muhasebe Eğitimine Bakışa İlişkin İfadelerin (Ölçeklerin) Güvenirliği

Katılımcıların özeti			
		N	%
Katılımcı	Valid	200	100,0
	Excluded ^a	0	,0
	Total	200	100,0

Tablo 20' de toplam iki yüz katılımcı yer almaktadır.

Tablo 21: Muhasebe Eğitime İlişkin Bakış Açısı Değişkenlerinin Güvenirlik Testi

Güvenirlik Testi		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,868	,841	11

Tablo 21 incelendiğinde muhasebe eğitimi bakış açısına ilişkin değerlendirmeye alınan (11) ifadelerin Cronbach's Alpha değeri (0,868) çıktığı ve ölçeklerin güvenilirliğinin istatistiksel olarak yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bundan dolayı elde edilen sonuçlar yüksek derecede geçerli olup kabul edilmektedir.

Tablo 22: Muhasebe Eğitime İlişkin Beklentilerin Geçerliliği

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,964	,964	200

Tablo 22 incelendiğinde muhasebe eğitimi beklentisine yer verilen 20 ifadenin Cronbach's Alpha'sı (0,964) çıktığı için yüksek düzeyde geçerli olup ve Kabul edilmektedir.

3.3. Bakış açısı ve Beklenti Değişkenlere İlişkin İfadelerin Değerlendirmesi

Tablo 23: Muhasebe Eğitimine İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi

Sayı	Muhasebe Eğitimine Yönelik Görüşlere İlişkin İfadeler	Türk Öğrenciler		Yabancı Öğrenciler		Tüm Öğrenciler	
		Ort.	S.S.	Ort.	S.S.	Ort.	S.S.
1	Muhasebe eğitimi işletme bölümü için önemli ve gereklidir.	4,23	1,11	3,43	1,67	3,93	1,40
2	Muhasebe eğitimi mezun olduktan sonra muhasebeyle ilgili bir işte çalışmayı düşündüğüm için gereklidir.	3,61	1,26	3,15	1,24	3,43	1,27
3	Muhasebe eğitiminde öğretilenler çalışma yaşamı için faydalıdır.	3,90	1,10	3,29	1,44	3,68	1,27
4	Muhasebe eğitimi kurallı, düzenli ve sistematik bir süreçtir.	4,18	1,12	3,16	1,47	3,82	1,33
5	Muhasebe eğitiminde alınan dersler zor, sıkıcı ve karmaşıktır.	3,08	1,18	2,83	1,22	4,05	0,59
6	Muhasebe eğitiminde alınan dersler kolay, heyecan verici ve zevklidir.	3,06	1,13	3,29	1,17	3,14	1,15
7	Muhasebe eğitiminin hem teorik hem de uygulama yönü vardır.	3,81	1,09	3,35	1,14	3,64	1,13
8	Muhasebe eğitimi kariyer yapma imkânı sağlaması açısından değerli değildir.	2,61	1,25	2,84	1,31	4,11	0,70
9	Muhasebe eğitiminde- eğitimi veren ve eğitimi alan taraflar arasındaki iletişim öğrenme ve başarı için gereklidir.	4,08	1,10	3,43	1,47	3,84	1,29
10	Muhasebe eğitiminde kitap, dergi vb. yayınların takip edilmesi kişisel gelişim için gereklidir.	3,66	1,05	3,35	1,22	3,56	1,13

11	Muhasebe eğitimi, çalışan çevresel koşulları görebilme, sorunları belirleme ve bunlara çözüm bulabilme becerilerinin kazandırılması açısından önemlidir.	3,70	1,06	3,12	1,14	3,50	1,13
	Toplam	3,63	1,13	3,20	1,32	3,70	1,13

Tablo 23 değerlendirildiğinde öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açısına yönelik ifadelerine verilen ortalama değerler sıralanmaktadır: İfadelerin içinde Türk öğrenciler en yüksek ortalama değeri (4,23) birinci soruya ve en düşük ortalama değeri (2,61) ise sekizinci soruya vermişlerdir. Yani Türk öğrenciler "muhasebe eğitimi işletme bölümü için önemli ve gereklidir" ifadesine 4'ün üzerinde bir değer vererek bu ifadeye katıldıklarını beyan etmişlerdir. Ama Türk öğrenciler 8. İfadeye " Muhasebe eğitimi kariyer yapma imkânı sağlaması açısından değerli değildir" ifadesine 3'ün altında bir değer vererek bu ifadeye katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu ifadeye yabancı uyruklu öğrenciler aynı şekilde yanıt vermişlerdir. Yabancı uyruklu öğrenciler söz konusu ifadelerin içinde hem birinci ifadeye hem de 9. İfadeye en yüksek ortalama değeri (3,43) verirken, en düşük ortalama değeri (2,83) beşinci ifadeye vermişlerdir. Yani yabancı uyruklu öğrenciler "muhasebe eğitimi işletme bölümü için önemli ve gereklidir" ifadesine 3'ün üzerinde bir değer vererek bu ifadeye katıldıklarını söylemişlerdir. Aynı zamanda yabancı uyruklu öğrencilerin "muhasebe eğitiminde- eğitimi veren ve eğitimi alan taraflar arasındaki iletişim öğrenme ve başarı için gereklidir" ifadesine de 1. ifadeye verdiği yanıt gibi cevapları olumlu yöndedir. Yabancı uyruklu öğrenciler beşinci ifadeye "muhasebe eğitiminde alınan dersler zor, sıkıcı ve karmaşıktır". 3'ün altında bir değer vererek yanıtlarını olumsuz bir yönde vermişlerdir. Yani yabancı uyruklu öğrenciler muhasebe eğitiminin sıkıcı, zor ve karmaşık olmadığını beyan etmişlerdir. Ancak Türk öğrenciler muhasebe eğitiminin zor, sıkıcı ve karmaşık olduğunu düşünmektedirler. Ama tablonun genel şekline bakıldığında toplamda öğrencilerin muhasebe eğitimine bakış açlarına verdiği cevaplar 3'ün üzerinde bir değer olup öğrenciler genelde ifadelere olumlu şekilde yanıt vermişlerdir.

Tablo 24: Muhasebe Eğitimine İlişkin Beklentilerin Değerlendirilmesi

Sayı	Muhasebe Eğitiminde Beklentilere İlişkin İfadeler	Türk Öğrenciler		Yabancı Öğrenciler		Tüm Öğrenciler	
		Ort.	S.S.	Ort.	S.S.	Ort.	S.S.
1	Muhasebe eğitimi gelecekte bana yeni olanaklar sunacaktır.	3,75	1,15	3,20	1,24	3,53	1,21
2	Muhasebe eğitimi iyi bir işe girmemi sağlayacaktır.	3,66	1,12	3,28	1,19	3,51	1,16
3	Muhasebe eğitimi muhasebe alanında lisansüstü eğitim yapma avantajı sağlayacaktır.	3,46	1,17	3,25	1,37	3,37	1,24
4	Muhasebe eğitimi kişisel olarak ilerlememde ve gelişmemde bana yardımcı olacaktır.	3,70	1,15	3,36	1,29	3,57	1,21
5	Muhasebe eğitimi bana yeni yetenekler ve fikirler kazandırarak kendime güvenmemi sağlayacaktır.	3,51	1,18	3,45	1,30	3,49	1,23
6	Muhasebe eğitimi üretken ve topluma faydalı bir birey olmamı sağlayacaktır.	3,62	1,07	3,36	1,25	3,52	1,15
7	Muhasebe eğitimi bilişsel düşünme kabiliyetimi artıracaktır.	3,69	1,12	3,28	1,26	3,53	1,18
8	Muhasebe eğitimi bana etik kurallara dayalı bir bakış açısı kazandıracaktır.	3,50	1,03	3,19	1,15	3,37	1,07
9	Muhasebe eğitimi çevre odaklı muhasebe politikaları geliştirmemi sağlayacaktır.	3,64	1,04	3,28	1,10	3,49	1,07
10	Muhasebe eğitimi bana analitik düşünce becerileri ve problem çözme yeteneği kazandıracaktır.	3,88	1,07	3,35	1,32	3,67	1,19
11	Muhasebe eğitimiyle kazandığım bilgi düzeyi birçok alanda,	3,78	1,11	3,37	1,33	3,63	1,21

	kariyerim için temel oluşturacaktır.						
12	Muhasebe eğitimi muhasebeyi yoğun bir şekilde öğrenmemi sağlayarak, muhasebe hakkında daha çok bilgi edinme isteğimi arttıracaktır.	4,11	4,74	3,33	1,30	3,58	1,22
13	Muhasebe eğitimi üniversitede başarılı olmamı ve kendimi kanıtlamamı sağlayacaktır.	3,58	0,99	3,32	1,20	3,47	1,07
14	Muhasebe eğitimi sosyal statümü geliştirerek saygınlığımı arttıracaktır.	3,40	1,22	3,15	1,18	3,29	1,20
15	Muhasebe eğitimi, alanımda daha donanımlı bir insan olmamı sağlayarak itibar kazandıracaktır.	3,74	1,16	3,19	1,24	3,52	1,21
16	Muhasebe eğitimi ufku mu genişletecek ve zorluklarla baş edebilmemi sağlayacaktır.	3,34	1,13	3,12	1,19	3,25	1,15
17	Muhasebe eğitimi ailemin ve çevrem benden beklentilerini karşılamamı sağlayacaktır.	3,22	1,08	3,08	1,06	3,16	1,07
18	Muhasebe eğitimi yarışma sınavlarını tamamlayarak meslek sahibi olmamı sağlayacaktır.	3,32	1,13	3,21	1,19	3,27	1,15
19	Muhasebe eğitimi entelektüel yeteneklerimi zenginleştirecektir.	3,15	1,06	3,47	1,33	3,25	1,18
20	Muhasebe eğitimi ülkemizde, ihtiyaç duyulan vasıflı insan gücünün süratli, ekonomik ve etkin bir şekilde karşılanmasına önemli katkı sağlayacaktır.	3,78	1,16	3,37	1,41	3,62	1,27
	Toplam	3,59	1,29	3,28	1,24	3,45	1,17

Tablo 24'te öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri değerlendirmeye alınmıştır. Tabloya bakıldığında hem Türk öğrencilerin hem de yabancı uyruklu öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklenti ölçeklerine yanıtları olumlu yöndedir. Ancak bazı ifadelerde beklentilerinde çok az farklılık görülmektedir. Örneğin 12. ifade de Türk öğrenciler "muhasebe eğitimi muhasebeyi yoğun bir şekilde öğrenmemi sağlayarak, muhasebe hakkında daha çok bilgi edinme isteğimi artırılacaktır" ifadesine 4'ün üzerinde değer verirken yabancı uyruklu öğrenciler ise 3'ün üzerinde değer vermişlerdir. Tablonun genel şekline de bakıldığında öğrencilerin toplam söz konusu ifadelere yanıtları olumludur. Yani öğrencilerin gelecekte muhasebe eğitiminden beklentileri olumludur. Öğrenciler gelecekte ister iş hayatlarında olsun ister eğitim hayatlarında olsun aldıkları muhasebe eğitiminin onlara faydalı olacağını düşünmektedirler.

3.3. Hipotezlerin Testi (Fark Analizi)

Fark analizinde hipotezler test edilecektir. Hipotezlerin testinde parametrik olan veriler T-testi ve One Way Anova testi ile test edilirken, parametrik olmayan veriler veya normal dağılım göstermeyen veriler için ise T-testi ve One Way Anova Testi yerine, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi kullanılmaktadır. Burada verilerin normallik testi sonucunda normal dağılım göstermediği için hipotezler Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi ile test edilmektedir. Mann-Whitney U testi iki bağımsız grubun sıra ortalamasını (mean rank) karşılaştırır ve bunun sonucunda iki grubun puan sıralamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını sınamaktadır. Ama burada etki büyüklüğünü açıklamaz. Etki büyüklüğünün açıklanması için (r)değeri hesaplanır. r değeri (0-1) arasında bir değer alır. Etki büyüklüğü r=0 olduğunda etki yoktur ama r=1 mükemmel bir etki vardır anlamına gelirken, r değerinin 0,10 olması durumunda küçük etki olup toplam varyansın % 1'ini açıklar, r değerinin 0.30 olması durumunda orta etki olup toplam varyansın % 9'unu açıklar ve r değeri 0,50 olması durumunda ise büyük etki olup toplam varyansın % 50'sini açıklamaktadır. r katsayısının karesi (r²) alındığında ise toplam varyansın (değişimin) ne kadarını açıklamaktadır. Yani r² üzerinden bağımsız değişkenin bağımlı değişkenin üzerindeki değişimin ne kadarını açıkladığı bilgisine ulaşılmaktadır. Etki Büyüklüğü aşağıdaki formül üzerinden hesaplanmaktadır.

$$r = \frac{z}{\sqrt{n}}$$

r = etki değeri

n =örneklem sayısı

z = standart sapma değeridir.

U= Mann-whitney U testin değeridir.

Kruskal-Wallis H testi bağımsız değişkenlerin ikiden fazla olması halinde kullanılmaktadır. Yani bu testin yapılma amacı ikiden fazla grup değişkeninin bağımlı değişkenin üzerindeki etkilerinin farklılık gösterip göstermediğini test etmektir. (Cevahir, 2020: 25-62).

Tablo 25: Katılımcıların Uyruklarına Göre Fark Analizi

Öğrenciler	İfadeler	Uyruk	Sayı (n)	Puan Ort.	Puan Toplamı	U	Z	P Değeri
Toplam	Bakış	Türk Öğrenciler	125	113,14	14143,00	3107,00	-3,99	,000
		Yabancı Uyruklu Öğrenciler	75	79,43	5957,00			
	Beklenti	Türk Öğrenciler	125	106,36	13294,50	3955,50	-1,85	,065
		Yabancı Uyruklu Öğrenciler	75	90,74	6805,50			

Tablo 25'te görüldüğü gibi $p < 0,05$ olduğu için öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları uyruklarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Bundan dolayı H1 hipotezi kabul edilmiştir. Etki büyüklüğü $r = -0,28$ olduğu farkın orta etkiye sahip olduğunu ve toplam varyansın % 8'i bağımsız değişken (uyruk) tarafından açıklanmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin sıra ortalamalarına bakıldığında ise Türk öğrencilerin sıra ortalamaları 113,14 iken yabancı uyruklu öğrencilerin sıra ortalamaları 79,432 dir. Yani Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine bakışlarının yabancı uyruklu öğrencilere göre daha yüksek/olumlu olduğunu da görmektedir. Ama öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentilerinde $p > 0,05$ olduğuna göre H2 hipotezi reddedilmiştir. Yani bu iki grubun arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Etki büyüklüğü

$$r = \frac{z}{\sqrt{n}} = r = \frac{-3,99}{\sqrt{200}} = -0,28 \text{ (orta etki)}$$

Etkinin toplam varyansın içindeki payı ($r^2 = 0,28^2 = 0,08$)'tir.

Tablo 26: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Fark Analizi

Öğrenciler	İfadeler	Cinsiyet	Sayı (n)	Puan Ort.	Puan Toplamı	U değeri	Z Değeri	P Değeri
Toplam	Bakış	Erkek	114	102,10	11639,50	4719,5	-,451	,652
		Kadın	86	98,38	8460,50			
	Beklenti	Erkek	114	97,66	11133,00	4578,000	-,800	,424
		Kadın	86	104,27	8967,00			
Türk Öğrenciler	Bakış	Erkek	70	66,43	4650,00	1685,0	1,197	,231
		Kadın	55	58,64	3225,00			
	Beklenti	Erkek	70	60,71	4249,50	1764,500	-,799	,425
		Kadın	55	65,92	3625,50			
Yabancı Uyruklu Öğrenciler	Bakış	Erkek	44	36,82	1620,00	630,000	-,561	,575
		Kadın	31	39,68	1230,00			
	Beklenti	Erkek	44	37,03	1629,50	639,500	-,457	,647
		Kadın	31	39,37	1220,50			

Tablo 26 incelendiğinde $p > 0,05$ olduğundan dolayı öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği ifade edilebilir. Yani Bu tabloda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını sonucu ortaya çıkmaktadır. Yani burada H3, H3a, H3b, H4, H4a ve H4b hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 27: Öğrencilerin Fakültelere Göre Fark Analizi

Öğrenciler	İfadeler	Fakülte	Sayı	Puan Ort.	Puan Toplamı	U	Z	P Değeri
Toplam	Bakış	İşletme	99	98,06	9707,50	4757,50	-,59	,55
		siyasal bilgiler	101	102,90	10392,50			
	Beklenti	İşletme	99	98,70	9771,50	4821,500	-,43	,66
		siyasal bilgiler	101	102,26	10328,50			
Türk Öğrenciler	Bakış	İşletme	65	58,99	3834,50	1689,50	-1,29	,19
		siyasal bilgiler	60	67,34	4040,50			
	Beklenti	İşletme	65	59,75	3884,00	1739,00	-1,04	,29
		siyasal bilgiler	60	66,52	3991,00			
Yabancı Uyruklu Öğrenciler	Bakış	İşletme	35	38,79	1319,00	670,000	-,28	,77
		siyasal bilgiler	40	37,34	1531,00			
	Beklenti	İşletme	35	39,18	1332,00	657,000	-,42	,67
		siyasal bilgiler	40	37,02	1518,00			

Tablo 27'ye bakıldığında fakülteler açısından öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları ve beklentileri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmadığı tespit edilmektedir. Çünkü $p > 0,05$ 'tir. Bu sebepten sonuç olarak söz konusu değişkenler üzerinde kurulan H5, H5a, H5b, H6, H6a ve H6b hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 28: Muhasebe Eğitiminden Memnuniyet Düzeyine Göre Fark Analizi

Öğrenciler	İfadeler	Memnuniyet	Sayı	Puan Ort.	Puan Toplamı	U	Z	P Değeri
Toplam	Bakış	Evet	181	101,56	18382,50	1527,50	-,80	,42
		Hayır	19	90,39	1717,50			
	Beklenti	Evet	181	102,87	18619,50	1290,50	-1,78	,07
		Hayır	19	77,92	1480,50			
Türk Öğrenciler	Bakış	Evet	114	64,29	7329,50	479,50	1,28	,19
		Hayır	11	49,59	545,50			
	Beklenti	Evet	114	65,11	7422,50	386,50	-2,09	,03
		Hayır	11	41,14	452,50			
Yabancı Uyruklu Öğrenciler	Bakış	Evet	68	37,46	2509,50	231,50	-,62	,53
		Hayır	7	42,56	340,50			
	Beklenti	Evet	68	38,14	2555,50	258,500	-,16	,87
		Hayır	7	36,81	294,50			

Tablo 28 incelendiğinde toplamda öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları ve beklentilerine muhasebe eğitiminden memnuniyet düzeyine göre farklılık olmadığını ama Türk öğrencilerin beklentilerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Yani burada $p < 0,05$ olduğu için Türk öğrencilerin kendi aralarında fark oluşmaktadır. Aynı zamanda burada r katsayısı = -0,15 olduğu ve toplam varyansın % 2'inin bağımsız değişken (memnuniyet) tarafından açıklandığı ifade edilmektedir. Ama diğer kısımlarda $p > 0,05$ olduğundan dolayı anlamlılık açısından bir farklılık görülmemektedir. Sonuç olarak kurulan hipotezler arasında H8a kabul edilirken, H7, H7a, H7b, H8 ve H8b reddedilmiştir.

$$r = \frac{z}{\sqrt{n}} = r = \frac{-2,09}{\sqrt{200}} = -0,15 \text{ (orta etki)}$$

Etkinin toplam varyansın içindeki payı ($r^2 = 0,15^2 = 0,02$)'tir.

Tablo 29: Mezuniyetten Sonra Muhasebe Mesleğini Seçme Durumuna Göre Analiz Farkı

Öğrenciler	İfadeler	Meslek olarak Seçme	Sayı	Puan Ort.	Puan Toplamı	U	Z	P Değeri
Toplam	Bakış	Evet	79	105,21	8311,50	4407,50	-,93	,35
		Hayır	121	97,43	11788,50			
	Beklenti	Evet	79	112,16	8860,50	3858,50	-2,30	,02
		Hayır	121	92,89	11239,50			
Türk Öğrenciler	Bakış	Evet	43	69,95	3008,00	1464,00	-1,56	,18
		Hayır	82	59,35	4867,00			
	Beklenti	Evet	43	72,14	3102,00	1370,00	-2,04	,04
		Hayır	82	58,21	4773,00			
Yabancı Uyruklu Öğrenciler	Bakış	Evet	36	39,43	1419,50	650,50	-,55	,58
		Hayır	39	36,68	1430,50			
	Beklenti	Evet	36	41,71	1501,50	568,50	-1,41	,16
		Hayır	39	34,58	1348,50			

Tablo 29'a bakıldığında tüm öğrencilerin bakış ve beklentileri muhasebe eğitime mezuniyet sonrası seçip seçmeyeceğine ilişkin beklenti değişkeninde farklılık göstermektedir. Aynı zamanda Türk öğrencilerin beklenti ifadesine verdiği yanıt arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmesi tespit edilmiştir. Yani söz konusu ifadelerde $p < 0,05$ 'tir. Aynı zamanda Toplam öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin beklentilerinin etki büyüklüğü r değeri=0,16 ortak etkiye sahip olduğuna ve toplam varyansın % 3'inin bağımsız değişken (mezuniyet sonrası muhasebe melek seçme) tarafından açıklandığı ifade edilirken, Türk öğrencilerde ise etki büyüklüğü r değeri 0,17 olduğu ve toplam varyansın % 3'inin bağımsız değişken (mezuniyet sonrası muhasebe melek seçme) tarafından açıklandığı ifade edilmektedir. Ama yabancı öğrenciler arasında ne bakış açısına ilişkin ne de beklenti ifadelerine ilişkin ifadelerde anlamlılık açısından farklılık görülmemektedir. Yukardaki açıklamayı göz önünde bulundurarak H10, H10a hipotezleri kabul edilirken ama H9, H9a, H9b, H10b hipotezleri reddedilmiştir.

Toplam öğrenciler için:

$$r = \frac{z}{\sqrt{n}} = r = \frac{-2,30}{\sqrt{200}} = -0,16(\text{orta etki})$$

Etkinin toplam varyansın içindeki payı ($r^2 = 0,16^2 = 0,03$)'tir.

Türk öğrenciler için:

$$r = \frac{z}{\sqrt{n}} = r = \frac{-2,04}{\sqrt{200}} = -0,17(\text{orta etki})$$

Etkinin toplam varyansın içindeki payı ($r^2 = 0,17^2 = 0,03$)'tir.

Tablo 30: Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Göre Fark Analizi

Öğrenciler	Değişken ifadeler	Yaşadıkları yer	Katılımcı sayısı(n)	Ort. Puan	Ki-kare	P değeri
Toplam	Bakış	Köy	21	110,47	4,326	,364
		İlçe	50	97,45		
		İl	40	89,08		
		Büyük şehir	89	107,23		
	Beklenti	Köy	21	92,50	6,430	,169
		İlçe	50	100,88		
		İl	40	82,36		
		Büyük şehir	89	109,58		
Türk Öğrenciler	Bakış	Köy	12	64,83	4,070	,254
		İlçe	35	61,19		
		İl	25	51,72		
		Büyük şehir	53	69,10		
	Beklenti	Köy	12	53,63	8,143	,043
		İlçe	35	65,50		
		İl	25	47,34		
		Büyük şehir	53	70,86		
Yabancı Uruklu Öğrenciler	Bakış	Köy	9	43,33	1,532	,821
		İlçe	15	32,03		
		İl	16	38,93		
		Büyük şehir	35	39,58		
	Beklenti	Köy	9	37,83	,763	,943
		İlçe	15	35,17		
		İl	16	36,13		
		Büyük şehir	35	39,17		

Tablo 30'a bakıldığında öğrencilerin muhasebe eğitime bakış ve beklentileri yaşadıkları yere sadece Türk öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin beklentileri dışında aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmektedir. Yani $p < 0,05$ sadece Türk öğrencilerin muhasebe eğitime ilişkin beklentilerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterirken diğer kısımlarda ise $p > 0,05$ olduğu için anlamlı bir farklılık gözükmemektedir. Sonuç olarak burada sadece H12a hipotezi kabul edilmiştir. Ancak H11, H11a, H11b, H12 ve H12b hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 31: Öğrencilerin Not Ortalamalarına Göre Fark Analizi

Öğrenciler	Değişken ifadeler	Not ortalama	Katılımcı sayısı(n)	Ort. Puan	Ki-kare	P değeri
Toplam	Bakış	2 den az	61	106,34	13,144	,011
		2-2,5	55	113,26		
		2,51-3	63	92,93		
		3,01-3,5	8	104,63		
		3,5 üzere	13	53,23		
	Beklenti	2 den az	61	92,86	12,977	,011
		2-2,5	55	112,46		
		2,51-3	63	103,24		
		3,01-3,5	8	127,31		
		3,5 üzere	13	55,96		
Türk Öğrenciler	Bakış	2 den az	47	61,05	2,510	,643
		2-2,5	41	66,77		
		2,51-3	29	64,14		
		3,01-3,5	4	63,88		
		3,5 üzere	4	38,13		
	Beklenti	2 den az	47	57,28	4,154	,386
		2-2,5	41	67,56		
		2,51-3	29	65,98		
		3,01-3,5	4	81,13		
		3,5 üzere	4	43,75		
Yabancı Uyrıklı Öğrenciler	Bakış	2 den az	14	43,50	6,634	,157
		2-2,5	14	44,39		
		2,51-3	34	36,21		
		3,01-3,5	4	44,13		
		3,5 üzere	9	23,56		
	Beklenti	2 den az	14	35,04	7,521	,111

		2-2,5	14	45,39		
		2,51-3	34	39,32		
		3,01-3,5	4	47,13		
		3,5 üzere	9	22,06		

Tablo 31'e bakıldığında genel olarak öğrencilerin not ortalaması açısından muhasebe eğitimine bakış ve beklentileri istatistiksel olarak anlamlılık ifade edilmektedir. yani $p < 0,05$ olduğu için bu gruplar arasında anlamlı fark oluşmaktadır. Ancak Türk ve yabancı öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış ve beklentilerinde $p > 0,05$ olduğu için istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı ifade edilmektedir. Sonuç olarak H13, H14 hipotezleri kabul edilirken ama H13a, H13b, H14a ve H14b hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 32: Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine İlgili Düzeyi Göre Fark Analizi

Öğrenciler	Değişken ifadeler	Muhasebe mesleğine ilgi düzeyi	Katılımcı sayısı(n)	Ort. Puan	Ki-kare	P değeri
Toplam	Bakış	Düşük	57	92,95	1,415	,493
		Orta	115	102,97		
		Yüksek	28	105,73		
	Beklenti	Düşük	57	80,89	9,168	,010
		Orta	115	108,02		
		Yüksek	28	109,52		
Türk Öğrenciler	Bakış	Düşük	40	59,05	,703	,704
		Orta	70	64,86		
		Yüksek	15	64,87		
	Beklenti	Düşük	40	48,89	9,089	,011
		Orta	70	70,36		
		Yüksek	15	66,30		
Yabancı Uyraklı Öğrenciler	Bakış	Düşük	17	30,79	2,653	,265
		Orta	45	39,37		
		Yüksek	13	42,69		
	Beklenti	Düşük	17	31,56	2,231	,328
		Orta	45	39,03		
		Yüksek	13	42,85		

Tablo 32'ye bakıldığında muhasebe mesleğine ilgi düzeyi açısından öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış ve beklentileri incelenmiştir. İncelenme sonucunda sadece genel olarak Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentilerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Yani $p < 0,05$ 'tir. Ama yabancı

uyruk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış ve beklentilerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Çünkü $p > 0,05$ 'tir. Bu tablonun incelenmesi sonucunda p değerinin göz önünde bulundurarak H16 ve H16a hipotezleri kabul edilmiştir. Ancak H15, H15a, H15b ve H16b hipotezleri reddedilmiştir.

SONUÇ

Dünyadaki teknolojik gelişmeler sonucunda oluşan yoğun rekabet ortamında işletmelerin sürdürülebilirliklerini korumak ve planladıkları kar amacına ulaşmak için güçlü ve sağlam bir muhasebe sistemine ihtiyaç duymaktadır. Ticaret dili olarak tanımlanan muhasebe, ortaöğretimde lise seviyesinde, yükseköğretimde ön lisans, lisans ve lisansüstü seviyelerinde öğrencilere verilmektedir. Geleceğin potansiyel meslek mensubu olan öğrencilerin iş hayatındaki başarıları ise üniversitelerden aldıkları muhasebe eğitiminin kalitesi ile doğrudan ilgilidir. Aynı zamanda muhasebe eğitimine ve muhasebe mesleğine ilişkin gelişmelerde Uluslararası Muhasebe Standartları Kurumu (International Accounting Standards Board) Uluslararası Muhasebe Eğitim Kurulu (International Accounting Education Standards Board) rölü büyüktür. Ancak dünya genelinde çok sayıda gelişmiş ve az sayıda gelişmekte olan ülkelerin bu standartları uyguladığı görülmektedir. Türkiye'deki üniversitelerde de başta işletme olmak üzere, sosyal bilimlerde Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları'nın (UMES) bazı bölümlerde tam ve bazı bölümlerde ise kısmen uygulandığı görülmektedir. Çünkü öğrenciler eğitimin önemli bir etkenidir ve eğitim talep edenler aslında onlardır. Bu çalışma da öğrencilerin görüş ve beklentilerini incelemek amacıyla ele alınmıştır. Çalışma sonucunda bir takım bulgular elde edilerek yorumlanmıştır. Araştırmaya dahil edilen toplam 200 öğrencinin % 62,5'ini Türk öğrenciler ve % 37,5'ini yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır. Demografik bulgularda frekans ve yüzdesel olarak hem Türk öğrenci grubunda hem de yabancı uyruklu öğrenci grubuna ait değişkenlerden sonuçlar elde edilmiştir. Türk öğrenci grubunda toplam 125 Türk öğrencinin % 56'sını erkek öğrenciler oluştururken kalan kısmını kadınlar oluşturmaktadır. Toplam 75 yabancı öğrenciden % 58,7'sini erkek öğrenciler oluştururken kalan kısmını kadınlar oluşturmaktadır. Fakültelere göre toplam 125 Türk öğrenciden % 52'si İşletme Fakültesinde eğitim alırken, kalan kısmı Siyasal Bilgiler Fakültesine aittir. Araştırmaya Toplam 75 Yabancı öğrenciden % 46,7'isi işletme fakültesinden katılırken, kalan kısmı siyasal bilgiler fakültesinden katılmıştır. Öğrencilerin yaşadıkları yere göre sonuçlara bakıldığında her iki grupta öğrencilerin çoğunluğunun büyük şehirlerde yaşadığı ve en düşük oranında köylerde yaşadığı görülmektedir. Öğrencilerin not ortalamasında yabancı öğrencilerin Türk öğrencilere göre yüksek not aldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin muhasebe eğitiminden memnuniyetlerinin hem yabancı uyruklu öğrencilerde hem de Türk öğrencilerde % 90'nın üzerinde olduğu görülmektedir. Her iki grupta da öğrencilerin muhasebe

mesleğine ilişkin ilgi düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Öğrencilerin muhasebe meslek sahibi olma konusunda ve mezuniyetten sonra muhasebe mesleğini seçmeye ilişkin sorularda çoğunun olumsuz yanıt verdiği görülmektedir. Muhasebe eğitimine ilişkin öğrencilerin bakış açıları ve beklentilerine yönelik ifadelerinde verdikleri yanıt genel olarak olumludur. Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere göre görüş ve beklentileri biraz yüksektir. Fark analizlerine ilişkin bir takım hipotezler kurulmuştur. Hipotezler test edilmiştir. Test edilen hipotezlerin çoğu reddedilirken bir takım hipotezler kabul edilmiştir. Reddedilen hipotezlerde değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmediği için reddedilmiştir. Ama bazı hipotezlerde değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğundan dolayı hipotezler kabul edilmiştir. Kabul edilen hipotezler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Kabul Edilenler Hipotezler

H1: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları uyruklarına göre farklılık göstermektedir.

H8a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri muhasebe eğitiminden memnuniyet düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H10: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri muhasebeyi meslek seçip seçemeyeceklerine göre farklılık göstermektedir.

H10a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri muhasebeyi meslek seçip seçemeyeceklerine göre farklılık göstermektedir.

H12a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri yaşadıkları yere göre farklılık göstermektedir.

H13: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları not ortalamaya göre farklılık göstermektedir.

H14: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri not ortalamaya göre farklılık göstermektedir.

H16: Öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri muhasebe mesleğine ilgi düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H16a: Türk öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin beklentileri muhasebe mesleğine ilgi düzeyine göre farklılık göstermektedir.

DEĞERLENDİRME VE ÖNERİ

Muhasebe eğitim sürecinde, standartların kullanımının yaygınlaştırılması, muhasebe eğitiminde teorik bilgiler yanında, güncel gelişmelere bağlı değişikliklerin, etik, teknoloji, dijital muhasebe uygulamaları gibi kavramların da öğrencilere kazandırılması günümüz şartlarında oldukça önemlidir. Böylece muhasebe eğitimi alan öğrenciler kayıt ve raporlamanın ötesine geçecek, güçlü iletişim, analiz, analitik düşünme, muhasebe ve bilgisayar okuryazarlığı gibi yeteneklere de sahip olabileceklerdir. Muhasebe daha çok uygulamaya yönelik bir bilim olduğu için üniversitelerde çok pratik yapılması ve günümüz teknolojilerinden faydalanılması gereklidir. Araştırmanın teorik kısımlarında söz konusu uygulamaya dönük vurgulama yapılmıştır. Öğrencilerin muhasebe meslek sahibi olabilmeleri için staj programlarının bu alana ilişkin kurum ve kuruluşlarla birlikte tutarlı bir şekilde planlanması ve yapılması gerekmektedir. Diğer kaynaklarda da vurgulandığı gibi staj dönemi uzun sürmesi önemlidir. Günümüz şartlarında üniversitelerde muhasebe paket programlarına ilişkin eğitimler verilmesi öğrencilerin iş hayatlarında başarılı olmasına katkı sağlayacaktır. Çünkü bugün çoğu firmalarda ve muhasebe bürolarında bir takım paket programlar kullanılmaktadır. Öğrenciler bu programların eğitimini alamazsa bu alana ilgi düzeyleri azalacaktır. Aynı zamanda öğrencilerin de kendilerini geliştirmek için çaba göstermeli ve teknolojik araçların kullanılmayı öğrenerek, kendilerini donanımlı bir şekilde yetiştirmelidirler. Öğrenciler muhasebeye ilişkin paket programlar ve Ofis programlarını öğrenmek zorundadırlar. Çünkü bunlar iş hayatımızda en önemli araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Zamanlarımız değerlendirip ve bilgilerini artırmak öğrenciler için hayat önem arz edecektir.

Geleceğin Donanımlı, bilgin, yetenekli ve sadık muhasebe meslek sahip olma dileğiyle.

KAYNAKÇA

- Alidosti, M. (2017). *Başlangıçtan ileri seviyeye kadar muhasebe*. Tihran: Arna.
- Altın, M. (2009). *Muhasebe eğitiminin işletmeler beklentilerinin karşılama düzeyinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi*. Niğde: (Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi.
- Arie, P. (2015). Bridging the gap between academicians and practitioners on accountant competencies: an analysis of International Education Standards (IES) implementation on indonesia's accounting education. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, (211), 19-26.
- Akpınar, S., & Yıldız, Ş. (2018). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe algılarına yönelik metaforlar. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (77), 91-114.
- Atasel, O., & Şeker, Y. (2017). *Uluslararası Eğitim Standartları ve uygulama açıklamaları kapsamında türkiye'de muhasebe meslek sinavları ve eğitimlerinde bilgi teknolojilerine yeterli önem veriliyor mu?* Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları, 397-407.
- Avder, E. (2012). *Maliyet muhasebesi*. Ankara: Murathan Yayıncılık.
- Aydın, S. (2007). *Muhasebe eğitiminin işletme beklentilerini karşılama derecesinin ölçülmesi ve Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına uygunluğunun değerlendirilmesi*. Ankara: (Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi.
- Aydın, S., & ER, H. (2011). İşbirliğine dayalı öğrenme yönteminin genel muhasebe derslerindeki etkinliği. *World of Accounting Science*, 13 (2), 19-38.
- Aydoğan, Z. F. (2018). *Genel muhasebe*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Balaman, F. (2018). Web tabanlı uzaktan eğitim ile geleneksel eğitimin internet programcılığı 2 dersi kapsamında karşılaştırılması. *Journal Of The Human & Social Science Researches*, 7(2), 1174-2000.
- Bayazıtlı, E., Çelik, O., & Gürdal, K. (2016). *Genel muhasebe*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Bekçioğlu, S., Öztürk, M., & Açıkgoz, B. (2006). *Muhasebe ortamındaki güncel değişimler ve finansal olmayan raporlama global raporlama girişimive bir örnek olay*. Muhasebe Ve Denetime Bakış Dergisi, 1936.
- Beyazıtlı, E. (2000). *Türkiyede muhasebe eğitimi. r. pekdemir içinde, gelecekte yüzyılda muhasebe eğitimi* (S. 39-59). Ankara: Tümon Yayın Evi.
- Boğa, O. (2019). *Lojistik sektörünün muhasebe eğitiminden beklentileri üzerine bir araştırma*. Niğde: (Yüksek Lisans Tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Büyükmirza, K. (2015). *Maliyet ve yönetim muhasebesi*. Ankara : Gazi Kitabevi.
- Çaldağ, Y., Bayırlı, R., & Altay, A. (2004). *Muhasebe doktora programlarının etkinliğinin artırılması. xxiii. Türkiye Muhasebe Eğitim Sempozyumu* (S. 19-23). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Çamtosun, I. (2008). *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi sürecinde ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitiminin meslek yüksek okullarındaki muhasebe eğitimine etkileri:istanbul'da bir alan araştırması* . İstanbul: (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Can, A. (2007). Luca Pacioli muhasebenin babası mıdır? *Akademik Bakış Dergisi*, (12), 1-15.
- Can, A., & Demirci, Ş. (2016). Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardi 2 muhasebe eğitim programlarının içeriğine uyum: sakarya üniversitesi örneği. *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*, 12(12), 319-338.
- Çavunt, H. (2016). *Lisans ve önlisans düzeyinde verilen muhasebe derslerinin uluslararası muhasebe eğitimi standartları-2 (ues-2) kapsamında incelenmesi*. Sakarya: Sakarya Üniversite Sosyal Bilimler Fakültesi.
- Cevahir, E. (2020). *SPSS ile nicel veri analizi rehberi*. İstanbul : Kibele Yayınları.
- Cimer, A., Bostancı, A., Kızılluluk, H., Güneş, H., Oğur Er, K., & Helvacı, A. (2016). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Anı Yayınevi.
- Daştan, A. (2005). *Bilgi ve eğitim tekniklerindeki yaşanan gelişmelerin muhasebe eğitimine etkisi: türkiye değerlendirilmesi*. Trabzon: (Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi.
- Dızman, Ş., Yanık, R., Kaya , A., & Çoşkun, A. (2015). *Türkiyede muhasebe eğitiminin sorunları eğitimcilerin eğitimi ve yeterlilikleri muhasebe kayıtlarının standardizasyonu. XXXIV Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu* (S. 77-98). Antalya: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme Bölümü.
- Dosch, R., & Wambsganss, J. (2010). The Blame Game: Accounting education is not. *Journal Of Education For Business*, 81(5), 250-254.
- Durak, Mustafa Gürel; Varan, Seçil; Acar, Ece Erdener;. (2015). *2000-2014 yılları arasında muhasebe eğitimi ile ilgili Türk ve yabancı literatürün konu bazında incelenmesi. XXXIV.Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyonu* (S. 233-255). Antalya: Ankara Üniversitesi.
- Dursun, A. (2006). *Muhasebe eğitiminde kalite arayışı*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Emine , O., Orhaner, E., & Azize, T. (2007). *Ticaret ve turizm eğitiminde özel öğretim yöntemleri. ankara: siyasal kitabevi*.
- Erciyeş, G. (2012). *Öğretim yöntemi ve teknikleri*. Ş. Tan İçinde, Öğretim İlke Ve Yöntemleri (S. 253-359). Ankara: Pegem Akademi.

- Fındık, H., Atalay, B., Zeytin, M., Tarakcıoğlu Altınay, A., & Ülkü, S. (2016). *Türkiyede muhasebe eğitimi*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Geçit, Y. (2016). *Eğitimin temel kavramları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gelmedi, O., & Kalenderoğlu, M. (2016). *Genel muhasebe*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gökten, P., & Gökten, S. (2016). Uluslararası Eğitim Standartlarına genel bakış: *Geçerliğinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi*. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 49-66.
- Güçenme, Ü., & Poroy Arsoy, A. (2006). *Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde muhasebe eğitimi*. *Mali Çözüm Dergisi*, 308-328.
- Güçlü. (2018). *Eğitim felsefesi*. Ankara : Pegem Akademesi Yay.
- Gül, M. (2021). *Dünyanın önde gelen üniversitelerinde muhasebe eğitiminin incelenmesi ve türkiye üniversiteleri ile karşılaştırılması*. Malatya: (Doktora Tezi), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gündoğdu, S., Biçer, A., Saldanlı, A., & Karataş, M. (2015). *Uluslararası eğitim bildirileri el kitabı*. Ankara: TÜRMÖB.
- Güney, A. (2003). *Finansal muhasebe eğitiminin yüksek öğretimde programlanması ve ders içeriklerini oluşturulması*. Eskişehir: (Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gururda, Ş. (2015). *Çevre muhasebesi açısından düzenli depolama tesisi : Uygulaması*. Ankara: Eğitim Yayınevi.
- Habib, A. (2017). *Geçmişten günümüze muhasebe mesleği ve öğretiminde yaşanan gelişmeler*. İstanbul : Siyasal Kitabevi.
- Hacırüstemoğlu, R. (2009). *Türkiye’de muhasebe eğitimi için on. Mōdav*, 19-31.
- Haş, S. A., Keyvan Loloyi, & Muhsin Haseni . (2012). *Ahameniş İmparatorluğu sürecinde muhasebe bilgisi*. Tehran : İslamı Azad Üniversitesi .
- IES 1, & IAESB. (2022, 03 11). *International Federation Of Accountants*. IFAC Wib Site: [Https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-1](https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-1) Adresinden Alındı
- IES 2, & IAESB. (2022, 03 12). *International Federation Of Accountants*. IFAC Wib Site: [Https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-2](https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-2) Adresinden Alındı
- IES 3, & IAESB. (2022, 03 12). *International Federation Of Accountants*. IFAC Wib Site: [Https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-3](https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-3) Adresinden Alındı
- IES 4, & IAESB. (2022, 03 13). *International Federation Of Accountants*. IFAC Wib Site: [Https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-4](https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-4) Adresinden Alındı
- IES 5, & IAESB. (2022, 03 14). *International Federation Of Accountants*. IFAC Web Site: [Https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-5](https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-5) Adresinden Alındı

- IES 6, & IAESB. (2022, 03 15). *International Federation Of Accountants*. IFAC Wib Site: [Https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-6](https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-6) Adresinden Alındı
- IES 7, I. (2022, Ocak 16). *International Federation Of Accountants*. IFAC: [Https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-7](https://Education.Ifac.Org/Part/Ies-7) Adresinden Alındı
- İhlas Haber Ajansı, E. (2013, Aralık 18). Haber.Com. Haber.Com Wib Sitesi: [Https://www.haberler.com/ekonomi/turmob-avrupa-muhasebeciler-federasyonu-na-tam-uye-5441662-haberi/](https://www.haberler.com/ekonomi/turmob-avrupa-muhasebeciler-federasyonu-na-tam-uye-5441662-haberi/) Adresinden Alındı
- International Accountin Education Standart Board, I. (2019). *Hand book of International Education Pronouncement*. New York: Internatoinal Fedreatoin Accountants.
- Işık , E. (2021). *Üniversite öğrencilerinin muhasebe eğitimine olan ilgilerinin araştırılması: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği*. Malatya: (Yüksek Lisans Tezi), İnünü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karabınar, S. (2018). *Muhasebe öğrenmekler isteyenler için genel muhasebe* . Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Karasioğlu, F. (2015). *Finansal muhasebe*. ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitimi Danışmanlığı.
- Kardeş Selimoğlu, Seval; Çelebi, Gül Yeşil; Orhan, Abdullah;. (2015). *Muhasebe eğitiminin yeni rotası*. XXXIV. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (S. 255-285). Antalya: Ankara Üniversitesi.
- Kaya, U., & Daştan, A. (2004). *Türkiye'de lisans düzeyinde vilen muhasebe eğitiminin öğrenci-öğretici ve uygulayıcılar açısından değerlendirilmesi*. XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (S. 19-23). Antalya: İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakületesi, Muhasebe Enstitüsü.
- Koç Yalkın, Y. (2019). *Genel muhasebe ilkeler ve uygulamalar*. Ankara: Atlas Akademik Basım Yayın.
- Koçak, K., & Günay, A. (2020). *Üniversite izleme ve değerlendirme raporu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayımevi.
- Kurumları, B. E. (2016). *Finansal muhasebe*. İstanbul: Yalin Yayıncılık.
- Kutlu, H. (2010). *Muhasebe eğitiminin, nitelikli işgücü yetiştirme açısından değerlendirilmesi*. Muhasebe Ve Finansman Dergisi, (46), 232-246.
- Lalik, Ö., & Yücel , G. (2015). *Muhasebe eğitimini yeniden düşünmek ve yapılandırmak*. XXXIV. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (S. 3-21). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Mudessir, Z. (2015). *Finansal muhasebe* . Kabil: Jahan İslam Yayımevi.
- N. Tok, T. (2012). *Etkili öğretim için yöntem ve teknikler. a. doğanay içinde, öğretim ilke ve yöntemleri* (S. 161-230). Ankara: Pegem Akademisi.

- Ocak, G. (2007). *Yöntem ve teknikler. g. ocak içinde, öğretim ilke ve yöntemleri* (S. 215-279). Ankara: Pegem Akademi.
- Onat, O., & Akın, O. (2016). Y kuşağı ve muhasebe eğitim durum tespiti önerileri. *EUL Journal Sciences*, 7(2), 144-161.
- Öndeş, T. (2012). *Genel muhasebe*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi .
- Önel , S. (2003). *Tekdüzen Hesap Planına göre bilgisayarlı muhasebe*. Ankara : Seçkin Yayıncılık.
- Özbirecikli, M., & Pastacığil, A. (2007). Türkiye’de muhasebeci eğitiminin gelişim süreci: IFAC Standartları İle Mukayeseli Bir İnceleme. *Uhasebe Ve Finansman Dergisi*, (41), 82-97.
- Özdemir , S., & Elitaş, C. (2015). *Ön lisans muhasebe ve vergi bölümü öğrencilerine verilen mesleki muhasebe eğitime genel bir bakış ege bölgesinde bir uygulama*. XXXIV Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (S. 21-35). Ankara: Ankara Üniversitesi .
- Özdoğan, B., & Mollaoğulları, B. (2019). *Muhasebe eğitiminde yetkinlik arayışı: uluslararası eğitim standartları ve türkiye’de muhasebe eğitimi*. Xxxviii. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (S. 123-145). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Enstitüsü.
- Öztürk, M. (2019). *Uzaktan eğitim ve muhasebe eğitimi*. Ankara: Atalay Matbaacılık.
- Rabele, J., & Peirre, E. (2019). *A commentary on learning objectives for accounting education programs: The Importance Of Soft Skills And Technical Knowledge*. Journal Of Accounting Education, 71-79.
- Sarıgül, S. (2016). *Vergisel yönleriyle genel muhasebe*. Ankara : Epamat Basım Yayın Ambalajı.
- Sarioğlu, K. (2015). Muhasebe Eğitiminde Vak'a Etüdlerrinin Önemi. XXXIV. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyonu (S. 153-166). Antalya: Ankara Üniversitesi.
- Savaş, B. (2011). *Öğretim yöntemleri. m. arslan içinde, öğretim ilke ve yöntemleri* (S. 149-167). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Saygı, H. (2021). Covid-19 Pandemi uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 109-129.
- Saylan, N. (2012). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sevilengül, O. (2003). *Genel muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankarak: Pegem Akademi Yay.
- Sönmez, V. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık .

- Soylu, S. (2014). *Mesleki açık öğretim lisesi muhasebe eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Ankara: (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Subaşı, G. (2007). A. Ulusu, A. Güngür, & Vd İçinde, *Eğitim psikolojisi* (S. 1-27). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Subaşı, Ş., & Erol Fidan, M. (2015). *Muhasebede etik eğitimi SMMM adayları üzerine bir araştırma*. Bursa: Dora Basım-Dağıtım Ltd.Şti.
- Subaşı, Ş., & Suvacı, B. (2010). *İnsan kaynaklarının muhasebe bölümünden ve muhasebe eğitiminden beklentileri*. XXIX. Türkiye Muhasebe Eğitim Sempozyumu (S. 109-140). Antalya: Mart Matbaacılık.
- Süer, H. (2007). *Ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi, muhasebe eğitiminden beklentiler ve karşılaşılan sorunlar*. İstanbul : (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sünbül, A. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Eğitim Yayınevi .
- Sürmeli , F. (2007). Muhasebe eğitiminde e-değişimi yakalamak. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (33), 28-30.
- Sürmen, Y. (1998). *Muhasebe- I*. Trabzon: İBAR Matbaacılık.
- Susmuş, Türker; Gürarda , Sevin; Ateş, Abidin;. (2014). *Önlisans, lisans ve yüksek lisans uzaktan eğitim programlarını yürüten üniversitelerde muhasebe eğitimi durumu analizi türkiye örneği*. 33. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (S. 55-70). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi.
- Teşken, Ö., Müzaffar , T., & Gençtürk, M. (2010). Muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi: mehmet akif ersoy üniversitesi'ne bağlı meslek yüksekokulları öğrencileri üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (46), 100-12.
- Tezcan , M. (1985). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Toroslu, M. V. (2012). *Muhasebe teorisi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Tosunoğlu, B., & Cengiz, S. (2019). *Türkiye'de muhasebe eğitimi: lisans müfredatların incelenmesi* . XXXVIII. Türkiye'de Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (S. 235-250). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Enstitüsü.
- Tosunoğlu, B., Cengiz, S., & Anadolu, Z. (2018). Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları kapsamında muhasebe eğitiminin Türkiye'deki Akademisyenler ve Muhasebe Meslek Mensupları açısından incelenmesi. *Optimum Ekonomi Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 179-192.
- TÜRMOB. (2014). *2014 Faaliyet raporo*. Ankara: TÜRMOB.
- Tursun, M. (2021). *Sistem düşüncesine dayali muhasebe eğitiminin öğrencilerin öğrenme yaklaşımlari, tutumlari ve akademik başarılarına etkisi*. malatya: İnünü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Ülkü , S., Yılmaz, E., Erol Fidan, M., & Gökgöz, A. (2012). *Muhasebenin sosyal yönü*. Bursa: Dora Basım- Yayın Dağıtım.Ltd.Şti.
- Uyar, S., Okutmuş, E., & Ergül , A. (2014). *Uzaktan muhasebe eğitimi ile yüz yüze muhasebe eğitiminin karşılaştırmalı performans ölçüm ve bir uygulama*. 33. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (S. 71-93). Eski Şehir : Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi Yayınları.
- Yardımcıoğlu , M. (2008). *Finansal muhasebe ders notları*. Karaman: Karaman Üniversitesi.
- Yardımcıoğlu, M., & Büyüksalvarcı, A. (2007). Muhasebe eğitiminde meslek yüksekokullarının yeterliliği ve tercih edilme sebepleri: *Selçuk Üniversitesinde Bir Uygulama. Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (36), 173-178.
- Yıldırım, A. (2013). *Bilgisayarlı muhasebe I-II ETA:V.8-SQL*. Bursa: Dora.
- Yıldız, F. (2014). *Numerus özgün muhasebe sorunları*. istanbul : Güven Mücelli Ve Matbaacılık San.Tic.Ltd.Şti.
- Yılmaz, H. (2022). *Muhasebe eğitiminde yanlışların analizi: Ölçek Geliştirme Çalışması*. Konya: (Doktora Tezi) Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi.
- Yöcel, G. (2004). *Muhasebe kalitesini artırmada eğiticinin rolü*. XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (S. 19-23). İstanbul : İstanbul Üniversitesi İşletme Enstitüsü.
- Yüksek Öğretim . (2022, Mart 1). *Yüksek öğretim bilgi yönetim sistemi. yüksek öğretim bilgi yönetim sistemi*: <https://Istatistik.Yok.Gov.Tr/> Adresinden Alındı
- Yürekli, E., & Tetik, N. (2019). *Muhasebenin tarihsel dönüşümünde Muhasebe Meslek Mensuplarının düşünceleri*: Denizli İlinde Odak Grup Çalışması. I. Uluslararası Türkiye (S. 242-249). Malatya: Medipres Matbaacılık.
- Zaif, F., & Karapınar, A. (2002). Muhasebe eğitiminde değişim ihtiyacı. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(3), 111-134
- Zayıf, F., & Ayanoğlu, Y. (2007). Muhasebe eğitiminde kalite artırılmasında ders programlarının önemi türkiyede bir inceleme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 115-136.

EKLER

Ek 1: Anket Formu

Sayın katılımcılar

Bu anket, Sakarya Üniversitesinde işletme ve siyasal bilimler fakültesinde lisans seviyesinde muhasebe eğitimi gören **Türk ve Yabancı Öğrencilerin Muhasebe Eğitimine İlişkin Görüşleri: Sakarya Üniversitesi Örneği** adlı yüksek lisans tez çalışmasına veri toplama amacı ile yapılmaktadır. Katılımınızla vereceğiniz destek söz konusu akademik çalışmamıza katkı sağlayacaktır. Toplanan veriler sadece söz konusu bilimsel çalışma için kullanılacak olup başka bir kişi veya kurum ile paylaşılmayacaktır. Tüm soruları boş bırakılmadan cevaplamanızı önemli rica eder, katılımlarınızdan dolayı teşekkür ederim.

No:	Demografik özellikler				
1	Cinsiyet	Kadın ()		Erkek ()	
2	Yaş	()			
3	Ülke	()			
4	Sınıf	1. Sınıf ()	2. sınıf ()	3.sınıf ()	4. sınıf ()
5	Öğrenim Türü	Birinci öğretim ()		İkinci öğretim ()	
6	Bölüm	()			
7	Alınan dersler	1- Genel muhasebe () 2- Maliyet muhasebesi () 3 - Yönetim Muhasebesi 4- Şirketler Muhasebesi () 5- Dönemsonu İşlemleri () 6.Diğer.....			
8	Aldığınız muhasebe eğitiminden	Evet ()		Hayır ()	

	memnun musunuz?					
9	Üniversite Dışında Muhasebe Eğitim Aldınız Mı?	Hayır ()	Evet ()	Muhasebe eğitimi aldığınız yer: ()		
10	Muhasebe mesleğine ilgi düzeyi	Düşük ()	Orta ()	Yüksek ()		
11	Ailede muhasebe meslek mensubu var mı?	Evet ()			Hayır ()	
12	Mezuniyet sonrası muhasebe mesleğini seçmeyi düşünüyor musunuz?	Evet ()			Hayır ()	
13	Muhasebe Alanında İş/ Staj Tecrübeniz Var Mı?	Evet ()			Hayır ()	
14	Yaşamakta olduğunuz Yer?	Köy ()		İlçe ()	İl ()	Büyük Şehir ()
15	Not ortalaması?	2.00 dan az ()	2.00-2.50 arası ()	2.51-3.00 arası ()	3.01-3.50 ()	3.51 ve üzeri ()

No:	Katılımcıların Muhasebe Eğitimine Genel Bakış Açılırları	Kesinlikle katılmıyorum	katılmıyorum	Fikrim yok	katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Muhasebe eğitimi işletme bölümü için önemli ve gereklidir.	1	2	3	4	5
2	Muhasebe eğitimi mezun olduktan sonra muhasebeyle ilgili bir işte çalışmayı düşündüğüm için gereklidir.	1	2	3	4	5
3	Muhasebe eğitiminde öğretilenler çalışma yaşamı için faydalıdır.	1	2	3	4	5
4	Muhasebe eğitimi kurallı, düzenli ve sistematik bir süreçtir.	1	2	3	4	5
5	Muhasebe eğitiminde alınan dersler zor, sıkıcı ve karmaşıktır.	1	2	3	4	5
6	Muhasebe eğitiminde alınan dersler kolay, heyecan verici ve zevklidir.	1	2	3	4	5
7	Muhasebe eğitiminin hem teorik hem de uygulama yönü vardır.	1	2	3	4	5
8	Muhasebe eğitimi kariyer yapma imkanı sağlaması açısından değerli değildir.	1	2	3	4	5
9	Muhasebe eğitiminde- eğitimi veren ve eğitimi alan taraflar arasındaki iletişim öğrenme ve başarı için gereklidir.	1	2	3	4	5

10	Muhasebe eğitiminde kitap, dergi vb. yayınların takip edilmesi kişisel gelişim için gereklidir.	1	2	3	4	5
11	Muhasebe eğitimi, çalışan çevresel koşulları görebilme, sorunları belirleme ve bunlara çözüm bulabilme becerilerinin kazandırılması açısından önemlidir.	1	2	3	4	5
12	Muhasebe eğitimi gelecekte bana yeni olanaklar sunacaktır.	1	2	3	4	5
13	Muhasebe eğitimi iyi bir işe girmemi sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
14	Muhasebe eğitimi muhasebe alanında lisansüstü eğitim yapma avantajı sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
15	Muhasebe eğitimi kişisel olarak ilerlememde ve gelişmemde bana yardımcı olacaktır.	1	2	3	4	5
16	Muhasebe eğitimi bana yeni yetenekler ve fikirler kazandırarak kendime güvenmemi sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
17	Muhasebe eğitimi üretken ve topluma faydalı bir birey olmamı sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
18	Muhasebe eğitimi bilişsel düşünme kabiliyetimi arttıracaktır.	1	2	3	4	5

19	Muhasebe eğitimi bana etik kurallara dayalı bir bakış açısı kazandıracaktır.	1	2	3	4	5
20	Muhasebe eğitimi çevre odaklı muhasebe politikaları geliştirmemi sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
21	Muhasebe eğitimi bana analitik düşünce becerileri ve problem çözme yeteneği kazandıracaktır.	1	2	3	4	5
22	Muhasebe eğitimiyle kazandığım bilgi düzeyi bir çok alanda, kariyerim için temel oluşturacaktır.	1	2	3	4	5
23	Muhasebe eğitimi muhasebeyi yoğun bir şekilde öğrenmemi sağlayarak, muhasebe hakkında daha çok bilgi edinme isteğimi arttıracaktır.	1	2	3	4	5
24	Muhasebe eğitimi üniversitede başarılı olmamı ve kendimi kanıtlamamı sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
25	Muhasebe eğitimi sosyal statümü geliştirerek saygınlığımı arttıracaktır.	1	2	3	4	5
26	Muhasebe eğitimi, alanımda daha donanımlı bir insan olmamı sağlayarak prestij kazandıracaktır.	1	2	3	4	5
27	Muhasebe eğitimi ufkumu genişletecek ve zorluklarla	1	2	3	4	5

	baş edebilmemi sağlayacaktır.					
28	Muhasebe eğitimi ailemin ve çevrem benden beklentilerini karşılamamı sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
29	Muhasebe eğitimi yarışma sınavlarını tamamlayarak meslek sahibi olmamı sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
30	Muhasebe eğitimi entelektüel yeteneklerimi zenginleştirecektir.	1	2	3	4	5
31	Muhasebe eğitimi ülkemizde, ihtiyaç duyulan vasıflı insan gücünün süratli, ekonomik ve etkin bir şekilde karşılanmasına önemli katkı sağlayacaktır.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: **Khal Mohammad SHARIFI**

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Sakarya Üniversitesi/İşletme Enstitüsü/ Muhasebe ve Finansman	2022
Lisans	Tahar Üniversitesi/ İktisat Fakültesi/ Finansman ve Bankacılık	2016
Lise	Afganistan Teknoloji Enstitüsü/ Yapı İnşaat	2013

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Yer	Görev
2017-2018	Afganistan Yüksek Denetim Ofisi	Müfettiş

YABANCI DİL

Özbekçe ileri seviye

Türkçe İleri Seviye

Farsça İleri Seviye

İngilizce Orta Seviye

Paştuca Orta Seviye

ESERLER

Yıldız, Ş., & Sharifi, K. M. (2022). Yabancı Öğrencilerin Muhasebe Eğitimi Algılarının Kelime İlişkilendirme Testi ile Tespiti: Sakarya Üniversitesi Örneği. Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi, 5(2), 114-134.

HOBİLER

Kitap okumak, Voleybol oynamak, Futbol oynamak, yürüyüş yapmak, Bisiklet Binmek.